

ΑΝΟΟΛΟΓΙΟΝ

ΗΤΟΙ

ΕΚΔΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΟΜΑΛΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΗΣ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΥΠΟ
ΕΥΑΓ. Ε. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΕΓΚΡΙΘΕΝ
ἐν τῷ διαγωνισμῷ ἐπὶ πενταετίᾳ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΕΗ
1904

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1904 ΚΟΦ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

ΗΤΟΙ

ΕΚΛΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΟΜΑΛΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΥΠΟ

ΕΥΑΓ. Ε. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

ΕΓΚΡΙΘΕΝ

ἐν τῷ διαγωνισμῷ ἐπὶ πενταετίᾳ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΕΗ
1904

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Μαΐου 1902

Αριθ. Πρωτ. 7409
Διεκπ. 8395.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Εὐάγ. Κοφινιώτην.

Ἐχοντες ὑπ' ὅψει τὸν νόμον ΒΤΓ'. τῆς 12 Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28 Ὁκτωβρίου ἴδιου ἔτους, τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν Ἀνθολόγιον(ἐκλογὴ κειμένου ἐκ τῶν ὄμαλῶν πεζογράφων τῆς ἀρχαίας γλώσσης), ὃπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦ σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' καὶ σ' τάξεως τῶν πλήρων δημοτικῶν Σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κληροπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφομένας παρατηρήσεις.

Ο Υπουργός
ANT. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Στέφ. Παρίσης.

Τοῖς κ. κ. διδασκάλοις

Τὸ ἀνὰ χεῖρας ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ διαιρεῖται εἰς μέρη δύο καὶ περιέχει κείμενα τῶν πεζογράφων πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας γλώσσης· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὅρισται διὰ τὴν Ε' τάξιν τῶν πλήρων Σχολείων καὶ περιέχει τοὺς παιδαγωγικωτέρους καὶ μᾶλλον μορφωτικὸν χαρακτῆρα ἐνέ χοντας μύθους τοῦ Αἰσώπου, εἰς τμήματα δύο, διὰ δύο ἔτη, ἔτι δὲ διηγήματα καὶ ἀποθέγματα ἐνδόξων ἀνδρῶν κλ. Τὸ δὲ δεύτερον, τὸ διὰ τὴν σ' τάξιν, περιέχει ἐκ τῆς Ἀναβάσεως τοῦ Ξενοφῶντος, τὰ κυριώτερα τῆς ἱστορίας ταύτης καὶ τὰ μᾶλλον ἐπαγωγικά, διηρημένα εἰς μικρὰ τεμάχια μετ' ἐπιγραφῆς ἢ περιλήψεως τοῦ περιεχομένου· ἐν τέλει προσήρτηται καὶ πίναξ γεωγραφικὸς δεικνύων τὴν πορείαν τῶν μυρίων καὶ τινες εἰκόνες ὅπλων.

Καλὸν ἥθελεν εἶναι, ἐὰν καὶ τις ἐρμηνεία λέξεων ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ· ἀλλὰ τὸ πρόγραμμα τῆς διακρούξεως τοῦ διαγωνισμοῦ δὲν φαίνεται ὅτι ἀπήτει τοῦτο, δι' ὃ καὶ δὲν προσετέθη διὰ τὸ δισκανδάλιστον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10 Ἰουνίου, 1902.

E.K.K.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'.

Α'. ΑΙΣΩΠΕΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

1. Λέαινα καὶ Ἀλώπηξ.

Λέαινα, δύειδιζομένη ὑπὸ ἀλώπεκος ἐπὶ τῷ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ἔνα τίκτειν, «ἔνα, ἔφη, ἀλλὰ λέοντα».

2. Ἀνθρωπος καὶ Ἀλώπηξ.

Ἀλώπεκά τις ἐχθρὸν ἔχων, ὡς βλάπτουσαν αὐτὸν κρατήσας, καὶ θέλων ἐπὶ πολὺ τιμωρήσασθαι, στυπεῖα ἐλαίνῳ βεβρεγμένα τῇ οὐρῇ προσδήσας ὑφῆψε. Ταύτην δὲ δαίμων εἰς τὰς ἀρούρας τοῦ λαβόντος ὥδηγει· ἦν δὲ καιρὸς ἀμητοῦ. Οἱ δὲ ἡκολούθει θρηνῶν μηδὲν θερίσας.

3. Γεωργὸς καὶ Αετός.

Γεωργὸς ἀετὸν εὔρων ἀγρευόμενον, τὸ κάλλος αὐτοῦ θαυμάσας, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐλεύθερον. Οἱ δὲ οὐκ ἄμοιρος αὐτῷ χάριτος κατεφάνη, ἀλλ᾽ ὑπὸ τεῖχος σαθρὸν καθήμενον ἴδων, προσπετάσας τοῖς ποσὶν ἦρε τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ φάκελον. Οἱ δὲ ἔξαναστὰς ἐδίωκε τοῦτον δὲ ὁ ἀετός ἔρριψε. Καὶ ἀναλαβόμενος αὐτὸν καὶ ὑποστρέψας, εὔρε τὸ τεῖχος συμπεπτωκός, ἔνθα ἐκάθητο, καὶ τὴν ἀμοιβὴν ἐθαυμάσατο.

4. Μύρμηξ καὶ Περιστερά.

Μύρμηξ διψήσας, κατελθὼν εἰς πηγήν, παρασυρεὶς ὑπὸ τοῦ ῥεύματος, ἀπεπνίγετο. Περιστερὰ δὲ τοῦτο θεασαμένη, κλῶνα δένδρου περιελοῦσα, εἰς τὴν πηγὴν ἔρριψεν, ἐφ' αὐτὴν καθίσας ὁ μύρμηξ διεσώθη. Ἱξευτὴς δέ τις μετὰ τοῦτο τοὺς καλάμους συνθεὶς ἐπὶ τὴν περιστερὰν συλλαβεῖν ἦει. Τοῦτο δ' ὁ μύρμηξ ἐωρακώς, τὸν τοῦ Ἱξευ-

τοῦ πόδας ἔδακεν. Ὁ δὲ ἀλγήσας τούς τε καλάμους ἔρριψε καὶ τὴν περιστερὰν αὐτίκα φυγεῖν ἐποίησεν.

5. Αἴξ καὶ Αἰπόλως.

Αἶγα ἀποστᾶσαν ἀγέλης ἐπανάγειν αἰπόλος ἐπειρᾶτο πρὸς τὰς λοιπάς. Ὡς δὲ φωναῖς καὶ συριγμοῖς χρώμενος οὐδὲν μᾶλλον ἤνυεν, λίθον ἀφεὶς καὶ τοῦ κέρως τυχών, ἐδεῖτο τῷ δεσπότῃ μὴ κατειπεῖν. Ἡ δὲ πάνούστατε, εἶπεν, αἰπόλων, τὸ κέρας κεκράξεται, καὶν ἐγὼ σιωπήσω».

6. Ὄνος βαστάζων ἄγαλμα.

“Ονφ τις ἐπιθεὶς ἄγαλμα ἦγεν εἰς ἀστυ. Τῶν δὲ συναντώντων προσκυνούντων τὸ ἄγαλμα, δόνος ὑπολαβών, δτι αὐτὸν προσκυνοῦσιν, ἀνθεπτερωθεὶς ὡγκάτο τε καὶ οὐκέτι περαιτέρω προΐέναι ἐδούλετο. Καὶ ὁ ὀνηλάτης αἰσθόμενος τὸ γεγονός, τῷ ῥοπάλῳ αὐτὸν παίων ἔφη· «ὦ κακὴ κεφαλή, ἔτι καὶ τοῦτο λοιπὸν ἦν, δὸν ὑπ’ ἀνθρώπων προσκυνεῖσθαι».

7. Λέων καὶ Βάτραχος.

Λέων, ἀκούσας ποτὲ βατράχου μέγα βοῶντος, ἐπεστράφη πρὸς τὴν φωνήν, οἰόμενος μέγα τι ζῷον εἶναι. Προσμείνας δὲ μικρόν, ὃς εἶδεν αὐτὸν προελθόντα τῆς λίμνης, προσελθὼν αὐτὸν κατεπάτησεν.

8. Ἀνθρακεὺς καὶ Γναφεύς.

Ἀνθρακεὺς ἐπὶ τινος οἰκίας ἔργαζόμενος καὶ θεασάμενος γναφέα αὐτῷ παροικισθέντα, προσελθὼν παρεκάλει αὐτόν, δπως σύνοικος αὐτῷ γένηται, διεξιών ώς οἰκειότεροι ἀλλήλοις ἔσονται καὶ λυσιτελέστεροι μίαν ἔπαυλιν οἰκοῦντες. Καὶ ὁ γναφεὺς ὑποτυχών ἔφη πρὸς αὐτόν· «ἄλλ’ ἔμοιγε παντελῶς τοῦτο ἔστι ἀδύνατον· ὁ γάρ ἐγὼ λευκανῶ, σὺ ἀσβολήσεις».

9. Γεωργὸς καὶ Πελαργός.

Ἐν ἀρούρᾳ παγίδας γεωργὸς ἔστησε. Θηρεύσας δὲ γεράνους, τοὺς τὸν σπόρον φθείροντας, σὺν αὐτοῖς καὶ πελαργὸν εἰλήφει. Ὁ δὲ χωλεύων ἰκέτευεν ἀφεθῆναι λέγων· «οὐ γάρ εἰμι γέρανος· πελαργός εἰμι, εὔσεβέστατον ζῷον, δς τιμῶ τὸν πατέρα καὶ δουλεύω· ἵδε καὶ τὴν χροιὰν ώς οὐχ δομία. Ὁ δ’ ἔφη «οὐκ οἶδα τί λέγεις· ἐγὼ σὺν οἷς εἰληφά σε, μετ’ αὐτῶν καὶ ἀπολέσω».

10. Γεωργοῦ παιδεῖς.

Γεωργοῦ παιδεῖς ἐστασίαζον· ὁ δ', ὡς πολλὰ παραινῶν οὐκ ἥδύνατο πεῖσαι αὐτοὺς λόγοις μεταβάλλεσθαι, ἔγνω δεῖν πρᾶγμα τοῦτο πρᾶξαι. Καὶ παρήνεσεν αὐτοῖς ῥάβδων δέσμην κομίσαι. Τῶν δὲ τὸ προσταχθὲν ποιησάντων, τὸ μὲν πρῶτον δοὺς αὐτοῖς ἀθρόας τὰς ῥάβδους ἐκέλευσε κατεάσσειν· ἐπειδὴ δὲ καὶ περιβιαζόμενοι οὐκ ἥδύναντο, ἐκ δευτέρου λύσας τὴν δέσμην ἀνὰ μίαν αὐτοῖς ῥάβδον ἐδίδου· τῶν δὲ ῥάδίως κατακλώντων, ἔφη· «ἄλλ' οὖν καὶ ὑμεῖς, ω̄ παιδεῖς, ἐὰν μὲν ὅμοφρονητε, ἀχείρωτοι τοῖς ἔχθροῖς ἔσεσθε· ἐὰν δὲ στασιαζῆτε, εὐάλωτοι».

11. Υἱοὶ καὶ Κύων.

Υἱοὶ καὶ Κύων περὶ εὔτοκίας ἥριζον· ἔφη δ' ή κύων, εὔτοκος εἶναι μάλιστα πάντων τῶν πεζῶν ζώων. Καὶ ή ὃς ὑποτυχοῦσσα πρὸς ταῦτα φησίν· «ἄλλ' ὅταν τοῦτο λέγης, ἔσθι, ὅτι καὶ τυφλοὺς τοὺς σαυτῆς σκύλακας τίκτεις».

12. Ἀλώπηξ καὶ Λέων.

Ἀλώπηξ μηδέποτε θεασαμένη λέοντα, ἐπειδὴ κατὰ τινα τύχην ὑπήντησεν αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον ἴδοῦσσα αὐτὸν οὕτως ἐφοβήθη, ὡς μικροῦ καὶ ἀποθανεῖν. Ἐκ δευτέρου δὲ αὐτῷ περιτυχοῦσσα, ἐφοβήθη μέν, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ πρότερον. Ἐκ τρίτου δὲ θεασαμένη αὐτὸν οὕτως κατεθάρσησεν, ὡς καὶ προσελθοῦσσα αὐτῷ διαλεγθῆναι.

13. Κύων κρέας φέροουσα.

Κύων κρέας ἔχουσα ποταμὸν διέβκινε· θεασαμένη δὲ τὴν ἔχυτῆς σκιὰν κατὰ τοῦ ὅδατος, ὑπέλαβεν ἑτέραν κύνα εἶναι, μεῖζον κρέας ἔχουσαν· διόπερ ἀφεῖσσα τὸ ἕδιον ὥρμησεν ὡς τὸ ἔκεινης ἀφαιρησούμενη. Συνέβη δ' αὐτῇ ἀμφιτέρων στερηθῆναι, τοῦ μὲν μὴ ἐφικομένη, διότι μηδὲ ἦν, τοῦ δ', ὅτι ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ παρεσύρη.

14. Καρκίνος καὶ Ἀλώπηξ.

Καρκίνος, ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀναβάς, ἐπὶ τινος ἐνέμετο τόπου. Ἀλώπηξ δὲ λιμώτουσα, ὡς θέεσσκτο, προσελθοῦσσα ἀγέλαβεν αὐτόν. Οἱ δὲ μέλλων καταβιβρώσκεπθαι, ἔφη· «ἄλλ' ἔγωγε δίκαια πέπονθα, ζε, θαλάττιος ὅν, χερσαῖς ἥδουσιλήθην γενέσθαι».

15. Παις ψεύδτης.

Παιδίον πρόσβατα νέμον, ὡς λύκον ἐργόμενον πρὸς διαφθορὰν ὅρῶν,

έπικαλούμενον τοὺς ἀγρότας ἔλεγε· «Βοηθεῖτε ὥδε· ἔρχεται λύκος». Οἱ δὲ ἀγρόται τρέχοντες τοῦτον εὑρίσκουν μὴ ἀληθεύειν. Τοῦτο δὲ ποιήσαντος πολλάκις, εὑρίσκουν ψευδόμενον. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ λύκου προσελθόντος, καὶ τοῦ παιδὸς βοῶντος «δεῦτε, λύκος», οὐκέτι τις ἐπίστευε προσδραμεῖν αὐτῷ καὶ βοηθῆσαι. Οἱ δὲ λύκος εὑρηκὼς ἀδειαν τὴν ποίμνην πᾶσαν διέφθειρεν εὐκόλως.

16. Βάτραχοι.

Βάτραχοι δύο ἐν λίμνῃ ἐνέμοντο· θέρους δὲ ξηρανθείσης τῆς λίμνης, ἐκείνην καταλιπόντες ἐπεζήτουν ἑτέραν. Καὶ δὴ βαθεῖ περιέτυχον φρέατι, ὅπερ ίδων ἀτερόφ φησί· «συγκατέλθωμεν, ὡς τος, εἰς τόδε τὸ φρέαρ». Οἱ δὲ ὑπολαβών εἶπεν· «ἄν οὖν καὶ τὸ ἐνθάδε ὅδωρ ξηρανθῇ, πῶς ἀναβησόμεθα;»

17. Κόραξ νοσῶν.

Κόραξ νοσῶν ἔφη τῇ μητρί· «εὔχου τοῖς θεοῖς καὶ μὴ θρήνει». Ή δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· «τίς σε, τέκνον, τῶν θεῶν ἐλεήσει; τίνος γάρ κρέας ὑπὸ σοῦγε δὲν ἔχλαπη;»

18. Χελώνη καὶ Ἄετός.

Χελώνη ἀετοῦ ἐδεῖτο, ἵπτασθαι αὐτὴν διδάξαι. Τοῦ δὲ παραινοῦντος, πόρρω τοῦτο τῆς φύσεως αὐτῆς εἶναι, ἐκείνη μᾶλλον τῇ δεήσει προσέκειτο. Λαβὼν οὖν αὐτὴν τοῖς ὄνυξι καὶ εἰς ὕψος ἀνενεγκών, εἶτ' ἀφῆκεν. Ή δὲ κατὰ πετρῶν πεσοῦσα συνετρίβη.

19. Ξυλευόμενος καὶ Ἐρυῆς.

Ξυλευόμενός τις παρά τινα ποταμὸν τὸν οἰκεῖον ἀπέβαλε πέλεκυν. Ἀμηχανῶν τοίνυν παρὰ τὴν ὅχθην καθίσας ὠδύρετο. Ἐρυῆς δέ, μαθὼν τὴν αἰτίαν καὶ οἰκτίρας τὸν ἀνθρωπὸν, καταδὺς εἰς τὸν ποταμόν, χρυσοῦν ἀνήνεγκε πέλεκυν καί, εἰ οὗτός ἐστιν, ὃν ἀπώλεσεν, ἤρετο. Τοῦ δὲ μὴ τοῦτον εἶναι φαμένου, αὕθις καταβάς, ἀργυροῦν ἀνεκόμισε. Τοῦ δὲ μηδὲ τοῦτον εἶναι τὸν οἰκεῖον εἰπόντος, ἐκ τρίτου καταβάσις, ἐκεῖνον τὸν οἰκεῖον ἀνήνεγκε. Τοῦ δὲ τοῦτον ἀληθῶς εἶναι τὸν ἀπολωλότα φαμένου, Ἐρυῆς, ἀποδεξάμενος αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην, ἀπαντας αὐτῷ ἐδωρήσατο. Οἱ δὲ παραγενόμενος πρὸς τοὺς ἐταίρους τὰ συμβάντα αὐτοῖς διεξελήλυθεν. ὃν εἰς τις τὰ ἵσα

διαπράξασθαι ἔβουλεύσατο, καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν ἐλθών, καὶ τὴν οἰκείαν ἀξίνην ἔξεπίτηδες ἀφεῖς εἰς τὸ ῥεῦμα, κλαίων ἐκάθητο. Ἐπιφανεῖς οὖν ὁ Ἐρμῆς κακείνῳ καὶ τὴν αἰτίαν μαθὼν τοῦ θρήνου, καταθήκεις ὅμοιώς χρυσῆν ἀξίνην ἔξήνεγκε, καὶ ἤρετο, εἰ ταύτην ἀπέβαλε. Τοῦ δὲ σὺν ἡδονῇ «ναὶ ἀληθῶς ήδ’ ἐστί» φήσαντος, μισήσας ὁ θεὸς τὴν τοσαύτην ἀναίδειαν, οὐ μόνον ἔκείνην κατέσχεν, ἀλλ’ οὐδὲ τὴν οἰκείαν ἀπέδωκεν.

ΤΜΗΜΑ Β'.

1. Μυῖαι.

Ἐν τινι ταμείῳ μέλιτος ἐκχυθέντος μυῖαι προσπτᾶσαι κατήσθιον· διὰ δὲ τὴν γλυκύτητα τοῦ καρποῦ οὐκ ἀφίσταντο. Ἐμπαγέντων δ’ αὐτῶν τῶν ποδῶν, ὡς οὐκ ἡδύναντο ἀναπτῆναι, ἀποπνιγόμεναι ἔφασσαν· ἀθλιαις ἦμεῖς, αἱ διὰ βραχεῖαν ἡδονὴν ἀπολλύμεθα.

2. Ὄνος καὶ Λεοντῆ.

Ονος δορὰν λέοντος ἐπενδυθείς, λέων ἐνομίζετο πᾶσι· καὶ φυγὴ μὲν ἣν ἀνθρώπων, φυγὴ δὲ ποιμνίων. Ως δὲ ἀνέμου πνεύσαντος ἡ δορὰ περιγρέθη καὶ γυμνὸς ὁ ὄνος ἦν, τότε πάντες ἐπιδραμόντες ξύλοις καὶ βροπάλοις αὐτὸν ἔπαιον.

3. Ἐλαφος καὶ Ἀμπελος.

Ἐλαφος, κυνηγοὺς φεύγουσα, ὑπ’ ἀμπέλῳ ἐκρύθη. Παρελθόντων δ’ ὀλίγον ἔκείνων, ἡ Ἐλαφος τελέως ἦδη λαθεῖν δοξασα, τῶν τῆς ἀμπέλου φύλλων ἐσθίειν ἤρξατο. Τούτων δὲ σειρανένων, οἱ κυνηγοὶ ἐπιστραφέντες καί, διπερ ἣν ἀληθές, νομίσαντες, τῶν ζῷων ὑπὸ τοῖς φύλλοις τι κρύπτεσθαι, βέλεσιν ἀνεῖλον τὴν Ἐλαφον. Ἡ δὲ θνήσκουσα τοιαῦτ’ ἔλεγε· «δίκαια πέπονθα· οὐ γὰρ ἔδει τὴν σώσασάν με ἀμπελογι λυμαίνεσθαι».

4. Κύων καὶ Λύκος.

Κύων πρὸ ἐπαύλεώς τινος ἐκάθευδε. Λύκου δὲ ἐπιδραμόντος καὶ βρῶμα μέλλοντος θύσειν αὐτὸν, ἔδειπτο μὴ νῦν αὐτὸν καταθῆσαι. «Νῦν μὲν γὰρ «φησί» λεπτός εἰμι καὶ ἴσχυρός· ἂν δὲ μικρὸν ἀναμείνης, μέλλουσιν οἱ ἐμοὶ δεσπόται ποιήσειν γάμους, καγώ τηνικαῦτα

πολλὰ φαγών πιμελέστερος ἔσομαι, καὶ σοὶ ἡδύτερον βρῶμα γενήσομαι». Ό μὲν οὖν λύκος πεισθεὶς ἀπῆλθε· μεθ' ἡμέρας δ' ἐπανελθὼν εὗρεν ἄνω ἐπὶ τοῦ δάμακτος τὸν κύνα καθεύδοντα, καὶ στὰς κάτωθεν πρὸς ἑαυτὸν ἐκάλει, ὑπομιμήσκων αὐτὸν τῶν συνθηκῶν. Καὶ ὁ κύων «ἄλλ», ὅ λύκε, εἰ τὸ ἀπὸ τοῦδε πρὸ τῆς ἐπαύλεως με ἵδοις καθεύδοντα, μηκέτι γάμους ἀναμείνῃς».

5. Κορυδαλλός.

Κορυδαλλός, εἰς πάγην ἀλούς, θρηνῶν ἔλεγεν· «οἵμοι τῷ ταλαιπώρῳ καὶ δυστήνῳ πτηνῷ· οὐ χρυσὸν ἐνοφισάμην τινός, οὐκ ἄργυρον, οὐκ ἄλλο τι τῶν τιμίων· κόκκος δὲ σίτου μικρὸς τὸν θάνατόν μοι προὔξενησεν».

6. Λῖξ καὶ "Ονος.

Αἶγα καὶ ὄνον ἔτρεφε τις. Ἡ δὲ αἶξ φθονήσασα τῷ ὄνῳ διὰ τὸ περισσὸν τῆς τροφῆς, ἔλεγεν, ώς ἀπειρχολάζῃ, ποτὲ μὲν ἀλήθων, ποτὲ δὲ ἀχθοφορῶν· καὶ συνεδούλευεν ἐπίληπτον ἑαυτὸν ποιῆσαι καὶ καταπεσεῖν ἐν τινι βόθρῳ, καὶ ἀναπαύσεως τυχεῖν. Ὁ δὲ πιστεύσας καὶ πεσὼν συνετρίβη. Ὁ δὲ δεσπότης τὸν ιατρὸν καλέσας ἤτει βοηθεῖν. Ὁ δὲ αἴγας πνεύμονα ἐγχυματίσαι ἔλεγεν αὐτῷ, καὶ τῆς ὑγείας τυχεῖν. Τὴν δὲ αἴγα θύσαντες τὸν ὄνον ιάτρευον.

7. "Ορνις χρυδοτόκος.

"Ορνιθά τις εἶχεν φάλαγρα χρυσᾶ τίκτουσαν· καὶ νομίσκες ἔνδον αὐτῆς ὅγκον χρυσίου εἶναι, κτείνας εὔρηκεν ὄμοίαν τῶν λοιπῶν ὀρνίθων. Ὁ δὲ ἀθρόον πλοῦτον ἐλπίσας εὑρήσειν, καὶ τοῦ μικροῦ ἐστέρηται ἔκείνου.

8. "Αρκτος καὶ Ἀλώπηξ.

"Αρκτος τίς ποτε μεγάλως ἐκαυχᾶτο, ώς φιλανθρωπότατον πάντων ἐστὶ τῶν ζώων· φασὶ γὰρ ἀρκτὸν νεκρὸν μηδὲν βιβρώσκειν. Ἡ δὲ ἀλώπηξ ἀκούσασα ταῦτα ἐμειδίκεται καὶ πρὸς αὐτὴν ἀντέφη· «εἴθε τοὺς νεκροὺς ἥσθιες καὶ μὴ τοὺς ζῶντας».

9. Τέττιξ καὶ Μύρμηκες.

Χειμῶνος ὕρᾳ, τῶν σίτων βραχέντων, οἱ μύρμηκες ἔψυχον, τέττιξ δὲ λιμώττων ἤτει αὐτοὺς τροφήν. Οἱ δὲ μύρμηκες εἶπον αὐτῷ· «διατί τὸ θέρος οὐ συνῆγες τροφήν»; «Ο δὲ εἶπεν· «οὐκ ἐσχόλαζον, ἀλλ᾽ ἦδον

μουσικῶς». Οἱ δὲ γελάσαντες εἶπον· «ἄλλ’ εἰ θέρους ὄρας τὴν λειτούργην,
χειμῶνος δρῦοῦ».

10. Γυνὴ καὶ "Ορνις".

Γυνὴ τις χήρα ὅρνιν εἶχε καθ’ ἐκάστην φόνιν αὐτῇ τίκτουσαν. Νο-
μίσασα δέ, ὡς, εἰ πλείους τῇ ὅρνιθι κριθὰς παραβάλλοι, διὸς τέξεται οὐ τῆς
ἡμέρας, τοῦτο πεποίηκεν. Ή δ’ ὅρνις, πιμελὴς γενομένη, οὐδ’ ἀπαξ
τῆς ἡμέρας τεκεῖν ἤδύνατο.

11. Ἀλώπηξ καὶ Δρυτόμος.

Ἀλώπηξ κυνηγοὺς φεύγουσας ὡς ἐθεάστητο τινας δρυτόμον, τοῦτον
ἴκέτευε κατακρύψκει αὐτήν· ὁ δ’ αὐτῇ παρήνεσεν, εἰς τὴν ἔκυτοῦ κα-
λύβην εἰσελθοῦσαν κρυθῆνας. Μετ’ οὐ πολὺ δὲ παρχγενομένων τῶν
κυνηγῶν καὶ τοῦ δρυτόμου πυνθανομένων, εἰ τεθέαται ἀλώπεκα τῇδε
παριοῦσκν, ἔκεινος τῇ μὲν φωνῇ ἡρυεῖτο ἑωρακέναι, τῇ δὲ χειρὶ νεύων
ἔσημανεν, ὃπου κατεκέρυπτο. Τῶν δὲ οὐχ οἵς ἔνευε προσχόντων,
ἀλλ’ οἵς ἔλεγε πιστευσάντων, ή ἀλώπηξ ἴδοιςα αὐτοὺς ἀπαλλαγέν-
τας, ἔξελθοῦσα ἀπροσφωνητὶ ἐπορεύετο· μεμφομένου δ’ αὐτὴν τοῦ
δρυτόμου, εἴ γε διασωθεῖσα ὑπ’ αὐτοῦ οὐδὲ φωνῆς αὐτὸν ἡξίωσεν, ἔφη·
«ἀλλ’ ἔγωγε ηὔχαριστησα ἀν σοι, εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια τὰ ἔργα τῶν
χειρῶν καὶ τοὺς τρόπους εἶχες».

12. Ταὼς καὶ Κολοιός.

Τῶν δρνέων βουλευσαμένων περὶ βασιλείας, ταὼς ἡξίου ἔκυτὸν χει-
ροτονεῖσθαι βασιλέα διὰ τὸ κάλλος· δρυμωμένων δὲ ἐπὶ τοῦτο τῶν
δρνέων, κολοιὸς εἶπεν· «ἄλλ’ ἔὰν σοῦ βασιλεύοντος ἀετὸς ἡμᾶς διώκῃ,
πῶς ἡμῖν ἐπαρκέσεις;»

13. Οὐρὰ καὶ μέλη ὄφεως.

Οὐρά ποτε ὄφεως ἡξίου πρώτη προάγειν καὶ βαδίζειν. Τὰ δὲ
λοιπὰ μέλη ἔλεγον· «πῶς χωρὶς ὀμμάτων καὶ ῥινὸς ἡμᾶς ἀξεῖς, ὡς
καὶ τὰ λοιπὰ ζῷα»; Ταύτην δὲ οὐκ ἔπειθον, ἔως τὸ φρονοῦν ἐνικήθη.
Η οὐρὰ δὲ ἡρχει καὶ ἡγε, σύρουσα τυφλὴ πᾶν τὸ σῶμα, ἔως εἰς
βάραθρον πετρῶν ἐνεχθεῖσα, τὴν ῥάχιν καὶ πᾶν τὸ σῶμα ἐπ ληγεν-.
Σαίνουσα δὲ ίκέτευε τὴν κεφαλήν, λέγουσα· «σῶσον ἡμᾶς, εἰ θέλεις,
δέσποινα· τῆς κακῆς γάρ ἔριδος ἐπειράθην».

14. Κλέπτης καὶ Πανδοχεύς.

Κλέπτης κατέλυσεν ἐν τινι πανδοχείῳ διέμενε δὲ ἔκει ὑμέρας τινὰς προσδοκῶν κλέψαι τι. Ὡς δὲ οὐκ ἐδύνατο τοῦτο ποιῆσαι, μιᾷ τῶν ὑμερῶν ἴδων τὸν πανδοχέα ἐνδυθέντα χιτῶνα ώραῖον καὶ καινὸν (ἥν γάρ ἑορτή), καὶ καθεζόμενον πρὸ τῆς πύλης τοῦ πανδοχείου, καὶ οὐδένα ἄλλον τυχόντα ἔκει, ἀπελθὼν καὶ ὁ κλέπτης ἐκάθισε πλησίον τοῦ πανδοχέως, καὶ ἥρξατο διηγεῖσθαι μετ' αὐτοῦ. Καὶ διηγούμενοι ὥρᾳ ἵκανῃ, ἔχασμήσατο ὁ κλέπτης, καὶ ὅμοι μετὰ τοῦ χασμᾶσθαι ὡρυᾶτο ὕσπερ λύκος. Ὁ δὲ πανδοχεὺς φησὶ πρὸς αὐτόν· «τί οὕτως ποιεῖς;» Καὶ ὁ κλέπτης ἀπεκρίθη· «νῦν ἀναγγελῶ σοι· ἀλλὰ δέομαί σου, ἵνα φυλάξῃς τὰ ἴματά μου· ἐνταῦθα γάρ καταλείψω. Ἐγώ, κύριε μου, οὐκ οἰδα, πόθεν μοι ἐπέρχεται τὸ χασμᾶσθαι οὕτως, ἢ διὰ τὰς ἀμαρτίας μου, ἢ διὰ ποίαν αἰτίαν, οὐ γιγνώσκω· ὅταν οὖν χασμηθῶ τρεῖς βολάς, γίνομαι λύκος ἐσθίων ἀνθρώπους». Καὶ ταῦτα εἶπὼν ἔχασμήσατο ἐκ δευτέρου, καὶ πάλιν ὡρυᾶτο, καθάπερ καὶ τὸ πρῶτον. Ἀκούσας οὖν ταῦτα ὁ πανδοχεὺς καὶ πιστεύσας τῷ κλέπτῃ ἐφοβήθη, καὶ ἀναστὰς ἥθιούλετο φυγεῖν· ὁ δὲ κλέπτης δραξάμενος αὐτὸν τοῦ χιτῶνος, παρεκάλει αὐτὸν λέγων· «ἀνάμεινον, κύριε μου, καὶ λαβὲ τὰ ἴματά μου, ἵνα μὴ ἀπολέσω αὐτὰ» καὶ παρακαλῶν αὐτόν, ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἥρξατο χασμᾶσθαι ἐκ τρίτου. Ὁ δὲ πανδοχεὺς φοβηθείς, μήπως φάγῃ αὐτόν, κατέλιπε τὸν ἑαυτοῦ χιτῶνα καὶ εἰςελθὼν δρομαῖος εἰς τὸ πανδοχεῖον, κατησφαλίσατο εἰς τὸ ἐνδότερον. Καὶ ὁ κλέπτης λαβὼν τὸν χιτῶνα ἀπῆλθεν.

15. Ἰππος καὶ Ὄνος.

“Ἄνθρωπός τις εἶχεν ἵππον καὶ ὄνον. Ὁδευόντων δέ, ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν ὁ ὄνος τῷ ἵππῳ· «ἄρον ἐκ τοῦ ἐμοῦ βάρους, εἰ θέλεις εἰναί με σῶν». Ὁ δὲ οὐκ ἐπείσθη· ὁ δὲ ὄνος, πεσὼν ἐκ τοῦ κόπου, ἐτελεύτησε. Τοῦ δὲ δεσπότου πάντα ἐπιθέντος αὐτῷ καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ ὄνου δοράν, θρηνῶν δὲ ἵππος ἐβόα· «οἴμοι τῷ παναθλίῳ, τί μοι συνέβη τῷ ταλαιπώῳ; μὴ θελήσας γάρ μικρὸς βάρος λαβεῖν, ἵδού ἀπαντα βαστάζω καὶ τὸ δέρμα».

16. Δράκων καὶ Ἀετός.

Δράκων καὶ ἀετός συμπλακέντες ἀλλήλοις ἐμάχοντο· καὶ ὁ μὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δράκων εἶχε τὸν ἀετὸν συλλαβέων. Γεωργός δὲ ίδων, λύσας τὴν πλο-
κὴν τοῦ δράκοντος, αὐτόνομον ἀφῆκε τὸν ἀετόν. Χαλεπήνας δὲ ἐπὶ
τούτοις ὁ δράκων, ἵὸν ἀφῆκε τῷ τοῦ σώσαντος πόματι. Πιεῖν δὲ τοῦ
γεωργοῦ πρὸς ἀγνοικαν μέλλοντος, ὁ ἀετὸς καταπτάς τῶν τοῦ γεωρ-
γοῦ χειρῶν ἔξαιρεῖται τὴν κύλικα.

Β'. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ⁽¹⁾

I. ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

α'. Φρίξος καὶ Ἐθλη.

1. Τῶν Αἰόλου παίδων Ἀθάμας ἐβασίλευε τῆς Βοιωτίας. Γίγνονται δὲ αὐτῷ ἐκ Νεφέλης παῖς μὲν Φρίξος, θυγάτηρ δὲ Ἐλλη. Ἐπειτα δὲ αὖθις λαμβάνει γυναῖκα τὴν Ἰνώ, ἐξ ἣς αὐτῷ Λέαρχος καὶ Μελικέρτης ἐγένετο. Ἡ δὲ τῆς Νεφέλης παῖσιν ἐπιβουλεύουσα ἔπεισε τὰς γυναῖκας τὸν πυρὸν φρύγειν. Γῇ δὲ πεφρυγμένους πυροὺς δεχομένη καρποὺς ἐτησίους οὐκ ἀνεδίδου. Δι' ὁ πέμπων ὁ Ἀθάμας εἰς Δελφοὺς ἀπαλλαγὴν ἐπινθάνετο τῆς ἀφορίας. Ινὼ δὲ τοὺς πεμφθέντας ἀνέπεισε λέγειν, ὡς ἔφη κεχρημένον παύσασθαι τὴν ἀκαρπίαν, ἐὰν σφαγῇ Διὶ ὁ Φρίξος· τοῦτο ἀκούσας Ἀθάμας, συναναγκάζομενος ὑπὸ τῶν τὴν γῆν κατοικούντων, τῷ βωμῷ παρέστησε Φρίξον. Νεφέλη δὲ αὐτὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς ἀνήρπασε καὶ παρὰ τοῦ Ἐρμοῦ λαθοῦσα χρυσόμαλλον κριὸν ἔδωκεν, ἐφ' οὗ φερόμενος δι' οὐρανοῦ γῆν ὑπερέβησαν καὶ θάλασσαν.

2. 'Ως δ' ἐγένοντο κατὰ τὴν μεταξὺ Σιγείου καὶ Χερρονήσου θάλασσαν, ὥλισθεν εἰς τὸν βυθὸν ἡ Ἐλλη, κἀκεῖ θανούσσης αὐτῆς ἀπ' ἐκείνης Ἐλλήσποντος ἐκλήθη τὸ πέλαγος. Οὐ Φρίξος δὲ ἦλθεν εἰς Κόλχους, ὃν Αἰγήτης ἐβασίλευεν. Οὗτος αὐτὸν ὑποδέχεται καὶ μίαν τῶν θυγατέρων, Χαλκιόπην, δίδωσιν. Οὐ δὲ τὸν Χρυσόμαλλον κριὸν Διὶ θύει, Φυξίῳ, τὸ δὲ τούτου δέρας Αἰγήτῃ δίδωσιν. Ἐκεῖνος δὲ αὐτὸν περὶ δρῦν ἐν Ἀρεως ἀλσει καθήλωσεν. Ἀθάμας δὲ ὑπερεργοῦ διὰ μῆνιν Ἡρας καὶ τῶν ἐξ Ἰνοῦς ἐστερήθη παίδων· αὐτὸς μὲν γάρ μανεῖς ἐτύζευσε Λέαρχον. Ινὼ δὲ Μελικέρτην μεθ' ἐσυτῆς εἰς Πέλαγος ἔρριψεν.

β'. Πελίας.

'Ιάσων ὁ Αἴσονος τοῦ Κρηθέως ὥκει ἐν Ιωλκῷ, τῆς δὲ Ιωλκοῦ Πελίας ἐβασίλευσε μετὰ Κρηθέα, ὃ χρωμένῳ περὶ τῆς βασιλείας ἐθέ-

(1) Αἱ καταλεγόμεναι ἐνταῦθα μυθολογικαὶ ιστορίαι εἶναι ἐκ τοῦ Ἀπολλοδώρου καὶ ἄλλων συγγραφέων.

σπισεν ὁ θεὸς τὸν μονοσάνδαλον φυλάξασθαι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἥγνοιε τὸν χρησμόν, ὑστερὸν δ' αὐτὸν ἔγνω. Τελῶν γὰρ ἐπὶ τῇ Θαλάσσῃ Ποσειδῶνι θυσίαν ἄλλους τε πολλοὺς ἐπὶ ταύτῃ καὶ τὸν Ἰάσονα μετεπέμψατο. Ὁ δὲ πόθῳ γεωργίας ἐν τοῖς χωρίοις διατελῶν ἔσπευσεν ἐπὶ τὴν θυσίαν, διαβαίνων δὲ ποταμὸν "Αναυρον" ἔξηλθε μονοσάνδαλος, τὸ ἔτερον ἀπολέσας ἐν τῷ ῥείθρῳ πέδιλον. Θεασάμενος δὲ Πελίας αὐτὸν καὶ τὸν χρησμὸν συμβαλών, ἡρώτα προσελθών, τί ἂν ἐποίησεν ἔξουσίαν ἔχων, εἰ λόγιον ἦν αὐτῷ πρός τινος φονευθῆσθαι τῶν πολιτῶν. Ὁ δὲ «τὸ χρυσόμαλλον δέρας», ἔφη, «προσέταττον ἂν φέρειν αὐτῷ». Τοῦτο Πελίας ἀκούσας εὐθὺς ἐπὶ τὸ δέρας ἐλθεῖν ἐκέλευσεν αὐτόν. Τοῦτο δὲ ἐν Κόλχοις ἦν ἐν "Ἀρεος ἄλσει κρεμάμενον ἐκ δρυός, ἐφρουρεῖτο δὲ ὑπὸ δράκοντος ἀπέπνου.

γ. 'Οἱ Ἀργοναῦται. Φινεύς.

'Ἐπὶ τοῦτο τὸ δέρας πεμπόμενος Ἰάσων ὑπὸ Πελίου τοῦ τῆς Ἰωλικοῦ βασιλέως "Ἀργον παρεκάλεσε τὸν Φρίξου, κάκεῖνος Ἀθηνᾶς ὑποθεμένης πεντηκόντορον ναῦν κατεσκεύασε, τὴν προσαγορευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Ἀργῷ κατὰ δὲ τὴν πρῷραν ἐνήρμοσεν Ἀθηνᾶς φων τοῦν φηγοῦ τῆς Δωδωνίδος ξύλον. Ὡς δὲ ἡ ναῦς κατεσκευάσθη, χρωμένῳ δὲ θεός αὐτῷ πλεῖν ἐπέτρεψε συναθροίσαντι τοὺς ἀρίστους τῆς Ἑλλάδος· οὗτοι δὲ οἱ καλούμενοι Ἀργοναῦται. Οἱ δὲ συναθροισθέντες εἰσὶν οἵδε· Τίφυς Ἀγνίου, ὃς ἐκυβέρνει τὴν ναῦν, Ὄρφεὺς Οἰάγρου, Ζήτης καὶ Κάλατης, οἱ Βορέου παῖδες, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης Διός, Θησεὺς Αἰγέως, Τελαμὼν καὶ Πηλεὺς Αἰακοῦ, Ἡρακλῆς Διός, καὶ ἄλλοι πολλοί.

Οὗτοι ναυαρχοῦντος Ἰάσονος ἀναχθέντες προσίσχουσι Δήμνῳ· ἐντεῦθεν προσίσχουσι Δολίοισιν, ἐντεῦθεν ἐλαύνουσιν εἰς τὴν Μυσίαν· ἀπὸ δὲ τῆς Μυσίας ἡλθον εἰς τὴν τῆς Θράκης Σαλμυδησόν, ἐνθα δικει Φινεὺς μάντις τὰς ὅψεις πεπηρωμένος. Τοῦτον οἱ μὲν Ἀγήνορος εἰναι λέγουσιν, οἱ δὲ Ποσειδῶνος υἱόν· καὶ πηρωθῆναι φασιν αὐτὸν ὑπὸ θεῶν, ὅτι προύλεγε τοῖς ἀνθρώποις τὰ μέλλοντα. Ἐπεμψαν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς Ἀρπυίας οἱ θεοί. Αὗται πτερωταὶ ἦσαν καὶ ἐπειδὴ τῷ Φινεῖ παρετίθετο τράπεζα, ἐξ οὐρανοῦ καθιπτάμεναι τὴν τροφὴν ἀνήρπαζον. Βουλομένοις δὲ τοῖς Ἀργοναύταις τὰ περὶ τοῦ πλοῦ μαθεῖν ὑποθήσεσθαι τὸν πλοῦν ἔφη, τῶν Ἀρπυιῶν αὐτόν, ἐὰν ἀπαλλά-

ξωσιν. Οἱ δὲ παρέθεσαν αὐτῷ τράπεζαν ἐδεσμάτων. Ἀρπυιαι δὲ ἔξαίφνης σὺν βοῇ καταπτᾶσαι τὴν τροφὴν ἥρπαζον. Θεασάμενοι δὲ οἱ Βορέου παῖδες Ζήτης καὶ Κάλαϊς, ὅντες πτερωτοί, σπασάμενοι τὰ ξίφη δι' ἀέρος ἐδίκων. Ἀπαλλαγεῖς σὺν τῷν Ἀρπυιῶν Φινεὺς ἐμῆνυσε τοῖς Ἀργοναύταις τὸν πλοῦν καὶ περὶ τῶν Συμπληγάδων ὑπέθετο πετρῶν, τῶν κατὰ τὴν τοῦ Πόντου εἴσοδον. Συγκρουόμεναι δὲ ἀλλήλαις ὑπὸ τῆς τῶν πνευμάτων βίας τὸν διὰ θαλάσσης πόρον ἀπέκλειον. Ἐφέρετο δὲ πολλὴ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ὄμιχλη, πολὺς δὲ πάταγος· ἦν δὲ ἀδύνατον καὶ τοῖς πετεινοῖς δι' αὐτῶν διελθεῖν.—Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ἀφεῖναι πελειάδα διὰ τῶν πετρῶν, καὶ ἐὰν μὲν ταύτην ἰδωσι σωθεῖσαν, διαπλεῖν, ἐὰν δὲ ἀπολομένην, μὴ βιάζεσθαι τὸν πλοῦν. Ταῦτα ἀκούσαντες ἀνήγοντο καί, ὡς πλησίον ἦσαν τῶν πετρῶν, ἀφιᾶσιν ἐκ τῆς πρώρας πελειάδα.—Τῆς δὲ διαπετομένης τὰ ἄκρα τῆς οὐρᾶς ἡ σύμπτωσις τῶν πετρῶν ἀπειθέρισεν. Ἐπιτηρήσαντες οὖν ἀναχωρούσας τὰς πέτρας μετ' εἰρεσίᾳ ἐντόνου, συλλαβομένης Ἡρας, διῆλθον, τὰ ἄκρα τῶν ἀφλάστων τῆς νεώς περικοπείστης. Αἱ δὲ Συμπληγάδες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἔστησαν· χρεὼν γὰρ ἦν αὐταῖς νεώς περαιωθείσης στῆναι παντελῶς.

δ. Ἰάσων καὶ Μήδεια.

Οἱ δὲ Ἀργοναύται διαπλεύσαντες Θερμώδοντα καὶ Καύκασον ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν ἥλθον· οὗτος τῆς Κοιληκῆς ἐστὶ γῆς. Καθορμισθείσης δὲ τῆς νεώς, ἵκε πρὸς Αἰγάτην Ἰάσων καὶ τὰ ἐπιταχθέντα ὑπὸ Πελίου λέγων, παρεκάλει δοῦναι τὸ δέρας αὐτῷ. Οἱ δὲ δώσειν ὑπέσχετο, ἐὰν τοὺς χαλκόποδας ταύρους μόνον καταζεύξῃ· ἦσαν δὲ ἄγριοι παρ' αὐτῷ οὗτοι οἱ ταῦροι δύο, μεγέθει διαφέροντες, δῶρον Ἡφαίστου, οἵ χαλκοῦς μὲν εἰχον πόδας, πῦρ δ' ἐκ τῶν στομάτων ἐφύσων. Τούτους αὐτῷ ζεύξαντι ἐπέτασσε σπείρειν δράκοντος ὁδόντας· εἶχε γὰρ λαβὼν παρ' Ἀθηνᾶς τοὺς ἡμίσιες, ὃν Κάδμος ἔσπειρεν ἐν Θήβαις.

Ἀποροῦντος δὲ τοῦ Ἰάστονος, πῶς ἂν δύναιτο τοὺς ταύρους καταζεύξαι, Μήδεια αὐτοῦ ἔρωτα ἴσχει· ἦν δὲ αὐτῇ θυγάτηρ Αἰγάτου καὶ Ἰδυίας τῆς Ὡκεανοῦ, φαρμακίς. Δεδοικυῖα δέ, μὴ πρὸς τῶν ταύρων διαφθαρῆ, κρύψα τοῦ πατέρος συνεργάσειν αὐτῷ πρὸς τὴν κατάζευξιν τῶν ταύρων ἐπηγγείλετο καὶ τὰ δέρας ἐγγειρεῖν, ἐὰν δμόσηρ αὐτὴν ἔξειν γυναικα, καὶ εἰς Ἑλλάδα σύμπλουν ἀγάγηται. Ομόσαντος δὲ

Ίάσονος, φάρμακον δίδωσιν, ὃ καταζευγνύνει μέλλοντα τοὺς ταύρους ἔκελευσε χρῆσαι τὴν τε ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ σῶμα· τούτῳ γὰρ χρισθέντα, ἔφη, πρὸς μίαν ἡμέραν, μήτ' ἂν ὑπὸ πυρὸς ἀδικήσεσθαι μήτε ὑπὸ αἰδήρου. Ἐδήλωσε δὲ αὐτῷ, σπειρομένων τῶν δδόντων, ἐκ γῆς ἄνδρας μέλλειν ἀναδύεσθαι ἐπ' αὐτὸν καθωπλισμένους, οὓς ἐπειδὴν ἀθρόους θεάσηται, ἐλεγε βάλλειν εἰς μέσον λίθους ἅποθεν· σταν δὲ ὑπὲρ τούτου μάχωνται πρὸς ἀλλήλους, τότε κτείνειν αὐτούς.

Ίάσων δὲ τοῦτο ἀκούσας καὶ χρισάμενος τῷ φραμάκῳ, παραγενόμενος εἰς τὸ τοῦ νεώ ἄλσος ἀνεζήτει τοὺς ταύρους καὶ σὺν πολλῷ πυρὶ δρμήσαντας αὐτοὺς κατέζευξε. Σπείροντος δὲ αὐτοῦ τοὺς δδόντας, ἀνέτελλον ἐκ τῆς γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι· ὁ δέ, ὃ που πλείστας ἐώρα, βάλλων ἐξ ἀφανοῦς λίθους πρὸς αὐτούς, μαχομένους πρὸς ἀλλήλους προσιὼν ἀνήρει. Κατεζευγμένων δὲ τῶν ταύρων, οὐκ ἐδίδου τὸ δέρας Αἰγάτης· ἐβούλετο δὲ τὴν τε Ἀργώ καταφλέξαι καὶ κτείναι τοὺς ἐμπλέοντας. Φθάσασα δὲ Μήδεια τὸν Ίάσονα νυκτὸς ἐπὶ τὸ δέρας τῆγαγε, καὶ τὸν φυλάσσοντα δράκοντα κατακοιμίσασα τοῖς φραμάκοις μετὰ Ίάσονος, ἔχουσα τὸ δέρας, ἐπὶ τὴν Ἀργώ παρεγένετο. Οἱ δὲ νυκτὸς μετὰ τούτων ἀνήγθησαν.

Αἰγάτης δ' ἐπιγνοὺς τὰ γενόμενα ὢρμησε τὴν ναῦν διώκειν, ἀλλα μετέρησε τῆς καταδιώξεως. Μετὰ τοῦτο Ίάσων καὶ Μήδεικ εἰς Κόρινθον ἤλθον καὶ δέκα ἔτη διετέλουν εύτυχοῦντες.

2. ΑΡΓΕΙΩΝ ΜΥΘΟΙ

ΗΡΑΚΛΗΣ

α'. Παιδικὴ καὶ νεανικὴ ἡδικία.

‘Ηρακλέους τοῦ Ἀμφιτρύωνος καὶ Ἀλκυμήνης παιδὸς ὅντος ὀκταυηνιαίου, δύο δράκοντας ὑπερμεγέθεις’ Ήρακλῆς ἐπὶ τὴν αὐτοῦ εύνην ἔπεμψε, διαρθρήναι τὸ βρέφος θέλουσσα. Ἐπιθεωμένης δὲ Ἀλκυμήνης Ἀμφιτρύωνα, ‘Ηρακλῆς διαναστὰς ἀγγων ἐκατέρωκις τοῖς χερσὶν αὐτοὺς διέφθειρεν.

‘Ἐδιδάχθη δὲ Ἡρακλῆς ὀρματηλατεῖν μὲν ὑπὸ Ἀμφιτρύωνος, παλαίσιν δὲ ὑπὸ Αὐτολύκου, τοξεύειν δὲ ὑπὸ Εὐρύτου, ὅπλομαχεῖν δὲ ὑπὸ Κάστορος, κιθαρῳδεῖν δὲ ὑπὸ Λίνου. Μεγέθει τε καὶ ῥώμῃ

πάντων διήγευκεν· δικτὸν καὶ δεκαέτης ὑπάρχων τὸν Κιθαιρῶνειον ἀνεῖλε λέοντα. Ἀνὴρ δὲ γενόμενος τετραπηγυκίον μὲν εἶχε τὸ σῶμα, πυρὸς δὲ ἐξ ὀμμάτων ἐλαυπεν αἰγῆν· οὐκ ἡστόχει δὲ οὔτε τοξεύων οὔτε ἀκοντίζων. Ἡρακλῆς μυθολογεῖται ἐξ Διὸς γενέσθαι· Οὗτος ἐπῆλθε τὴν οἰκουμένην, κολάζων μὲν τοὺς ἀδίκους, ἀναιρῶν δὲ τὰς τὴν χώραν διόκητον ποιοῦντα θηρία· πᾶσι δ' ἀνθρώποις τὴν ἐλευθερίαν περιποιήσας, ἀγήττητος μὲν ἐγένετο καὶ ἀτρωτος, διὰ δὲ τὰς εὐεργεσίας ἀθανάτου τιμῆς ἔτυχε παρ' ἀνθρώποις.

6'. Δουλεία.

Εὑροσθεὺς ὁ τὴν βασιλείαν ἔχων τῆς Ἀργείας ὑποπτεύσας τὴν Ἡρακλέους αὔξησιν μετεπέμπετο τε αὐτὸν καὶ προσέτιαττε τελεῖν ἄθλους· οὐχ ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Ἡρακλέους, Ζεὺς μὲν ἀπέστειλε διακελευόμενος ὑπουργεῖν Εὑρυσθεῖ, Ἡρακλῆς δὲ παρελθὼν εἰς Δελφοὺς καὶ περὶ τούτων ἐπερωτήσας τὸν θεὸν ἐλέκτης χρησμὸν τὸν δηλοῦντα, διὰ τοῦ θεοῦ δέδοκται δώδεκα ἄθλους τελέσαι, προστάσσοντος Εὑρυσθέως· καὶ τοῦτο πράξαντα τεύξεσθαι τῆς ἀθανασίας. Τούτων δὲ προσταγύθεντων Ἡρακλῆς ἐνέπεσεν εἰς ἀθυμίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν· τό τε γὰρ τῷ τακεινοτέρῳ δουλεύειν οὐδὲκαὶ ἀξιονέτῳ τῆς ιδίᾳς ἀρετῆς, τό τε τῷ Διὶ καὶ πατρὶ μὴ πείθεσθαι καὶ ἀσύμφορον ἐφαίνετο καὶ ἀδύνατον. Εἰς πολλὴν οὖν ἀμπηκανίαν ἐμπεσόντος αὐτοῦ, Ἡρακλῆς μὲν ἐπεμψεν αὐτῷ λύτταν· αὐξάνομένου δὲ τοῦ πάθους, τῶν φρενῶν ἐκτὸς γενόμενος τὸν μὲν Ἰσλακὸν ἐπεβάλλετο κτείνειν· ἐκείνου δὲ φυγόντος καὶ τῶν παίδων τῶν ἐκ Μεγαρίας πλητίον Σιατριβόντων, τούτους δὲ πολεμίους κατετόξευτεν· μοῖλις δὲ τῆς μανίας ἀπολυθεῖς καὶ ἐπιγνοὺς τὴν ιδίαιαν ἀγνοίαν, περιαλγής ἦν ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς. Ηάντων δ' αὐτῷ συλλυπουμένων καὶ συμπεθούντων ἐπὶ πολὺν χρόνον κατὰ τὴν οἰκίαν ἥσυχαζεν, ἐκκλίνων τὰς τῶν ἀνθρώπων ὄμιλίας τε καὶ ἀπαντήσεις· τέλος δὲ τοῦ χρόνου τὸ πάθος πράνταντος κρίνεις ὑπομίνειν τοὺς κινδύνους παρεγένετο πρὸς Εὑρυσθέα.

γ'. Οἱ δώδεκα ἄθλοι.

α').) Πρῶτον μὲν οὖν ἐπέταξεν αὐτῷ τοῦ Νεμέου λέοντος τὴν δορὰν κομίζειν ἀτρωτον. Εἰς δὲ τὴν Νεμέαν ἀφικόμενος καὶ τὸν λέοντα

σκοπεύσας ἐτόξευσε πρῶτον· ώς δὲ ἔμαθεν ἀτρωτὸν ὅντα ἀνατεινάμενος τὸ ῥόπαλον ἐδίωκεν. Συμφυγόντος δὲ εἰς ἀμφίστομον σπήλαιον αὐτοῦ, τὴν ἑτέρην ἀπωκοδόμησεν εἰσοδον, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας ἐπεισῆλθε τῷ θηρίῳ καὶ περιθεὶς τὴν χεῖρα τῷ τραχύῃ λιθῷ κατέσχεν ἄγγων, ἔως ἐπινίξε, καὶ θέμενος ἐπὶ τῶν ὄμων ἐκόμιζεν εἰς Μυκήνας. Εὑρυσθεὺς δὲ καταλαβὼν αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν ἀπεῖπε τὸ λοιπὸν αὐτῷ εἰς τὴν πόλιν εἰσιέναι, δεικνύειν δὲ περὶ τῶν πυλῶν ἐκέλευε τοὺς ἀθλους· φασὶ δέ, δτι δείσκες καὶ πίθον αὐτῷ χαλκοῦν εἰσκρυβῆναι ὑπὸ γῆς κατεσκεύασε, ώς κρύψων ἔκυτὸν καὶ πέμπων κήρυκες ἐπέταξε τοὺς ἀθλους.

β'. Δεύτερον δὲ ἀθλὸν ἐπέταξεν αὐτῷ τὴν Λερναίαν "Υδραν ἀποκτεῖναι. Αὗτη δὲ ἐν τῷ τῆς Λέρνης ἔλει ἐκτραφεῖσσα, ἔξεσδινεν εἰς τὸ πεδίον καὶ τά τε βοσκήματα καὶ τὴν χώραν διέφθειρεν. Εἶχε δὲ ἡ "Υδρα ὑπερμέγεθες σῶμα, κεφαλὰς ἔγον ἐννέα, τὰς μὲν ὀκτὼ θητάς, τὴν δὲ μέσην ἀθάνατον. Ἐπιβίδης οὖν θρυατος, ἡνιοχοῦντος Ἰολάου τοῦ Ἰφικλέους, ἀφικετο εἰς τὴν Λέρνην, καὶ τοὺς μὲν ἵππους ἔστησε, τὴν δὲ "Υδραν εὐθὼν τῷ ῥιπάλῳ τὰς κεφαλὰς κόπτων οὐδὲν ἀνύειν ἐδύνατο· μιᾶς γάρ κοπτομένης κεφαλῆς, δύο ἀνεφύοντο. Υπεβοήθει δὲ καρκίνος τῇ "Υδρᾳ ὑπερμεγέθῃ, δάκνων τὸν πόδα. Διὸ τοῦτον ἀποκτείνας ἐπεκκλέσατο βοηθὸν τὸν Ἰδλαν, διὰ μέρος τι ἐμπρήσας τῆς ἐγγὺς Ὂλης, τοῖς δάκλοις ἐπικαίων τὰς ἀνατολὰς ἐκώλυεν ἀνιέναι. Τοῦτον τὸν τρόπον τῶν ἀναρριμένων κεφαλῶν περιγενόμενος τὴν ἀθάνατον ἀποκόψκες κατώρυξε καὶ βρερεῖν ἐπέθηκε πέτραν. Τὸ δὲ σῶμα τῆς "Υδρᾶς ἀνασγίσκει ἐν τῇ χολῇ τοὺς διστοὺς ἔβαψεν. Εὑρυσθεὺς δὲ ἔφη, οὐ δεῖν ἀριθμῆται ἐν τοῖς διώσεκ τὸν ἀθλὸν· οὐ γάρ μόνος, ἀλλὰ μετ' Ἰολάου τῆς "Υδρᾶς περιεγένετο.

γ'. Τρίτον ἀθλὸν ἐπέταξεν αὐτῷ τὴν Κερυνίτιν ἔλαφον εἰς Μυκῆνας ζῶσκν ἐνεγκεῖν. Ήν δὲ ἡ ἔλαφρης ἐν Οἰνόῃ χρυσόκερως, Ἀρτεμίδος Ἱερά· διὸ καὶ βουλόμενος αὐτὴν Ἡρκαλῆς μὴ ἀνελεῖν μή τε τρόσκει συνεδίωσεν ὅλον ἐνικεύονταν. Ἐπει δὲ κάμνον τὸ θηρίον τῇ διώξει, συνέφυγεν εἰς τὸ ὄյος τὸ λεγόμενον Ἀρτεμίσιον καὶ τοξεύσας συνέλκεσε καὶ θέμενος ἐπὶ τῶν ὄμων ἐνόμισε ζῶσκν εἰς Μυκήνας.

δ'. Τέταρτον ἀθλὸν ἐπέταξεν αὐτῷ τὸν Ἐμυλάνθιον κάπρον ζῶντα κομίζειν. Τοῦτο δεῖ τὸ θηρίον ἡδίκει τὴν Ψωρτίδα ὁρμώμενον ἐξ ὅρους, δικαλοῦσιν Ἐρύμανθον. Ἡρκαλῆς ἐπὶ τὴν τοῦ κάπρου θήραν παρα-

γίνεται· διώξας αὐτὸν ἐκ τινος λόχυμης μετὰ κραυγῆς εἰς χιόνα πολλὴν πάγη ἀλόντα ἐκόμισεν εἰς Μυκήνας.

ε'. Πέμπτον ἔθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τῶν Αὔγέου βοσκημάτων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μόνον ἐκφορῆσαι τὴν κόπρον. Ἡν δὲ ὁ Αὔγέας βασιλεὺς Ἡλιδός, παῖς Ἡλίου, πολλὰς δὲ εἶχε βοσκημάτων ποίμνας. Τούτῳ προσελθὼν Ἡρακλῆς, οὐ δηλώσας τὸ Εύρυσθέως ἐπίταγμα, ἔρκετε μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν κόπρον ἐκφορῆσεν, εἰ δώτει αὐτῷ τὴν δεκάτην τῶν βοσκημάτων. Αὔγέας δὲ ἀπιστῶν ὑπισχνεῖται. Ἡρακλῆς δὲ τῆς τε αὐλῆς τὸ θεμέλιον διεῖλε καὶ τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν καὶ τὸν Πηνειόν, σύνεγγυς δέοντας, παροχετεύσας ἐπήγαγεν εἰς τὸν σταθμόν. Μαθὼν δὲ Αὔγέας ὅτι ἐπιταχθεὶς οὐ? Εύρυσθέως τοῦτο ἐπετέλεσε, τὸν μισθὸν οὐκ ἀπεδίδου. Εύρυσθέως δὲ οὐδὲ τοῦτον ἐν τοῖς δέκα προτεδέξατο ἔθλον λέγων ἐπὶ μισθῷ πεπραγέναι.

ζ'. Ἐκτον ἔθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς Στυμφαλίδας ὅρνιθας ἐκδιώξαι. Ἡν δ' η Στυμφαλὶς λεγομένη λίμνη τῆς Ἀρκαδίας πολλῇ συνηρεψήσθη. Εἰς ταύτην ὅρνιθες συνέφυγον μυρίαι τὴν ἀπὸ τῶν λύκων ὀρυγήν δεδοικυῖαι. Ἀμηχανοῦντος οὖν Ἡρακλέους, πῶς ἐκ τῆς οὐλῆς τὰς ὅρνιθας ἐκβάλῃ, χαλκῷ κρόταλα δίδωσιν αὐτῷ Ἀθηνᾶ παρ', Ἡφαίστου λαβοῦσσα. Ταῦτα κρούων ἐπὶ τινος ὅρους τῇ λίμνῃ περικειμένου τὰς ὅρνιθας ἐφόβει· αἱ δὲ τὸν δοῦπον οὐχ ὑπομένουσκι μετὰ δέους ἀνεπέτοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον Ἡρακλῆς ἐτόξευσεν αὐτάς.

ζ'. Ἐβδομόν ἔθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὸν Κρήτα ἀγαγεῖν ταῦρον. Τοῦτον φασιν ὑπὸ Ποσειδῶνος ὀνκαδοθῆναι ἐκ θαλάσσης, δτε καταθύειν Ποσειδῶνι Μίνως εἰπε τὸ φανέν ἐκ τῆς θαλάσσης. Καὶ φασι θεασάμενον αὐτὸν τὸ τοῦ ταύρου κάλλος τοῦτον μὲν εἰς τὰ βοσκήματα ἀποπέμψαι, θῦσαι δ' ἄλλον Ποσειδῶνι· ἐφ' οἵς ὀργισθέντα τὸν θεὸν ἀγριῶσαι τὸν ταῦρον. Ἐπὶ τοῦτον παρεγένετο εἰς Κρήτην Ἡρακλῆς, καὶ κρατήσας ἔλαθε καὶ πρὸς Εύρυσθέα δικιομίτας ἐδειξε καὶ τὸ λοιπὸν ἀφῆκεν. Ο δὲ πλανώμενος καὶ διαβάς τὸν Ισθμὸν εἰς Μαρκόνων τῆς Ἀττικῆς ἀφίκετο καὶ τοὺς ἐγχωρίους ἐλυμάνετο, ἔως Θησεὺς ἐχειρώσατο αὐτόν.

η'. Ὁγδοον ἔθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς Διομήδους τοῦ Θρακὸς; ἵππους ἀνθρωποφάγους εἰς Μυκήνας κομίζειν· εἶχε δὲ οὗτος ἀνθρωποφάγους ἵππους· πλεύσας οὖν Ἡρακλῆς μετὰ τῶν ἑκατίων συνεπομέ-

νων πρὸς τὰ Διομήδους βασίλεια, βιασάμενος τοὺς ἐπὶ ταῖς φάτναις τῶν ἵππων ὑπόρχοντας ἤγαγεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὰς ἵππους καὶ κομίσας Εὔρυσθεῖ ἔδωκεν.

θ'. "Εν νατον ἔθλον ἐπέταξεν αὐτῷ ζωστῆρα κομίζειν τὸν Ἰππολύτην. Αὕτη δ' ἔβασίλευεν Ἀμαζόνων, αἱ κατώκουν περὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμόν, ἔθνος μέγα τὰ κατὰ πόλεμον. Εἶχε δ' Ἰππολύτην τὸν Ἀρεως ζωστῆρα σύμβολον τοῦ πρωτεύειν ἀπασάνν. Ἐπὶ τοῦτον τὸν ζωστῆρα Ἡρακλῆς ἐπέμπετο λαβεῖν αὐτὸν ἐπιθυμούσης τῆς Εὐρυσθέως θυγατρὸς Ἀδμήτης. Παραλαβὼν οὖν ἔθελοντας συμπάχους ἐν μιᾷ γῇ ἔπλει. Καὶ μαχεσάμενος ταῖς Ἀμαζόσι καὶ τὴν Ἰππολύτην ἀποκτείνας τὸν ζωστῆρα ἀφαιρεῖται· πρὸς δὲ τὰς λοιπὰς ἀγωνιστέμενος ἀποπλεῖ καὶ ἐκμίσας τὸν ζωστῆρα εἰς Μυκήνας ἔδωκεν Εὐρυσθεῖ.

ι'. Δέκατον ἔθλον ἐπέταξεν αὐτῷ τὰς Γηρυόνου βοῦς ἐξ Ἑρύθείας κομίζειν. Ἐρύθεια δὲ ἦν Ὡκεανοῦ πλησίον κειμένη νῆστος, ἥ νῦν Γάδειρα καλεῖται. Ταύτην κατώκει Γηρυόνης, τριῶν ἔχων ἀνδρῶν συμφυὲς σῶμα, συνηγμένον μὲν εἰς ἐν κατὰ τὴν γαστέρα, ἐσχισμένον δ' εἰς τρεῖς ἀπὸ λαγόνων τε καὶ μηρῶν. Πορευόμενος οὖν ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὰς Γηρυόνου βοῦς, παρῆλθεν ἐπὶ τὸν πρὸς Γαδείροις Ὡκεανὸν καὶ ἔστησε σημεῖα ἀντιστοίχους δύο στήλας. Καὶ παραγενόμενος εἰς Ἑρύθειαν τῷ ῥιπάλῳ παίει τὸν βουκόλον, καὶ τὸν Γηρυόνην βοηθοῦντας τοξεύσας ἀπέκτεινε. Διελθὼν δὲ τὴν Ἱέρηιαν διὰ τῆς Τυρρηνίας ἦσε. Κατελθὼν δ' ἐπὶ τὸν πορθμὸν κατὰ τὸ στενώτατον τῆς θαλάσσης τὰς μὲν βοῦς ἐπεραίσσεν εἰς τὴν Σικελίαν. Ἐντεῦθεν διὰ τοῦ Ἰονίου πόντου πλεύσας ὡς ἥλθεν εἰς τὸ Ἰλλυρικόν, ταῖς βουσὶν οἰστρον ἐνέβαλεν ἥ Ἡρα καὶ σκεδάνυνται κατὰ τὴν Θράκην. Οἱ δὲ διώξας αὐτὰς συλλαβὼν εἰς Μυκήνας ἤγαγεν. Εὐρυσθεὺς δ' αὐτὰς ἔθυσεν Ἡρα.

ια'. Ἐνδέκατον ἔθλον ἐπέταξε παρ' Ἐσπερίδων χρυσᾶ μῆλα κομίζειν. Πορευόμενος οὖν ἐπὶ ταῦτα Λιβύην διεῖχει. Ταύτης ἔβασίλευε παῖς Ποσειδῶνος Ἀνταῖος, δις τοὺς ξένους ἀναγκάζων παλαίειν ἀνήρει. Τούτῳ παλαίειν ἀναγκαζόμενος Ἡρακλῆς, ἄρας μετέωρον ἐπνίξεψάνων γάρ γῆς ἴσχυρότερος ἐγίγνετο.

"Ως δὲ ἦκε πρὸς Ἀτλαντα, διαδεξάμενος παρ' αὐτοῦ τὸν πόλον ἀπέστειλεν ἐκεῖνον ἐπὶ τὰ μῆλα. Ἀτλας δὲ δρεψάμενος παρ' Ἐσπερίδων τρία μῆλα ἐλθὼν πρὸς Ἡρακλέα τὰ μὲν μῆλα αὐτός φησιν

ἀποίσειν Εύρυσθεῖ, τὸν δ' οὐρανὸν ἐκέλευσεν ἔκεινον ἔχειν ἀντ' αὐτοῦ.
Οὐδὲ Ἡρακλῆς ἐκέλευτε τὸν "Ατλανταῖς δέξασθαι τὸν οὐρανόν, ἵνα
σπεῖραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ποιήσαιτο. Τοῦτο ἀκούσας "Ατλαῖς ἐπὶ γῆς
καταθεῖσις τὰ μῆλα τὸν πόλον διεδέξατο· καὶ οὕτως ἀνελόμενος αὐτὰ
Ἡρακλῆς ἀπηλλάσσετο. Κομίσας δὲ τὰ μῆλα Εύρυσθεῖ ἔδωκεν· οὐδὲ
λαζέὸν Ἡρακλεῖ ἐδωρήσατο· παρ' οὖν λαβούσας Ἀθηναῖς πάλιν αὐτὰ
ἀπεκόμισεν· δισιν γάρ οὐκ ἦν αὐτὸς τεθῆναι που.

ιβ'. Διαδέκατον ἄθλον ἐπέταξε Κέρθερον ἐξ Ἄδου κομίζειν. Εἶχε
δὲ οὗτος τρεῖς μὲν κυνῶν κεφαλάς, τὴν δὲ οὐρὰν δράκοντος, κατὰ δὲ
τοῦ νάτου παντοίων εἰχεν δρεων κεφαλάς. Μέλλων οὖν ἐπὶ τοῦτον
ἀπιέναι παραγγενόμενος ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, οὗ τῆς εἰς Ἄδου
καταβάσεως τὸ στόμιον ἐστι, διὰ τούτου κατήσει.

Αίτοις δ' αὐτοῦ Πλούτωνας τὸν Κέρθερον ἐπέταξεν οἱ Πλούτων
ἄγειν χωρὶς ὅν εἰχεν δπλῶν κρατοῦντα. Οὐδὲ εὑρὼν αὐτὸν ἐπὶ ταῖς
τοῦ Ἀχέροντος πύλαις, τῷ τε θύρᾳ συμπεφραγμένος καὶ πεφραγμέ-
νος τῇ λεοντῇ, καὶ περιβαλὼν τῷ τραχήλῳ τὰς γεῖρας οὐκ ἀνήκει καὶ
περιδακνόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν οὐρὰν δράκοντος, κρατῶν δὲ ἐκ τοῦ
τραχήλου καὶ ἄγγων τὸ θηρίον ἐπαπει. Συλλαβὼν οὖν αὐτὸν ἦκε διὰ
Τροιζῆνος ποιητάμενος τὴν ἀνάβασιν καὶ Εύρυσθεῖ δεῖξας τὸν Κέρθε-
ρον πάλιν ἐκόμισεν εἰς Ἄδον.

δ'. Σποατεία ἐπὶ Ηλιν, Ηύλον καὶ Λακεδαιμονα.

Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον σπρατευθάμενος ἐπὶ τὴν Ηλιν εἶλε τὴν
πόλιν. Εθηκε καὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἄγῶνα, Πέλοπός τε βαμὸν ιδρύ-
σατο καὶ τῶν δώδεκα θεῶν βαμούς. Μετὰ δὲ τὴν Ηλιδαῖς ἔλασιν
ἐστράτευσεν ἐπὶ Ηύλον, καὶ τὴν πόλιν ἐλὼν τὸν Νηλέα καὶ τοὺς
παιδας αὐτοῦ χωρὶς Νέστορος ἀπέκτεινεν· οὗτος δὲ νέος ὅν παρὰ
Γερηνίοις ἐτρέφετο. Κατὰ δὲ τὴν μάχην καὶ Ἀδην ἐτρώσει Ηυλίοις
βοηθοῦντα. Ελὼν δὲ τὴν Ηύλον ἐστράτευεν ἐπὶ Λακεδαιμονα.

ε'. Δηϊάνειρα.

Ἡρακλῆς παραγγενόμενος εἰς Καλυδῶνα τὴν Οἰνέως θυγατέρα Δηϊά-
νειραν ἐμνηστεύσατο· καὶ παλαιίσας ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτῆς πρὸς Ἀ-
χελῷον εἰκασθέντα ταύρῳ περιέκλασε τὸ ἔτερον τῶν κεράτων· καὶ
τὴν μὲν Δηϊάνειραν γυναῖκα ἔγεται, τὸ δὲ κέρας Ἀχελῷος λαμβά-

νει δαῦς ἀντὶ τούτου τὸ τῆς Ἀμφιθείας. Τοῦτο δὲ δύναμιν εἶχε τοι-
κύτην ὅτε σῖτον ἢ ποτόν, ὅπερ ἂν εὐξαιτό τις, παρέχειν ἀρθονον.

Εὐωχούμενος δὲ παρὰ Οἰνεῖ κονδύλῳ πλήξας ἀπέκτεινεν Ἀρχιτέ-
λους πατέδα Εὔνομον, συγγενῆς δὲ Οἰνέως οὗτος· ἀλλ' ὁ μὲν πατήρ
τοῦ πατέδας, ἀκουσίως γεγενημένου τοῦ συμβεβηκότος, συνεγνωμόνει.
“Ἡρακλῆς δὲ κατὰ τὸν νόμον τὴν φυγὴν ὑπομένειν θήθελε καὶ διέγνω
πρὸς Κῆνυκα εἰς Τραχῖνας ἀπιέναι.” Ἀγων δὲ Δηϊάνειραν ἐπὶ ποταμὸν
Εὔηνον ἦκεν, ἐν ᾧ καθεζόμενος Νέσσος ὁ Κένταυρος τοὺς παριόντας
διεπόρθικε μισθῷ λέγων, παρὰ θεῶν τὴν πορθμείαν εἰληφέναι διὰ
δικαιοτύνην. Αὐτὸς μὲν ὁ Ἡρακλῆς τὸν ποταμὸν διήσι, Δηϊάνειραν
δὲ ἐπέτρεψε Νέσσῳ διακομίζειν. Ο δ' Ἡρακλῆς ἔξελθόντα Νέσσον
ἔτοξευσεν εἰς τὴν καρδίαν· ὁ δὲ μέλλων τελευτὴν προσκαλεσάμενος
Δηϊάνειραν εἶπεν, εἰ ἐθέλοι φίλτρον πρὸς Ἡρακλέα ἔχειν, τὸ δὲν ἐκ
τοῦ τραύματος τῆς ἀκίδος αἷμα δέχεσθαι· ἡ δὲ ποιήσασα τοῦτο
ἔφύλασσε παρ' ἔσυτῇ.

τ'. Ἡρακλέους τελευτὴν.

Ἄφικόμενος δὲ εἰς Τραχῖνα στρατείχν ἐπ' Οἰχαλίαν συνήθροιζεν Εὔ-
ρυτον τὸν βασιλέα τιμωρήσασθαι ἐθέλων· κτείνας δὲ μετὰ τῶν πχίδων
Εὔρυτον αἱρεῖ τὴν πόλιν καὶ θάψει τῶν σὺν αὐτῷ στρατευσμένων
τοὺς ἀποθανόντας καὶ λαφυραγγήσας τὴν πόλιν, ἥγεν Ιόλην τὴν
Εὔρυτου αἰχμάλωτον· καὶ προσορμισθεὶς Κηναίῳ τῆς Εύδοίας ἀκρω-
τηρίῳ Διὸς βθυμὸν ἴδρυσατο. Μέλλων δὲ θυσίαν ποιεῖσθαι εἰς Τρα-
χῖνα Λίχαν τὸν κήρυκα ἔπειμψε λαμπρὰν ἐσθῆτα οἴσοντα· παρὰ δὲ
τούτου τὰ περὶ τὴν Ιόλην Δηϊάνειρα πυθομένη καὶ δείσασα, μη ἐκεί-
νην μᾶλλον ἀγαπήσῃ, νομίσκος ἀληθῶς φίλτρον εἶναι τὸ δὲν αἷμα
Νέσσον, τούτῳ τὸν χιτῶνα ἔχρισεν· ἐνδὺς δὲ Ἡρακλῆς ἔθυεν· ὡς
δὲ θερμανθέντος τοῦ χιτῶνος ὁ τῆς θύρας ἵδε τὸν χρωτὰ ἐσηπεν,
ἔνθα δὴ περιαλγῶν τὸν μὲν χιτῶνα ἀπέσπα προσπεφυκότες τῷ σώματι,
συναπεσπῶντο δὲ αἱ σάρκες αὐτῷ· τοιαύτῃ δὲ συμφορᾷ κατασγεθεὶς
εἰς Τραχῖνα ἐπὶ νεῶς κομίζεται, Δηϊάνειρα δὲ αἰσθανομένη τὸ γεγο-
νὸς ἔαυτὴν ἀνήρτησεν. Ἡρακλῆς δὲ παραγενόμενος εἰς Οἴτην ὄρος
(ἔστι δὲ τοῦτο Τραχινίων), ἐκεὶ πυρὰν ποιήσας ἐκέλευσεν, ἐπιβάντος
κύτου ὑφάπτειν· μηδενὸς δὲ τοῦτο πράττειν ἐθέλοντος, Πάίας παριὼν
καὶ τὰ ζήτησιν ποιμνίων ὑφῆψε· τούτῳ καὶ τὰ τέξα ἐδωρήσατο

*Ηρακλῆς. Και ομένης δὲ τῇ πυρᾶς λέγεται νέφος ὑποστάν μετὰ βροντῆς αὐτὸν εἰς οὐρανὸν ἀνενεγκεῖν. Ἐκεῖθεν δὲ τυχὼν ἀθανασίκη καὶ διαλλαγεὶς Ἡρα τὴν ἐκείνης θυγατέρα ἔλκει γυναικα.

ζ. Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν.

Μεταστάντος δὲ Ἡρακλέους εἰς θεούς, οἱ παῖδες αὐτοῦ φυγόντες Εὑρυσθέα πρὸς Κήνηκα παρεγένοντο. Ὡς δὲ ἐκείνους ἐκδιδόνται λέγοντος Εὑρυσθέως καὶ πόλεμον ἀπειλοῦντος ἐδεδοίκεσσαν, Τραχῖνα καταλιπόντες διὰ τῆς Ἑλλάδος ἔφυγον. Διωκόμενοι δὲ ἦλθον εἰς Ἀθήνας καὶ καθεισθέντες ἐπὶ τὸν Ἐλέου βωμὸν ἡξίουν βοηθεῖσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἐκδιδόντες αὐτοὺς πρὸς τὸν Εὑρυσθέα πόλεμον ὑπέστησαν, καὶ τοὺς μὲν παῖδας αὐτοῦ ἀπέκτειναν· αὐτὸν δὲ Εὑρυσθέα φεύγοντα ἐφ ἔρματος καὶ πέτρας ἥδη παριπεύοντα Σκειρωνίδας κτείνει διώξας Ὑλλος, διὸ ἐκ Δημανείρας ἦν Ἡρακλεῖ παῖς πρεσβύτερος. Καὶ τὴν μὲν κεφαλὴν ἀποτεμών Ἀλκμήνη δίδωσιν. Η δὲ κερκίσι τοὺς ὄφθαλμούς ἔξωρυξεν αὐτοῦ.

*Ἀπολομένου δὲ Εὑρυσθέως ἐπὶ Πελοπόννησον ἦλθον Ἡρακλεῖδαι καὶ πάσας εἶλον τὰς πόλεις. Ἔνιαυτὸν δὲ αὐτοῖς ἐν τῇ καθόδῳ γενομένοις φθορὰ πᾶσαν Πελοπόννησον κατέτχει καὶ ταύτην γενέσθαι χρησμὸς διὰ τοὺς Ἡρακλεῖδας ἐδήλου· πρὸ γὰρ τοῦ δέοντος αὐτοὺς κατελθεῖν. Εἴθεν ἀπολιπόντες Πελοπόννησον ἦλθον εἰς Μαραθῶνα, κακεῖ κατώκουν. Τληπόλεμος μὲν ἦκεν εἰς Ρόδον κάκετ κατώκει. Ὑλλος δὲ τὴν κάθοδον ἔζητει τοῖς Ἡρακλεῖδαις κατεργάσασθαι· διὸ παραγενόμενος εἰς Δελφοὺς ἐπινθάνετο πῶς ἂν κατέλθοιεν· ο δὲ θεὸς ἔφησε περιμείναντας τὸν τρίτον καρπὸν κατέρχεσθαι. Νομίσας δὲ Ὑλλος τρίτον καρπὸν λέγεσθαι τὴν τριετίαν, τοσοῦτον περιμείνας χρόνον σὺν τῷ στρατῷ κατήσει, καὶ γενομένης πάλιν μάχης νικῶσι Πελοποννήσιοι καὶ Ἀριστόμαχος θνήσκει. Ἐπεὶ δὲ ἡνδρώθησαν οἱ Κλεοδάίοι τοῦ Ὑλλου παῖδες Τήμενος καὶ Κρεσφόντης καὶ Ἀριστόδημος, ἐχρῶντο περὶ καθόδου. Τοῦ δὲ θεοῦ εἰπόντος ὅτι καὶ τὸ πρότερον, Τήμενος ἥτιατο λέγων τούτῳ πεισθέντας ἀτυχῆσαι. Ο δὲ θεὸς ἀντεῖπε, τῶν ἀτυχημάτων αὐτοὺς αἰτίους εἶναι· τοὺς γὰρ γρησμοὺς λέγειν οὐ γῆς, ἀλλὰ γενεᾶς καρπὸν τρίτον. Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐποιοῦντο τὸν στόλον. Ὁξυλος δέ τις αὐτοὺς ναυσὶν ἐκέλευεν εἰς Πελοπόννησον κατιέναι, μηδὲ στρατῷ πεζῷ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πειρᾶσθαι. Οἱ δὲ πειθόμενοι ναυ-

ἐπήξεντο τῆς Λοκρίδος, ἔνθι νῦν δὲ π' ἐκείνου ὁ τόπος Ναύπακτος λέγεται. Ἐκεῖ δὲ ὅντος τοῦ στρατεύματος, Ἀριστόδημος ἀπέθανε παῖδες καταλιπὼν διδύμους, Εὔρυσθένη καὶ Προκλέα. Ὁξυλος δὲ τὸν ἐκ Ναυπάκτου πλοῦν καθηγήσατο αὐτοῖς· οἱ δὲ ἀντὶ τούτου τὴν Ἡλιν συνέθεντο αὐτῷ δώσειν. Καὶ συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις καὶ τῷ πεζῷ καὶ τῷ ναυτικῷ νικῶσι μάχη καὶ Τισαμενὸν ἀποκτείνουσι τὸν Ὄρεστον.

Ἐπειδὴ δ' ἐκράτησαν Πελοποννήσου, τρεῖς ἴδρυσαντο βωμοὺς Πητρόφου Διός, καὶ ἐπὶ τούτων ἔθυσαν καὶ ἐκληροῦντο τὰς πόλεις. Πρώτη μὲν οὖν λαζαίς ἦν Ἀργος, δευτέρων Λακεδαιμων, τρίτη δὲ Μεσσήνη. Κομισάντων δὲ ὑδρίαν ὑδάτος, ἔδοξε φύσεον βαλεῖν ἔκαστον. Τήμενος οὖν καὶ οἱ Ἀριστοδήμου παῖδες, Προκλῆς καὶ Εὔρυσθένης ἔβαλον λίθους, Κρεσφόντης δὲ βουλόμενος Μεσσήνην λαχεῖν γῆς ἐνέβαλε βᾶλον. Ταύτης δὲ διαλυθείσης, ἔδει τοὺς δύο κλήρους ἀναφανῆναι. Ἐλκυσθείσῃς δὲ πρώτης μὲν τῆς Τημένου λήξεως, δευτέρας δὲ τῆς τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, Μεσσήνην ἔβαλε Κρεσφόντης.

3. ΘΗΒΑΙ·ΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

α'. Κάδμος καὶ Λάβδακος.

Κάδμος ὑπὸ Θρακῶν ξενισθεὶς ἦλθεν εἰς Δελφοὺς περὶ τῆς Εὑρώπης πυνθανόμενος· ὃ δὲ θεὸς εἶπε περὶ μὲν Εὑρώπης μὴ πολυπραγμονεῖν, χρῆσθαι δὲ καθοδηγῷ βοή καὶ πόλιν κτίζειν, ἔνθι ἀν αὐτῇ πέσῃ καμοῦσα· τοιοῦτον λαβὼν χρησμὸν διὰ Φωκέων ἐπορεύετο· εἰτα βοῦ συντυχών ἐν τοῖς Πελάγοντος βουκολίοις ταύτη κατόπισθεν εἴπετο· ή δὲ διεξιεῦσα Βοιωτίαν ἐκλίθη, πόλις ἔνθι νῦν εἰσέτι Θῆβαι. Βουλόμενος δὲ Ἀθηνᾶς καταθῆσαι τὴν βοῦν πέμπει τινὰς τῶν μεθ' ἔκυτοι ληφθόμενους ἀπὸ τῆς Ἀρείας κρήνης ὄνδρο· φρουρῶν δὲ τὴν κρήνην δράκων, ὃν ἔξ "Ἀρεως εἰπόν τινες γεγονέναι, τοὺς πλείονας τῶν πεμφθέντων διέφει ρεν· ἀγανακτήσας δὲ ὁ Κάδμος κτείνει τὸν δράκοντα καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ὑποθεμένης τοὺς ὄδόντας αὐτοῦ σπείρει· τούτων δὲ σπαρέντων ἀνέτειλαν ἐκ γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι. Οὗτοι δὲ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. Κάδμος γὰρ ίδὼν ἐκ γῆς ἀναφυομένους ἄνδρας ἐπ' αὐτοὺς ἔβαλλε λίθους· οἱ δὲ ὑπ' ἀλλήλων νομίζοντες βάλλεσθαι εἰς μάχην κατέστησαν.

Κάδμῳ τὰς Θήβας κτίσαντι Ζεὺς ἔδωκε γυναῖκας Ἀρμονίαν, τὴν Ἀφροδίτην καὶ Ἀρεως θυγατέρα, καὶ πάντες θεοὶ κατεκλιπόντες τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ Καδμείᾳ τὸν γάμον εἰσαχούμενοι ὑμνηταν. Ἔδωκε δὲ αὐτῇ Κάδμῳ πέπλον καὶ τὸν δρόμον, ὃν ὑφ' Ἡρκίστου λέγουσι δοθῆναι Κάδμῳ. Γίγνονται δὲ Κάδμῳ θυγατέρες μὲν Ἰνώ καὶ Σεμέλη, παῖς δὲ Πολύδωρος.

Πολύδωρος δὲ ὁ Κάδμου Θηβῶν βασιλεὺς γενόμενος γεννᾷ Λάζδακον. Μετὰ δὲ Λαζδάκου τελευτὴν Λάξιος τὴν βασιλείαν παρέλαβε.

6'. Λάξιος. Οἰδίπους.

Λάξιος ὁ Θηβῶν βασιλεὺς ἔλαβε γυναῖκα τὴν θυγατέρα Μενοικέως Ιοκάστην· χρόνον δὲ ίκανὸν ἀποιεῖ οὐ Λάξιος ἐπηρώτησε τὸν θεὸν περὶ τέκνων γενέσεως· τῆς δὲ Ηυθίξας δούσῃς χρησμὸν αὐτῷ μὴ συμφέρειν γενέσθαι τέκνα (τὸν γὰρ ἐξ αὐτοῦ τεκνωθέντας παῖδας πατροκτόνον ἔσσεσθαι καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν πληρώσειν μεγάλων ἀτυγχυτῶν), ἐπιλαθόμενος τοῦ χρησμοῦ καὶ γεννήτης οὐδὲν ἐκθεῖναι δίδωσι νομεῖ τὸ βρέφος, διαπερονήσας αὐτοῦ τὰ σφυρὰ σιδήρωφ ἀλλ' οὔτος μὲν ἔξεθηκεν εἰς Κιθαιρῶνα, Πολύδου δὲ τοῦ Κορινθίων βασιλέως ποιμένες, τὸ βρέφος εὑρόντες πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Περίθαιαν ἤνεγκαν· ἥ δὲ ἀνελθοῦσα ὑποβάλλεται καὶ θεραπεύεται τὰ σφυρὰ Οἰδίπουν καλεῖ, τοῦτο θεμένη τὸ ὄνομα διὰ τὸ τοὺς πόδας ἀνοιδῆσαι.

Ἡβάσκων δὲ ὁ παῖς καὶ δικρέων τῶν ήλίκων ἐν βώμῃ, διὰ φθόνον ἀγειδίζετο ὑπόδηλητος. Οὐ δὲ πυνθανόμενος παρὰ τῆς Περιθοίας μυθεῖν αὐτὸν ἡδύνκτο· ἀρικόμενος δὲ εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν ιδίων ἐπυνθάνετο γονέων. Οὐ δὲ θεὸς εἶπεν αὐτῷ εἰς τὴν πατρίδα μὴ παρεύεσθαι· τὸν μὲν γὰρ πατέρα φονεύσειν, τὴν δὲ μητέρα λαβεῖν γυναῖκα· τοῦτο ἀκούσας καὶ νομίζων ἐξ ὅν ἐλέγετο γεγενῆσθαι, Κόρινθον μὲν ἀπέλιπεν, ἐφ' ἔρματος δὲ διὰ τῆς Φωκίδος φερόμενος συντυγχάνει κατά τινα στενὴν ὁδὸν ἐφ' ἔρματας ὀχυρών Λατόφ καὶ Πολυρόντη· κῆρυξ δὲ οὗτος ἦν Λάξιος καὶ κελεύσαντος ἐκείνου ἐκχωρεῖν, καὶ δι' ἀπείθειαν καὶ ἀναβολὴν ἀποκτείναντος τῶν ἵππων τὸν ἕτερον, ἀγανκητήσας Οἰδίπους καὶ Πολυρόντην καὶ Λάξιον ἀπέκτεινε καὶ παρεγένετο εἰς Θήβας.

Τὴν δὲ βασιλείαν παραληγόντας Κρέων ὁ Μενοικέως. Τούτου δὲ βασιλεύοντος οὐ μικρὰ συμφορὰ κατέσχε Θήβας. Ἐπειψε γὰρ Ἡρ

Σφίγγας· ἦν δὲ θηρίον δίμορφον, ἔχον πρόσωπον μὲν γυναικός, στῆθος δὲ καὶ βάσιν καὶ οὐρὰν λέοντος καὶ πτέρυγας ὄντις. Μεθούσα δὲ αἰνιγματικὴ παρὰ Μουσῶν ἐπὶ τὸ Φίλειον ὅρος ἐκκένθετο καὶ τοῦτο προὔτεινε Θηβαῖοις. Ἡν δὲ τὸ αἰνιγματικὸν σφίγγας· τί ἔστιν, ὁ μίαν ἔχον φωνήν, τὸ αὐτὸ τετράπουν καὶ δίπουν καὶ τρίπουν γίγνεται; χρησμοῦ δὲ Θηβαῖοις ὑπάρχοντος τηνικαῦτα ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς Σφίγγας, ἥνικα δὲν τὸ αἰνιγματικὸν λύσωσι, καὶ συνιόντες εἰς αὐτὸ πολλάκις, ἐζήτουν τί τὸ λεγόμενόν ἔστιν· ἐπεὶ δὲ οὐκ εὑρισκον, ἀρπάτασσα ἐνα κατεδίβρωσκε· πολλῶν δὲ ἀπολλυμένων καὶ τὸ τελευταῖον Αἴμονος τοῦ Κρέοντος, κηρύσσει Κρέων τῷ τὸ αἰνιγματικὸν λύσοντι καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν Λακεῖον δώσειν γυναικεῖ. Οἰδίπους δὲ ἀκούσας ἔλυσεν, εἰπὼν τὸ αἰνιγματικόν, τὸ ὑπὸ τῆς Σφίγγας λεγόμενον ἀνθρωπον εἶναι· γενναῖσθαι γάρ τετράπουν βρέφος τοῖς τέτταρσιν διχούμενον καλόις, τελειούμενον δὲ ἀνθρωπον δίπουν εἶναι, γηρῶντα δὲ τρίτην προσλαμβάνειν βάσιν τὸ βάκτρον.

Ἡ μὲν οὖν Σφίγξ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ἐκυρήθην ἔρριψεν, Οἰδίπους δὲ καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβε, καὶ τὴν μητέρα γυναικεῖ ἔλαβεν ἀγνοῶν, καὶ παῖδας ἐτέκνωσεν ἐξ αὐτῆς Πολυνείκη καὶ Ἐτεοκλέα, θυγατέρας δὲ Ἰσμήνην καὶ Ἀντιγόνην.

Φανέντων δὲ ὑστερὸν τῶν λαγυθικόντων, Ἰοκάστη μὲν ἐξ ἀγχόνης ἐκυρήθην ἀνήρτησεν, Οἰδίπους δὲ τὰς ὄψεις τυφλώσας ἐκ Θηβῶν ἡλαύνετο. Παραγενόμενος δὲ σὺν Ἀντιγόνῃ τῆς Ἀττικῆς εἰς Κολωνὸν ἔνθα τὸ τῶν Εὐμενίδων ἔστι τέμενος, καθίζει ἵκέτης, προσδεχθεὶς ὑπὸ Θησέως· καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀπέθανεν.

γ'. Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης. Οἱ 7 ἐπὶ Θύβας.

Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης περὶ τῆς βασιλείας συντίθενται πρὸς ἀλλήλους, καὶ αὐτοῖς δοκεῖ, τὸν ἔτερον παρ' ἐνιαυτὸν ἀργεῖν. Τινὲς μὲν οὖν λέγουσι, πρῶτον ἀρξαντος Πολυνείκους παρκδοῦναι μετ' ἐνιαυτὸν τὴν βασιλείαν Ἐτεοκλεῖ, τινὲς δὲ πρῶτον Ἐτεοκλέους ἀρξαντος οὐ βούλεσθαι παραδοῦναι τὴν βασιλείαν. Φυγαδεύθεις οὖν Πολυνείκης ἐκ Θηβῶν ἤκει εἰς Ἀργος. Ἐβασίλευε δὲ Ἀργους Ἀδραστος ὁ Ταλασοῦ· καὶ τοῖς τούτου βασιλείοις νύκτῳ προσπελάζει, καὶ συνάπτει μάχην Τυδεῖ τῷ Οἰνέως φεύγοντι Καλυδῶνα. Γενομένης δὲ ἔξαίρηντος βοῆς ἐπιφανεῖς Ἀδραστος διέλυσεν αὐτούς, καὶ μάντεως τινος ὑπομνη-

σθεῖς λέγοντος αὐτῷ, καίπερ φαντάζει τὰς θυγατέρας, ἀμφοτέρους εἴλετο νυμφίους· εἶχον γάρ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ὁ μὲν κάπτοντος προτομήν, ὁ δὲ λέοντος, καὶ αὐτοὺς "Ἄδραστος ἀμφοτέρους εἰς τὰς πατρίδας ὑπέσχετο καταζειν. Καὶ πρῶτον ἐπὶ Θῆβας ἔσπευδε στρατεύεσθαι, καὶ τοὺς ἀριστέας συνήθροιζεν.

"Ἄδραστος δὲ συναθρόισας στρατὸν σὺν ἡγεμόσιν ἐπτὰ πολεμεῖν ἔσπευδεν ἐπὶ Θῆβας. Οἱ δὲ ἡγεμόνες ἦσαν οἵδε, "Ἄδραστος Ταλαοῦ, Ἀμφιάραος Ὄικλέους. Καπανεὺς Ἰππονόου, Ἰππομέδων Ἀριστομάχου· τοῖς μὲν ἐξ "Αργους Πολυνείκης δὲ Οἰδίποδος ἐκ Θηβῶν, Τυδεὺς Οἰνέως Αἰτωλός, Παρθενοπατος Μελανίωνος Ἀρχές.

"Ως δὲ ἥλθον εἰς τὸν Κιθαιρῶνα, πέμπουσι Τυδέα προεροῦντα Ἐτεοχλεῖ τῆς βασιλείας παραχωρεῖν Πολυνείκει, καθ' ἣ συνέθεντο. Μὴ προσέχοντος δὲ τὸν νοῦν Ἐτεοκλέους, Ἀργεῖοι καθηπλισθέντες προσήσκουν τοὺς τείχεις καὶ πυλῶν ἐπτὰ οὖσάν εἰς τῶν ἡγεμόνων ἔστη. Καθηπλισε δὲ καὶ Ἐτεοκλῆς Θηβαίους καὶ καταστήσας ἡγεμόνας ἵσους ἵσοις ἔταξε καὶ πῶς ἀν περιγένοντο τῶν πολεμίων ἐμάντευετο.

"Ὕπερ δὲ παρὰ Θηβαίοις μάντις Τειρεσίας. Οὗτος οὖν Θηβαίοις μαντευομένοις εἶπε νικήσειν, ἐὰν Μενοίκεὺς ὁ Κρέοντος "Ἄρει σφάγιον αὐτὸν ἐπιδιδῷ· τοῦτο ἀκούσας Μενοίκεὺς ἔσυτὸν πρὸ τῶν πυλῶν ἔσφαξεν.

Μάχης δὲ γενομένης, οἱ Καδμεῖοι μέχρι τῶν τειχῶν συνεδιώγθησαν καὶ Καπανεὺς ἀρπάσας κλίμακα ἐπὶ τὰ τείχη δι' αὐτῆς ἀνήσει, ἀλλὰ καὶ Ζεὺς αὐτὸν κεραυνοῦ. Τούτου δὲ γενομένου, τροπὴ τῶν Ἀργείων γίνεται. "Ως δὲ ἀπώλλυντο πολλοί, δόξαν ἐκατέροις τοῖς στρατεύμασιν, Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης περὶ τῆς βασιλείας μονομαχοῦσι καὶ ἀποκτείνουσιν ἀλλήλους. Κρατερῆς δὲ πάλιν γενομένης μάχης, πάντες οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες τῶν Ἀργείων ἀπώλοντο, "Άδραστος δὲ μόνον ἐππος διέσωσεν Ἀρίων.

Κρέων δὲ τῶν Θηβαίων βασιλείων παραλαβὼν τοὺς τῶν Ἀργείων νεκροὺς ἔρριψεν ἀτάφους καὶ κηρύξας μηδένα θάπτειν φυλακὰς κατέστησεν. Ἀντιγόνη δέ, μία τῶν Οἰδίποδος θυγατέρων, κρύφα τὸ Πολυνείκους σῶμα κλέψκοι ἔθαψε καὶ φωραθεῖσα ὑπὸ Κρέοντος αὐτὴν τῷ τέφῳ ζῶσα ἐνεκρύφθη.

δ'. Οἱ ἐπέγονοι.

Μετὰ δὲ ἔτη δέκα οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες, κληθέντες Ἐπίγο-

νοι, στρατεύειν ἐπὶ Θήβας προηροῦντο, τὸν τῶν πατέρων θάνατον τιμωρήσασθαι βουλόμενοι. Οἱ δὲ Ἡγεμόνες Ἀλκμαίωνας ἐλόμενοι ἐπὶ Θήβας ἐποιέμουν. Πρῶτον μὲν οὖν πορθοῦτι τὰς πέριξ κώμες, ἐπειτα τῶν Θηβαίων ἐπελθόντων Διοδάμαντος τοῦ Ἐτεοχλέους ἡγουμένου γενναίως μάχονται. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, Τειρεσίου εἰπόντος, πρὸς μὲν Ἀργείους κήρυκες περὶ σπουδῶν ἀποστέλλειν, αὐτοὺς δὲ φυγεῖν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους κήρυκες πέμπουσιν, αὐτοὶ δὲ ἀναβιβάσκαντες ἐπὶ τὰς ἀπήνας τέκνα καὶ γυναῖκας ἐκ τῆς πόλεως ἔφευγον. Ἀργεῖοι δὲ στερον τὸν τῶν Θηβαίων δρασμὸν μαθόντες εἰσίχσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ συναθροίζουσι τὴν λείχην καὶ καθηιστοῦσι τὰ τείχη. Τὰς δὲ λείχη μέρος εἰς Δελφοὺς πέμπουσιν Ἀπόλλωνι.

Β'. ΠΟΙΚΙΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ

1. Ἀλεξάνδρου.

1. Ἀλέξανδρος ἔτι παῖς ὅν, πολλὰ τοῦ Φιλίππου κατορθοῦντος, οὐκ ἔχειρεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς συντρεφομένους ἔλεγε παῖδας· ἐμοὶ δὲ ὁ πατὴρ οὐδὲν ἀποιλείψει. Τῶν παίδων λεγόντων δτι ταῦτά σοι κτεῖται. τί δὲ ὄφελος, εἶπεν, ἐὰν ἔχω πολλά, πρᾶξα δὲ οὐδέν; (Πλούτ. ἀποφθ.).
2. Μέλλων δὲ τὴν ἐπὶ Γρανίκῳ μάχην μάχεσθαι, προεκάλει τοὺς Μακεδόνας ἀφθόνως δειπνεῖν καὶ πάντα φέρειν εἰς μέσον, ὃς αὔριον δειπνήσοντας ἐκ τῶν πολεμίων. (Πλούτ. ἀποφθ.).

2. Ἀντιόχου.

1. Ἀντίοχος ὁ στρατεύσας δεύτερον ἐπὶ Ηέρθους, ἐν τινὶ κυνηγεσίῳ καὶ διωγμῷ τῶν φίλων καὶ θεραπόντων ἀποπλανῆθείς, εἰς ἔπαυλιν πενήτων ἀνθρώπων ἀγνοούμενος εἰσῆλθε· καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ἐμβαλὼν λόγον περὶ τοῦ βασιλέως, ἥκουσεν, δτι τἄλλα χρηστός ἔστι, φίλοις δὲ μογθηροῖς ἐπιτρέπων τὰ πλεῖστα παρορᾷ, καὶ πολλάκις ἀμελεῖ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸ λίαν φιλόθηρος εἰναι· τότε μὲν οὖν ἐσιώπησεν, ἀμαὶ δὲ ἡμέρᾳ τῶν διορυφόρων παραγγενομένων ἐπὶ τὴν

έπαυλιν, φανερὸς γενόμενος προσφερομένης τῆς πορφύρας αὐτῷ καὶ τοῦ διαδήματος, ἀλλὰ ἀφ' ἣς, εἶπεν, ήμέρας ὑμᾶς ἀνείληφα, πρῶτον θές ἀληθινῶν λόγων ἡκουσας περὶ ἐμαυτοῦ. (Ιλλουτ. ἀποφθ.).

3. Ἀριστείδου.

1. Ἐπεὶ τῶν Ἀθηναίων δρμαρμένων ἐπὶ τὸν ἔξοστρακισμόν, ἀνθρώπος ἀγράμματος καὶ ἄγροικος διστραχον ἔχων προσῆλθε τῷ Ἀριστείδῃ κελεύων ἐγγράψαι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου, γινώσκεις γάρ, ἔφη, τὸν Ἀριστείδην; τοῦ δὲ ἀνθρώπου γινώσκειν μὲν οὐ φήσαντος ἀχθεσθαι δὲ τῇ τοῦ δικαίου προσηγορίᾳ, σιωπήσας ἐνέγραψε τὸ ὄνομα τῷ διστράκῳ, καὶ ἀπέδωκεν. (Ιλλουτ. ἀποφθ.).

4. Ἐπαυγινώνδου.

1. Εἰωθὼς Ἐπαυγινώνδας ὁ Θηβαῖος φαίνεσθαι τὸν ἄλλον χρόνον ἀληλιμμένος τὸ σῶμα, καὶ φαιδρὸς τῷ προσώπῳ, μετὰ τὴν μάχην ἐκείνην τῇ ὑστεραίᾳ προσῆλθεν αὐχμηρὸς καὶ ταπεινός· τῶν δὲ φίλων ἐρωτώντων, μή τι λυπηρὸν αὐτῷ συμπέπτωκεν. Οὐδέν, εἶπεν, ἀλλὰ θές ἡσθόμην ἐμαυτοῦ μεῖζον ἢ καλῶς ἔχειν φρονήσαντος· διὸ σήμερον κολάζω τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς. (Ιλλουτ. ἀποφθ.).

5. Σόλων.

1. Σόλων Ἐξηκεστίδου Σαλαμίνος, πρῶτον μὲν τὴν σεισάγθειαν εἰσηγήσατο Ἀθηναίοις. Τὸ δὲ ἦν λύτρωσις σωμάτων τε καὶ κτημάτων. Καὶ γὰρ ἐπὶ σώμασιν ἐδικνείζοντο, καὶ πολλοὶ δι' ἀπορίαν ἐθήτευον. Ἐπτὰ δὴ ταλάντων ὀφειλομένων αὐτῷ πατρόφων, συνεχώρησε πρῶτος, καὶ τοὺς λοιποὺς τὸ δμοιον προύτρεψε πρᾶξαι. Καὶ οὗτος δύνμος ἐκλήθη σεισάγθεια· φανερὸν δέ, διὰ τί. Ἐπειτα τοὺς λοιποὺς νόμους ἔθηκεν, οὓς μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι, καὶ ἐς τοὺς ἀξονας κατέθετο.

2. Τὸ δὲ μέγιστον, τῆς πατρίδος αὐτοῦ Σαλαμίνος ἀμφισβητουμένης ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων, καὶ πολλάκις τῶν Ἀθηναίων ἐπταικότων ἐν τοῖς πολέμοις, καὶ ψηφισμένων, εἴ τις ἔτι συμβουλεύσει περὶ Σαλαμίνος μάχεσθαι, θανάτῳ ζημιοῦσθαι· οὗτος μαίνεσθαι προσποιησάμενος καὶ στεφανωσάμενος εἰσέπεσεν εἰς τὴν ἀγοράν, ἔνθι τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέγνω διὰ τοῦ κήρυκος τὰ συντείνοντα

περὶ Σαλαμίνος ἐλεγεῖται, καὶ παρώρμησεν αὐτούς. Καὶ αὗθις πρὸς τοὺς Μεγαρέας ἐπολέμησαν, καὶ ἐνίκων διὰ Σόλωνα.

3. Τία δὲ μὴ δοκοίν βίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκη τὴν Σαλαμίνα κεκτήσθηται, ἀνασκάψας τινὰς τάφους ἔδειξε τοὺς νεκροὺς πρὸς ἀνατολὰς ἐστι ραρμένους ὡς ἦν ἔθις θάπτειν Ἀθηναίοις. ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς τάφους πρὸς ἓω βλέποντας καὶ ἀπὸ τῶν δῆμων τοὺς χρηματισμοὺς ἐγκεχαραγμένους, ὥπερ ἦν ἴδιον Ἀθηναίων. (Διογ. Λακερ.).

6. Εἴαντος.

1. Βίας Τευτάρμου, Πριηνεύς, συμπλέων ποτὲ ἀσεβέστι, χειμαζομένης τῆς νεώς κάκείνων τοὺς θεοὺς ἐπικαλουμένων, σιγάτε, ἔφη, μὴ αἰσθῶνται νῦν ἐνθάδε πλέοντας.

2. Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀσεβοῦς ἀνθρώπου, τί ποτέ ἐστιν εὔσεβεια, ἐσίγα: τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς σιγῆς πυθομένου, σιωπῶ, ἔφη, διτὶ περὶ τῶν εὑδέν σοι προσηκόντων πυνθάνη.

3. Βίας ὁ παλαιὸς Ἀμάσιδι, κελευθεὶς τὸ χρηστότατον ὅμοι καὶ φαυλότατον ἐκπέμψαι κέρας τοῦ ιερέος, τὴν γλῶσσαν ἐξελὼν ἀπέπεμψεν, ὡς καὶ ὀφελείας τοῦ λέγειν ἔχοντος μεγίστας. (Διογ. Λακερ.).

7. Κλεοβουλού.

Κλεοβουλος, Εὐαγγέρου, Λίνδιος ἔλεγεν, ὅταν τις ἐξίη τῆς οἰκίας, ζητείτω πρότερον, τί μέλλει πρόσσειν, καὶ ὅταν εἰσέλθῃ, πάλιν ζητείτω, τί ἐπραξε. — Φιλήκοου εἶναι μαζίλον ἢ φιλόκαλον· φιλομαθῆ μαζίλον ἢ ὀμαθῆ. (Διογ. Λακερ.).

8. Εενοκρόμτους γνώμη.

Εενοκράτης ὁ Πλάτωνος ἐταῖρος ἔλεγε μηδὲν διαφέρειν ἢ τοὺς πόδας ἢ τοὺς ὄφθαλμοὺς εἰς ἀλλοτρίκην οἰκίαν τιθέναι. ἐν ταύτῳ γάρ ἀμαρτάνειν τὸν τε ἐς ἢ μὴ δεῖ γωρία βλέποντα καὶ ἐς οὓς μὴ δεῖ τόπους παριόντα (Αἰλ. Η. Ιστ. ιδ.' 42.).

9. Σωκράτης Ἀλκιβιάδου τύφου ἀναστέλλει.

Ορῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τοῖς ἄγροῖς ἥγαγεν αὐτὸν εἰς τινὰ τῆς πόλεως τόπον, ἔνθα ὀλέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον καὶ προσέταξε τῷ

Αλκιβιάδης τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθι ἀνακήντειν. ‘Ως δὲ εὑρε πρὸ σέταξεν κύτῳ τοὺς ἀγροὺς τοὺς ιδίους διαθρῆσκε. Τοῦ δὲ εἰπόντος· ’Α λλ’ οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσίν. ’Επὶ τούτοις οὖν, εἶπε, μέγχ φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσίν; (ΑΙ. Η. Ιστ.).

10. Τιμωρία Μιτυληναίων.

‘Ηνίκα τῆς θαλάσσης ἡρξαν Μιτυληναῖοι τοῖς ἀφισταμένοις τῶν συμμάχων τιμωρίαν ἔκεινην ἀπήρτησκεν, γράμματα μὴ μανθάνειν τοὺς παῖδας αὐτῶν, μηδὲ μουσικὴν διδάσκεσθαι, πεσῶν κολάζεων ἡγησάμενοι βαρυτάτην εἶναι ταύτην, ἐν ἀκυθίᾳ καὶ ἀμουσίᾳ καταβιῶναι (ζ. 15).

11. Περὶ Λακεδαιμονίων γυναικῶν.

Αἱ Λακεδαιμονίων μητέρες, δσκι εἶπυνθάνοντο τοὺς παῖδας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοί γε ἀφικόμεναι τὰ τρεύματα αὐτῶν ἐπεσκόπουν τά τε ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὄπισθεν. Καὶ εἰ ἦν πλείω τὰ ἐναντία, αἱ δὲ γαυρούμεναι καὶ σεμνὸν ἔμικα καὶ βλοσφὸν ὅρῶσκει τοὺς παῖδας εἰς τὰς πατρώφις ἔφερον ταφάς. Εἰ δὲ ἑτέρως εἶχον τῶν τραυμάτων, ἐνταῦθα αἰδούμεναι καὶ θρηνοῦσκει καὶ ώς ἔνι μάλιστα λαθεῖν σπεύδουσαι ἀπηλλάττοντο, καταλιποῦσκει τοὺς νεκροὺς ἐν τῷ πολυανδρίῳ θάψαι ή λάθροι εἰς τὰ οἰκεῖα ἡρία ἐκδύιζον αὐτούς. (ΑΙ. Λ.).

12. Ζήνων.

1. Ζήνων Ἀντιγόνου πρέσβεις Ἀθήναζε πέμψκυτος κληθεὶς ὥπ’ αὐτῶν σὺν ἄλλοις φιλοτύφωις ἐπὶ δεῖπνον, κἀκείνων παρὸ πότον σπεύδοντων ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὐτῶν ἔξιν αὐτὸς ἐσίγα. Τῶν δὲ πρέσβεων ζητούντων, τί ἀπαγγείλλωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς Ἀντίγονον, τοῦτ’ αὐτό, ἔρη, θ βλέπετε. Δυσκρατέστατον γάρ πάντων ἐ λόγος.

2. Μειράκιον Ἐρετρικὸν προσεφοίτησε Ζήνωνι πλείονος χρόνου, ἔστ’ ἀν καὶ εἰς ἀνδράς ἀφίκετο. “Γετερον οὖν εἰς τὴν Ἐρέτριαν ἐπανηλθε καὶ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἤρετο δ, τι δέρχ μάθοις σοφὸν ἐν τῇ τοσαύτῃ διατριβῇ τοῦ χρόνου· δ δὲ δεῖξειν ἔρη· καὶ εἰς οὐ μακρὰν ἔδρασε τοῦτο. Χαλαιπάναντος γάρ αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ τέλος πληγάς ἐντείναντος· δ δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀγαγὼν καὶ ἐγκαρτερήσας, τοῦτο, ἔφη, μεμαθηκέναι φέρειν ἀργὴν πατέρων καὶ μὴ ἀγκυκτεῖν.

13. Τιρύνθιοι.

Τιρυνθίους φησὶ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ κωμῳδίας φιλόγελως ὄντας, ἀχρείους δὲ πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μακτεῖον ἀπαλλαγῆναι βουλομένους τοῦ πάθους· καὶ τὸν θεὸν ἀνελεῖν αὐτοῖς, ἢν θύοντες τῷ Ποσειδῶνι ταῦρον ἀγελαστὶ τοῦτον ἐμβάλωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, παύσεσθαι. Οἱ δὲ δεδιότες μὴ διαμάρτωσι τοῦ λογίου τοὺς παῖδας ἐκώλυσαν παρεῖναι τῇ θυσίᾳ. Μαθὼν οὖν εἴς καὶ συγκαταμιχθείς, ἐπείπερ ἔδιόν τοι πελαύνοντες αὐτόν· «τί δῆτ’» ἔφη, «δεδοίκατε μὴ τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω;» Γελασάντων δὲ ἔμαθον ἕργω τὸν θεὸν δεῖξαντα, ώς ἅρα τὸ πολυχρόνιον ἥθος ἀμήχανόν ἐστι θεραπευθῆναι. (σ' 79).

14. Ἀττικαὶ ἴσχάδες.

Σφόδρα τῶν ἴσχάδων ἔθαυμάζοντο αἱ Ἀττικαί. Δείνων γοῦν φησί. Παρετίθεντο δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως δσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἃς ἀρχει ὁ βασιλεύς, ἀφ’ ἑκάστου δσον ἀπαρχή. Ξενικῷ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ φέτο δεῖν ὁ Ξέρξης τοὺς βασιλέας χρῆσθαι, οὗθεν καὶ νόμος τις ὑστερον ἐγένετο. Εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν θεραπόντων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἴσχάδας Ἀττικάς, ἔρωτῆσαι ποδαπαὶ εἶεν. Ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγορασταῖς ἐκέλευεν ὧνεῖσθαι, ἵως ἂν ἐξουσία γένηται αὐτῷ λαμβάνειν, δταν ἐθέλη καὶ μὴ ἀγοράζειν. Λέγεται δὲ τὸν θεράποντα ἐπίτηδες τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείας. (Ἀθην. 67).

15. Μενέδημος καὶ Ἀσκληπιάδη.

Τοὺς ἀσώτους καὶ τοὺς μὴ ἔκ τινος περιουσίας ζῶντας, τὸ παλαιὸν ἀνεκαλοῦντο οἱ ἀρεοπαγῖται καὶ ἐκόλαζον. Μενέδημον γοῦν καὶ Ἀσκληπιάδην τοὺς φιλοσόφους, νέους ὄντας καὶ πενομένους μεταπεμψάμενοι ἡρώτησαν, πῶς δλας τὰς ἡμέρας τοὺς φιλοσόφους σχολάζοντες, κεκτημένοι δὲ μηδέν, εὑρεκτοῦσιν οὕτω τοῖς σώμασι. Καὶ οἱ ἐκέλευσαν μεταπεμψθῆναι τινὰ τῶν μυλωθρῶν. Ἐλθόντος δὲ ἐκείνου καὶ εἰπόντος, δτι νυκτὸς ἐκάστης κατιόντες εἰς τὸν μυλῶνα καὶ ἀλούντες δύο δραχμὰς ἀμφότεροι λαμβάνουσι, θαυμάσαντες οἱ ἀρεοπαγῖται διακοσίαις δραχμαῖς ἐτίμησαν αὐτούς. (δ'. 65).

16. Σύγκρισις δείπνου.

Πολέμων ὁ ἀκαδημαϊκὸς παρακινεῖ τοῖς ἐπὶ δεῖπνον πορευομένοις
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ Ιπτροφοιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φροντίζειν δπως ήδην ποτὸν ποιῶνται μὴ μόνον εἰς τὸ παρὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὔριον. Τιμόθεος δ' ὁ Κόνωνος ἐκ τῶν πολυτελῶν καὶ στρατηγικῶν δείπνων παραληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸ ἐν Ἀκαδημίᾳ συμπόσιον καὶ ἔστιασθεὶς ἀφελῶς καὶ μουσικῶς ἔφη ὡς οἱ παρὸν Πλάτωνι δειπνοῦντες καὶ τῇ ὑστεραίᾳ καλῶς γίνονται. Ο δ' Ἡγήσανδρος ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἔφη ὡς καὶ τῇ ὑστεραίᾳ δι Τιμόθεος ἀπαντήσας τῷ Πλάτωνι εἶπεν· «ύμετ; ὦ Πλάτων, εὖ δειπνεῖτε μᾶλλον εἰς τὴν ὑστεραίαν η̄ εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν».

Πύρρων δ' ὁ Ἡλεῖος τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτὸν ὑποδεξαμένου πολυτελῶς, ὃς αὐτὸς ἴστορε, «εἰς τὸ λοιπόν, εἶπεν, οὐχ ἥξω πρὸς σέ, ἀλλὰ οὕτως ὑποδέχῃ· ἵνα μήτ' ἔγὼ σέ, ἀηδῶς ὅρῶ καταδαπανώμενον οὐκ ἀναγκαίως, μήτε σὺ θλιβόμενος κακοπαθῆς. Μάλλον γάρ ἡμᾶς τῇ μεθ' ἔσαυτῶν συνουσίᾳ προσῆκόν ἐστιν εὐεργετεῖν η̄ τῷ πλήθει τῶν παρατιθεμένων, ὃν οἱ διακονοῦντες τὰ πλεῖστα δαπανῶσι». (Ἀθήν. τ. 14).

17. Λακωνικὸν συμπόσιον.

Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἴστοριῶν περὶ τῆς Μαρδονίου παρασκευῆς λέγων καὶ μνημονεύσας λακωνικῶν συμποσίων φησί· «Ἐέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἐλλάδος Μαρδονίῳ τὴν παρασκευὴν κατέλιπε τὴν αὐτοῦ. Παυσανίαν οὖν ἰδόντα τὴν τοῦ Μαρδονίου παρασκευὴν χρυσῷ καὶ ἀργυρῷ καὶ παραπετάσμασι ποιεῖταις κατεσκευασμένην κελεῦσαι τοὺς ἀρτοποιοὺς καὶ ὀψοποιοὺς κατὰ ταῦτα, καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάσαι. Ποιησάντων δὲ τούτων τὰ κελευσθέντα τὸν Παυσανίαν ἰδόντα κλίνας χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς ἐστρωμένας καὶ τραπέζας ἀργυρᾶς καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπῆ δεῖπνου ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα, κελεῦσαι ἐπὶ γέλωτι τοῖς ἐκυτοῦ διακόνοις παρασκευάσαι λακωνικὸν δεῖπνον. Καὶ παρασκευασθέντος γελάσας ὁ Παυσανίας μετεπέμψατο τῶν Ἐλλήνων τοὺς στρατηγοὺς καὶ ἐλθόντων ἐπιδεῖξας ἐκατέρου τῶν δείπνων τὴν παρασκευὴν εἶπεν «ἄνδρες Ἐλλήνες, συνήγαγον ὑμᾶς βουλόμενος ἐπιδεῖξαι τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην, δις, τοιαύτην δίκιτων ἔχων, ἥλθεν ὡς ἡμᾶς οὕτω ταλαιπωρον ἔχοντας». Φχσί δέ τινες καὶ ἀνδρας Συβερίτην ἐπιδημήτων τῇ Σπάρτῃ καὶ συνεστιαθέντα ἐν τοῖς φιδιτίοις εἶπεν· εἰκότως ἀνδρείστατοί εἰσιν ἀπάντων οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἔλοιπο γάρ ἀν τις εὖ

Φρονῶν μυριάκις ἀποθυνεῖν ἢ οὕτως εὐτελοῦς διαίτης μεταλλάξειν.
('Αθήν. δ.' 15).

18. Εὐθυμία καὶ ἀνδρία ἐν δεῖπνῳ.

Ἄρκεσίλαος ἔστιών τινας καὶ ἐλλιπόντων τῶν ἄρτων νεύσαντος τοῦ παιδὸς ώς οὐκ ἔτ’ εἰσίν, ἀνακαγγάστας καὶ τῷ χεῖνε συγκροτήτας, οἴδν τι, ἔφη, τὸ συμπόσιόν ἔστιν ἡμῶν, ἀνδρες φίλοι. "Ἄρτους ἐπιλελήσμεθ' ἀρκοῦντας πρίασθαι. Τρέχε δὴ πατεῖ. Καὶ τοῦτ’ ἔλεγεν αὐτὸς γελῶν· καὶ τῶν παρόντων δ' ἀθρούς ἐξεχύθη γέλως καὶ διαγωγὴ πλείων ἐνέπεσε καὶ διατριβή, ὥστε ηὖσμα γενέσθαι τῷ συμποσίῳ τὴν τῶν ἄρτων ἔνδειαν.

"Ἀλλοτε δὲ ὁ Ἀρκεσίλαος Ἀπελλῆ τῷ γνωρίμῳ προστάξκες καθυλίσαι τὸν οἶνον, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκεῖνος τὰ μὲν ἐτάρκητε, τὰ δὲ ἔξεγει, καὶ πολὺ θιολάτερος ἐφρίνετο ὁ οἶνος, ὑπομειδίασας ἔφη, ἐγὼ δὲ καθυλίσαι προσέταξκα ἀνθρώπῳ μηδὲν ἐωρακότι ἀγαθόν, ὥσπερ οὐδὲν ἔγω. Ἀνάστηθι οὖν σύ, Ἀρίδικε· σὺ δὲ ἀπελθὼν τὰ ἔκτὰ τρύπα. Ταῦτα δ' οὕτως εὔρρραγε καὶ εξιλάρου τοὺς παρόντας, ὡς εὐθυμίας πληροῦσθαι.

Οἱ δὲ νῦν συναγαγόντες τὰ δεῖπνα καὶ μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς καλῆς Ἀλεξανδρείας βιῶσι, κεκράγαται, βλασφημοῦσι τὸν οἰνοχόον, τὸν διάκονον, τὸν μάγειρον, κλάουσι δ' οἱ παῖδες τυπτόμενοι κονδύλαις ἀλλος ἀλλοθεν. Καὶ οὐχ οἷον οἱ κεκλημένοι μετὰ πάσης ἀηδίας δειπνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τύχη θυσία τις οὕτω, παρακκλυψάμενος ὁ θεὸς οἰχήστεται, καταλιπὼν οὐ μόνον τὸν οἶκον, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἀπεσαν. Γέλοιον γάρ ἔστιν αὐτὸν εὐφημίαν κηρύξαντα καταρράσθαι τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις. ('Αθήν. i.' 16,17).

19. Τὸ ἀδργυρον ἀνδρός ἔστι σοφοῦ.

1. Σωκράτης λακτίσαντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος μάλα καὶ βδελυροῦ, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὅρῶν ἀγκυροῦντας καὶ σφαλάζοντας, ώς καὶ διώκειν αὐτὸν θέλειν ἀρχ ἔφησε, καὶ εἰ με ὅνος ἐλάκτισεν, ἀντιλακτίσαι τοῦτον ἡξιώσατε ἂν; Οὐ μὴν ἐκεῖνός γε παντελῶς κατεπροΐξατο· πάντων δὲ αὐτὸν ὅνειδιζόντων καὶ λακτιστὴν ἀποκαλούντων, ἀπήγγειτο.

2. "Ἐτυπτέ τις τὸν Σωφρονίσκου Σωκράτην εἰς αὐτὸν τὸ πρόσωπο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έμπεισών ἀφειδῶς· ὁ δ' οὐκ ἀντῆρεν, ἀλλὰ παρεῖχε τῷ παροινοῦντες τῆς ὄργης ἐμφορεῖσθαι, ὥστε ἔξιδεν ἥδη καὶ ὑπουλὸν αὐτῷ τὸ πρόσωπον ὑπὸ τῶν πληγῶν εἶναι. Ὡς δὲ οὖν ἐπαύσατο τύπτων, ἀλλο μὲν οὐδὲν Σωκράτης ποιῆσαι, ἐπιγράψαι δὲ τῷ μετώπῳ λέγεται, ὡσπερ ἀνδριάντι τὸν δημιουργόν· ὁ δεῖνας ἐποίει καὶ τοσούτου ἀμύνεσθαι.

3. Λοιδορούμενος δὲ Σωκράτης ὑπό τινος τῶν ἀιταγωνιστῶν αὐτοῦ καὶ ἀκούων ἥπτα καὶ ἀρρητα καὶ τοι πολλοῦ ὅχλου ἀκολουθοῦντος, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐφέγγεται, κατεσταλμένον τὸ τῆς φιλοσοφίας παράγγελμα τηρῶν· ἐντὸς δὲ τοῦ ἴδιου πυλῶνος γενόμενος καὶ μηδὲν ὄργης ὑποφένας, εἰπε πρὸς τὸν νεανίαν οὐδὲ γρῦ.

4. Ὁ Ταραντῖνος ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ πολέμου (στρατηγῶν δὲ ἐτύγχανε) γῆν καταλαβὼν κεχερσωμένην, τὸν ἐπίτροπον καλέσας αὐτῆς, φύμαξας ἄν, ἔφησεν, εἰ μὴ λίαν ὠργιζόμην.—Πλάτων δὲ δούλῳ λίγην φθυμωθεὶς καὶ βδελυρῷ, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Σπεύσιπον καλέσας, τοῦτον, ἔφησεν, ἀπελθὼν κρότησον. Εγὼ γὰρ πάντα θυμοῦμαι.

5. Χαλεπὰ δὲ ταῦτα καὶ δυσμίμητα, φαίνεται. Οἶδα καγώ. Πειρατέον οὖν εἰς δόσον οἴόν τέ ἐστι τούτοις παραδείγμασι χρωμένους, τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μαινομένοις ὑφαιρεῖν ὄργης. Οὐδὲ γὰρ ἐξ ταῦλας ἐνόμιλλοι τοῖς ἐκείνων ἐσμέν, οὔτ' ἐμπειρίαις, οὔτε καλοκἀγαθίαις· ἀλλ' οὐδὲν ἥπτον ἐκείνων, ὡσπερ θεῶν ἱεροφάνται καὶ δρδοῦχοι τῆς σοφίας ὄντες, οἵσα πέρ ἐστιν ἐν δυνατῷ, ταῦτα μιμεῖσθαι καὶ περικνίζειν ἐπιχειροῦμεν. (Πλούτ.)

20. Εὐδέεια πρὸς τοὺς γονεῖς.

1. Ἡγοῦμαι ἔγωγε τὴν τῶν θεῶν ἐπιμέλειαν πάσας μὲν τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ἐπισκοπεῖν, μάλιστα δὲ τὴν περὶ τοὺς γονέας καὶ τοὺς τετελευτικότας εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐσέβειαν εἰκότως· παρ' ὧν γὰρ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζῆν εἰλήφαμεν καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ πεπόνθαμεν εἰς τούτους μὲν δτι ἀμαρτάνειν, ἀλλ' ὅτι μοι εὐεργετοῦντας τὸν αὐτῶν βίον κατακαλῶσαι μέγιστον ἀτέθημά ἐστιν.

2. Λέγεται ἐν Σικελίᾳ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥύακα πυρὸς γενέσθαι· τούτον δὲ ῥεῖν φασιν ἐπὶ τὴν ἄλλην χώραν καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλιν τινὰ τῶν ἐκεῖ κατοικουμένων. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὄρμησαι πρὸς φυγὴν, τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ζητοῦντας, ἔνx δέ τινα τῶν νεωτέρων ὄρῶνται

τὸν πατέρα πρεσβύτερον ὅντα καὶ οὐχὶ δυνάμενον ἀποχωρεῖν, ἀλλὰς ἐγκαταλαμβανόμενον, ἀράμενον φέρει, φορτίου δὲ προσγενομένου καὶ αὐτὸν ἐγκαταληφθῆναι. "Οθεν δὴ καὶ ἄξιον θεωρῆσαι τὸ θεῖον, διὰ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς εὑμενῶς ἔχει" λέγεται γάρ κύκλῳ τὸν τύπον ἐκεῖνον περιρρεῦσαι τὸ πῦρ καὶ σωθῆναι τούτους μόνους, ἀφ' ὧν καὶ τὸ χωρίον ἔτι νῦν προσαγορεύεσθαι τῶν εὔσεβῶν χῶρον, τοὺς δὲ ταχεῖαν τὴν ἀποχώρησιν ποιησαμένους καὶ τοὺς ἑαυτῶν γονέας ἐγκαταλιπόντας ἀπολέσθαι ἔπαντας. (Λυκ. κ.Δκ.).

3. "Οτε ἐάλω τὸ Ἰλιον, οἰκτίραντες οἱ Ἀχαιοὶ τὰς τῶν ἀλισκομένων τύχας καὶ πάνυ ἐλληνικῶς τοῦτο ἐκήρυξαν, ἔκαστον τῶν ἐλευθέρων ἐν ᾧ τι καὶ βούλεται τῶν οἰκείων ἀποφέρειν ἀράμενον. Ὁ οὖν Αἰνείας τοὺς πατρώους θεοὺς βαστάσκεις ἔφερεν ὑπεριδῶν τῶν ἀλλων. Ἡσθέντες οὖν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβείᾳ Ἐλληνες καὶ δεύτερον αὐτῷ κτηματικούς τοῖς ὕμοις ἔφερεν. Ὑπερεκπλαγέντες οὖν καὶ ἐπὶ τούτῳ οὐχ ἡκιστα πάντων αὐτῷ τῶν οἰκείων κτημάτων ἀπέστησαν διμολογοῦντες δτι πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς γειναμένους δι' αἰδοῦς ἀγοντας καὶ οἱ φύσει πολέμιοι ήμεροι γίγονται. (Αἰλιανοῦ Π. Ἰστ.).

4. Ἐπιφνέστατοί εἰσι καὶ πᾶσι διὰ στόματος Κλέοβις καὶ Βίτων, οἱ Ἀργεῖοι νεανίσκοι. Φασὶ γάρ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἱερείας οὕσης τῆς Ἡρας, ἐπειδὴ τῆς εἰς τὸν νεών ἀναβέσσεως ἥκεν δικαιόρος, τῶν ἐλκόντων τὴν ἀπήνην ἡμιόνων ὑστερησάντων καὶ τῆς ὥρας ἐπειγούσης, τούτοις ὑποδύντας ὑπὸ τὴν ἀπήνην ἀγαγεῖν εἰς τὸν ἱερὸν τὴν μητέρα, τὴν δὲ ὑπερησθέτσαν τῇ τῶν οἰῶν εὐσεβείᾳ κατεύζασθαι, τὸ κράτιστον αὐτοῖς παρὰ τῆς θεοῦ διθῆναι τῶν ἐν ἀνθρώποις· τοὺς δὲ κατακοιμηθέντας οὐκέτι ἀναστῆναι, τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας ὥμοις ἔην δωρησάμενης. (Πλούτ. παραμ. πρὸς Ἀπολ. 14).

21. Δακτυλίδιον Πολυκράτους.

1. Πολυκράτης ὁ Αιάκους τὸ μὲν πρῶτον μετὰ Ηενταγνώτου καὶ Συλισῶντος τῶν ἀδελφῶν τῆς Σάμου νήσου ἥρχεν, ἔπειτα δὲ τὸν μὲν πρεσβύτερον αὐτῶν ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον ἔξαναστήσας πάσης τῆς νήσου τύραννος κατέστη μόνος. Καταστὰς δὲ ξενίαν Ἀστακούς τῷ τῇ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνέθετο, πέμπων τε δῶρα καὶ

δεχόμενος ἀλλα παρ' αὐτοῦ. Ἐν γρόιψ δὲ διήγω τὰ Πολυκράτους πράγματα ηὔξετο καὶ ἦν διαθεσθημένα ἀνὰ τὴν Ἰωνίαν καὶ τὴν Ἀλλην· Ἑλλάδα· φέτιν γάρ ἐπιθεῖτο, πάντα αὐτῷ ἐχθρεῖς εὐτυχῶς. Ἐκέντητο δὲ πεντηκοντόρους τε ἑκατὸν καὶ χιλίους τοξότας, καὶ πολλῶν μὲν νήσων ἐκράτησε, πολλῶν δὲ τῆς Ἡπείρου ἀστεων.

2. Μεγάλως δὲ εύτυχήσας "Αμασιν οὐκ ἐλάχιστον, ἀλλὰ οἱ τοῦτο ἦν ἐπιμελές. Καὶ γράψας τὴν ἐπιστολὴν τὴνδε ἐπέστειλεν εἰς Σάμον. "Αμασις Πολυκράτει ὥδε λέγει. Ἡδὺ μὲν ἀκοῦσαι ἀνδρα φίλον καὶ ξένον εὖ πράττοντα. Ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εύτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσιν ἐνθυμηθέντι, ὡς οἱ θεοί εἰσι φθονεροί. Οὐ γάρ ἐστιν οὐδείς, δις εύτυχήσας τὰ πάντα οὐ κακῶς ἐτελεύτησεν. Σὺ οὖν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος ποίησον τάδε. Ἐπιστήσας τὸν νοῦν τῷ πλείστου σοι ἀξίῳ ὅντι κτήματι τοῦτο ἀπόβαλε οὕτως, ὃστε μηκέτι ἦξει εἰς ἀνθρώπους.

3. Ὁ δὲ Πολυκράτης ἐνθυμηθείς, ὡς εἰ εὖ ὑποτιθεῖτο "Αμασις ἐζήτει, ἐφ' ὃ ἀν μάλιστα εἰς λύπην κατασταίη ἀποθαλλομένῳ τῶν κειμηλίων, ζητῶν δὲ εὔρισκε τόδε. Ἡν αὐτῷ σφραγίς, ἣν ἔφερε, χρυσόδετος, σμαράγδου λίθου οὖσα. Ἐπεὶ οὖν ταύτην αὐτῷ ἐδόκει ἀποθαλεῖν ἐποίει τοιάδε· πεντηκόντορον πληρώσας ἀνδρῶν ἀνήγηθι εἰς τὸ πέλαγος. Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῆς νήσου μακρὰν ἀφειστήκει τὴν σφραγῖδα πάντων ὄρώντων τῶν περιεστώτων ἔρριψεν εἰς τὸ πέλαγος. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

4. Πέμπτη δὲ ἡ ἔκτη ἡμέρα μετὰ ταῦτα ἦκεν ἀνὴρ ἀλιεὺς ἐπὶ τὰς τοῦ τυράννου θύρας βουλόμενος συσταθῆναι αὐτῷ. Συσταθεὶς δὲ ἔλεγε διδοὺς ἵχθυν μέγαν τε καὶ καλόν. Ὡς βασιλεῦ, ἐγὼ τὸνδε σαγηνεύσας οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν εἰς τὴν ἀγοράν, ἀλλὰ μοι ἐδόκει σοῦ τε μόνου εἶναι ἀξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς· σοὶ δὲ αὐτὸν φέρων δίδωμι. Ὁ δὲ οὐθεὶς τοῖς λόγοις ἀπεκρίνατο τάδε. Εὖ ἐποίησας καὶ χάριν κατέθου μοι διπλῶν τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σὲ ἐπὶ δεῖπνον καλῶ.

5. Τὸν δὲ ἵχθυν τέμνοντες οἱ θεράποντες εὐρίσκουσιν ἐν τῇ γαστρὶ αὐτοῦ τὴν Πολυκράτους σφραγῖδα καὶ φέρουσι μετὰ πολλῆς χαρᾶς πρὸς τὸν τύραννον, διδόντες δὲ λέγουσιν διτρόπιον ἐφάνη.

Οὐ δὲ θεῖον εἶναι νομίσας τὸ πρᾶγμα πάντα ἔγραψεν εἰς βιβλίον γράψας δὲ εἰς Αἴγυπτον ἐπέθηκεν. Οὐ δὲ "Αμασις δεξάμενος αὐτὸν ἐπέπειστο ὡς ἀποστῆσαι ἀδύνατον εὗη ἀνθρώπῳ ἀνθρωπὸν ἐκ τῆς μελλούσης συμφορᾶς καὶ οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλοι. Πολυκράτης εὐτυχῶν

τὰ πάντα, ὃς καὶ ἀποβάλλει εὐρίσκοι. Πέμψας δὲ αὐτῷ κήρυκας εἰς Σάμον διατάξασθαι ἔφη τὴν ξενίαν, ἵνα μή, ἐάν ποτε εἰς δεινὴν καὶ μεγάλην συμφορὰν καταστῇ Πολυκράτης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν ὃς περὶ φίλου ἀνδρός. Οὐ δὲ "Αμασίες ὁρθῶς ἐμαντεύσατο· οὐ πολλοῖς γὰρ ἔτεσιν ὑστερον Ὁροίτης, ὃς ὑπὸ Κύρου κατεστάθη Σάρδεων ὑπερχοῖς ἀποκτείνας εὐκαίρως Πολυκράτην ἀνεσταύρωσεν.

22. Προδίκου μῦθος.

Πρόδικος ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ Ἡρακλέους ὅδε πως περὶ Ἀρετῆς ἀποφαίνεται· φησὶ γὰρ Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παιδῶν εἰς ἥβην ὡρμᾶτο, ἐν ᾧ οἱ νέοι ἥδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον εἴτε τὴν διὰ κακίας, ἔξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι ἀποροῦντα ποτέραν τῶν ὄδῶν τράπηται· καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναικας προσιέναι μεγάλας, τὴν μὲν ἑτέρων εὐπρεπῆ τε ἴδειν καὶ ἐλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν χρῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὅμματα αἰδοῦ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη, ἐσθῆτι δὲ λευκῆ, τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὄρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὅμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἔξης ἦν μάλιστα ἡ ὥρα διαλέξμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἔχυτάν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἰ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἔκυρτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. 'Ως δ' ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν δηθεῖσαν λέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δ' ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν· «Ορῶ σε, ὃ Ἡράκλεις, ἀποροῦτα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ.» Εὖτε οὖν ἐμὲ φίλην ποιησήγ, ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ δέσποτην ὁδὸν ἄξω σε, τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἀγευστος ἔσει, τῶν δὲ χαλεπῶν ἀπειρος διαβιώσει. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσει, τί ἀν κεχαριτμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὔροις, ἢ τί ἀν ἰδὼν ἢ ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ἀν δεσφραινόμενος ἢ ἀπτόμενος ἡσθείης, τίσι δὲ ὁμιλῶν μάλιστ' ἀν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἀν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἀν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. Εὖτε δέ ποτε γένιται τις ὑποψία σπάνεως ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος μή τε ἀγάγω ἐπὶ τὸ πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώ-

ματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι, ἀλλ' οἵς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσει, οὐδενὸς ἀπεχόμενος δῆθεν ἢν δυνατὸν ἡ τι κερδάναι· πανταχόθεν γὰρ ὠρελεῖσθαι τοὺς ἔμοι συγοῦσιν ἔξουσίαν ἐγώ παρέχω. Καὶ ὁ Ἡράκλης ἀκούσας ταῦτα «ὦ γύναι», ἔφη, «ὄνομα δέ σοι τί ἔστι;» Ἡ δὲ «οἱ μὲν ἔμοι φίλοι» ἔφη, «καλοῦσί με Εὔδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με ὑποκορίζόμενοι δυνατάζουσι Κακίαν».

Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρᾳ γυνὴ προσελθοῦσα εἶπε· Καὶ ἐγὼ ἡκω πρὸς σέ, ὁ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα, ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἔμὲ ὅδὸν τράποιο, σφόδρον σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἀγαθῶν ἐργάτην γενέσθαι καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέρων καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέρων φανῆναι. Οὐκ ἔξαπατήσω δέ σε προοιμίοις ἥδοντάς, ἀλλ' ἡπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν τὰ διηγήσομαι μετ' ἀληθείας. Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἀνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόσασιν ἀνθρώποις, ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς Ἰλεως εἰναὶ σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς, εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον, εἴτε ὑπὸ τυνος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμῆσθαι, τὴν πόλιν ὀφελητέον, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάτης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θυμαζήσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν, εἴτε γῆν βούλει σοι καρποὺς ἀφθόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον, εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἵει δεῖν πλούτιζεσθαι τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον, εἴτε διὰ πολέμου ὄρμαξ αὔξεσθαι καὶ βούλει δύνασθαι τοὺς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἔθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἴδρωτιν. Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν· «ἐννοεῖς, ὁ Ἡράκλεις, ὃς χαλεπὴν καὶ μικρὰν ὅδὸν ἐπὶ τὰς εὐρροσύνας ἡ γυνὴ σοι αἴτη διηγεῖται; Ἐγὼ δέ ῥαδίαν καὶ βραχεῖταιν ὅδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀξιώσα». Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν· «ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἰσθα μηδὲν τούτων ἔνεκα πράττειν ἔθέλουσα; ἦτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμεῖχν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὸν ἐπιθυμῆσαι πάντων ἐμπίμπλασαι, πρὸν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὸν δὲ διψῆν πίνουσα, ἵνα μὲν ἡδέως φάγης ὀψοποιίας μηχανωμένη, ἵνα δὲ ἡδέως πίγης οἶνους τε πολυτελεῖς παρασκευαῖσι καὶ τοῖς Αέρωνς γιόνος περιθέουσα ζητεῖς, ἵνα δὲ καθηπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμάτας

μακλακάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόθεαθρά ταῖς κλίναις παρα-
σκευάζει· οὐ γάρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν δ', τι
ποιεῖς ὅπου ἐπιθυμεῖς... Οὕτω γάρ παιδεύεις τοὺς σεκυτῆς φίλους,
τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δ' ἡμέρας τὸ χρητιμώτατον κατακοι-
μίζουσα. Ἀθάνατος δὲ οὗτος ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψκι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων
ἀγαθῶν ἀτιμάζει· τοῦ δὲ πάντων ὥδιστου ἀκούσματος ἐπαίνου ἔκυτῆς
ἀνήκοος εἰ, καὶ τοῦ πάντων ὥδιστου θεάματος ἀθέατος· οὐδὲν γάρ
πώποτε σεκυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. Τίς δ' ἀν σοι λεγούσῃ τι
πιστεύεις; τίς δ' ἀν δεομένη τινὸς ἐπαρκέσειεν; ή τίς ἀν εὖ φρο-
νῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν
ἀδύνατοι εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς ψυχαῖς ἀνόντοι, ἀπόνως
μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γή-
ρως περῶντες, τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττο-
μένοις βαρυνόμενοι, τὰ μὲν ὥδεα ἐν τῇ νεότητι διαδρομόντες, τὰ δὲ
χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. Ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι
δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτ' ἀνθρώπειον
χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς
καὶ παρ' ἀνθρώποις οἷς προσήκει, ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις,
πιστὴ δὲ φύλαξ οἰκων δεσπόταις, εὐμενὴς δὲ παραστάταις οἰκέταις,
ἀγαθὴ δὲ συλληπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβίκις δὲ τῶν ἐν πολέμῳ
σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίκις κοινωνός. Ἐστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς
φίλοις ὥδεται μὲν καὶ ἀπράγματα σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις· ἀνέγον-
ται γάρ, ἔως ἀν πιθυμήσωσιν αὐτῶν, ὅπον δ' αὐτοῖς πάρεστιν ὥδιαν
ἢ τοῖς ἀμόχθοις καὶ οὔτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἀχθονται οὔτε διὰ
τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβύ-
τέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γερχίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλ-
λονται, καὶ ὥδεως μὲν τῶν παλικῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς
παρούσας ὥδονται πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγα-
πητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν. "Οταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέ-
λος, οὐ μετὰ λήθης ἀτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν δεῖ χρό-
νον ὑμνούμενοι θάλλουσι. Τοιαῦτά σοι, ὡς παῖς τοκέων ἀγαθῶν Ἡρά-
κλεις, ἔξεστι διαπονησμένῳ τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κε-
κτῆσθαι.

Οὕτω πως διώκει Πρόδικος τὴν ὑπ' Ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν.
ἐκδικητεί μέντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγχλειστέροις ὁμιλούσιν ἢ ἔγὼ νῦν.

Τυμὴ δὲ οὖν ἀξιον, ὡς νέοι, τούτων ἐνθυμουμένοις πειρᾶσθαι τι καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντίζειν. (Ξενοφ. Ἀπομν.).

23. Εὐδαιμίδα διαθήκη.

Εὐδαιμίδας Κορίνθιος Ἀρεταῖψ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριζείνῳ τῷ Σικυωνίῳ φίλοις ἐκέχρητο εὐπόρους οὖσι, πενέστατος αὐτὸς ὅν. Ἐπεὶ δὲ ἀπέθηκε, διαθήκας ὀπέλιπε τοῖς μὲν ἄλλοις ἵστας γελοίους, παντὶ δὲ οὐκ οἶδα, εἰ τοιαῦται δέξουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίᾳ τιμῶντι. Ἐγέργαπτο γάρ ἐν αὐταῖς. Ἀπολείπω Ἀρεταῖψ μὲν τὴν μητέρα τρέφειν καὶ γηροκομεῖν, Χαριζείνῳ δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικός, δόπσην δὲ πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτοῦ δύνηται· ἦν δέ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθη, καὶ τὴν ἑκείνου μερίδα, φησίν, ἔχετω ὁ ἔτερος. Τούτων ἀναγγωθεισῶν τῶν διαθηκῶν, οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαιμίδα, τὴν φιλίαν δέ, ἢ πρὸς τοὺς ἄνδρας ἦν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες, ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιοῦντο, καὶ οὐδεὶς ἔστις οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο. Οἱ κληρονόμοι δέ, ἐν οἷς ταῦτα κατελέειπτο, ὡς ἥκουσαν, ἥκον εὐθὺς διαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ο μὲν οὖν Χαρίζεινος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιβιούς, ἀπέθανεν δὲ Ἀρεταῖος, τὴν τε ἑκείνου καὶ τὴν αὐτοῦ μερίδα παραλαβών, τρέφει τε τοῦ Εὐδαιμίδα τὴν μητέρα καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν ἀπὸ ταλάντων πέντε, ὡν εἰχε, δύο μὲν τῇ αὐτοῦ θυγατρί, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδοὺς καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας ἥξιώσει γενέσθαι. (Λουκ. Τόξ. § 22).

24. Σπανία φιλία.

Διονυσίου τυραννοῦντος Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπιβεβουλευκὼς τῷ τυράννῳ, μέλλων δὲ τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἥτήσατο παρὰ τοῦ Διονυσίου χρόνον εἰς τὸ περὶ τῶν ιδίων πρότερον ἀβούλεται διοικῆσαι· δώσειν δὲ ἔφησεν ἐγγυητὴν τοῦ θανάτου τῶν φίλων ἐνα. Τοῦ δὲ δυνάστου θαιμάσαντος, εἰ τοιοῦτός ἔστι φίλος, δις ἔσωτὸν εἰς τὴν εἰρήτην ἀντ' ἑκείνου παραδώσει, προεκαλέσατό τινα τῶν γνωρίμων ὁ Φιντίας, Δάμωνα ὄνομα, καὶ αὐτὸν Πυθαγόρειον φιλόσοφον, δις οὐδὲν διεστάσας ἐγγυος εὐθὺς ἐγένετο θανάτου. Τινὲς μὲν οὖν ἐπήγουν τὴν διερβολὴν τῆς πρὸς τοὺς φίλους εὐνοίας, τινὲς δὲ τοῦ ἐγγύου προπέτειαν καὶ μανίαν κατεγίγνωσκον. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἔπεις

ο̄ δῆμος συνέδραμε καραδόκων εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ο̄ καταστήσας.
"Ηδη δὲ τῆς ὥρας συγκλειούσης, πάντες μὲν ἀπεγίγνωσκον, ο̄ δὲ
Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς δρομαῖος
ἥλθε τοῦ Δάμωνος ἀπαγομένου πρὸς τὴν ἀνάγκην. Θαυμαστῆς δὲ τῆς
φιλίας φανείσης ἀπασιν, ἀπέλυσεν ο̄ Διονύσιος τῆς τιμωρίας τὸν ἐγ-
καλούμενον, καὶ παρεκάλεσε τοὺς ἀνδρας τρίτον ἔσυτὸν εἰς τὴν φι-
λίαν προσλαβέσθαι. (Διόδ. Σικ. 10,4).

ΜΕΡΟΣ Β'.
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

Α'. ΚΥΡΟΣ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ

α'. Δαρεῖος καθιστᾶ Ἀρταξέρξην τὸν νίὸν βασιλέα.

Ι. Δαρείου καὶ Πχρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύ τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἔβούλετο τῷ παῖδε ἀμφοτέρῳ παρεῖνα τ. 2. Ο μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὸν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπει εται απὸ τῆς ἀρχῆς ἡς αὐτὸν σκτράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζοντας. Ἀναβάνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαρέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἐλλήνων ἔχων ὄπλιτας ἀνέβη τριακοσίους, ἔρχοντας δὲ αὐτῶν Ξενίκην Πχρράτιον.

β'. Τισσαρέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν
Ἀρταξέρξην.

3. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαρέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὃς ἐπιβούλευοι αὐτῷ. Ο δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ή δὲ μήτηρ ἔξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. 4. Ο δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνηται, βασιλεύειν αὐτὸν.

γ'. Παραδεινὴ Κύρου πρὸς πόλεμον κατὰ Ἀρταξέρξου.

Παρούσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦστας αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. 5. Ὅστις δ' ἀφικνοῦτο τῶν παρὸν βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὗτοι δικτιθεὶς ἀπεπέμπετο ὅστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρὸν ἔκυρτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ἴκκοι εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν αὐτῷ. 6. Τὴν δὲ Ἐλληνικὴν δύναμιν ἥθροιζεν ὡς μάλιστας ἐδύνατο

ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευάτατον λάθοι βασιλέα. Ὅδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν. Ὄπόσας εἶχε φυλακάς ἐν ταῖς πόλεσι παρήγ-
γειλε τοῖς φρουράρχοις ἑκάστοις λαμβάνειν ἀνδρας Πελοποννησίους ὅτι
πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πό-
λεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις· Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον
ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν
Μιλήτου. 7. ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προσισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα
βουλευομένους, [ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον], τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ
ἔξεβαλεν. Οἱ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα
ἐποιούρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο
κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἀλληληγορία πρόφασις ἣν αὐτῷ
τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα. 8. Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἥξειν ἀδελφὸς
ῶν αὐτοῦ διοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἀρχειν
αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν
μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἥσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πο-
λεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἥχθετο
αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους
δασμοὺς βασιλεῖτε ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν ἔχων. 9.
"Αλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέ-
ρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἣν
τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἥγασθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυ-
ρίους διαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ
τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὅρμωμενος τοῖς
Θρακὶς τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὀφέλει τοὺς Ἑλληνας·
ώστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν
αἱ Ἑλλησποντικαὶ πόλεις ἔκουσσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον
ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

δ'. Ἀρίστιππος καὶ Πρόξενος.

10. Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγχανεν αὐτῷ, καὶ πιε-
ζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰ-
τεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτως
περιγενόμενος ἐν τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς
τετρακισχιλίους καὶ ἔξι μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν
καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται.

Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθινον αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.
11. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον ξένον ὅντας ἐκέλευσε λαβόντας ἄνδρας διὰ
πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι,
ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑκατοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον
δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀγχιόν, ξένους ὅντας καὶ τού-
τους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν διὰ πλείστους, ὡς πολεμή-
σων Τισσαφέρνης σὺν τοῖς φυγάσι τῶν Μίλητον. Καὶ ἐποίουν οὕτως
οὗτοι.

ε'. Ηροεία εἰς Σάρδεις.

II. Ἐπεὶ δ' ἐδύκει αὐτῷ ἥδη πορεύεσθαι ἀνω, τὴν μὲν πρόφρεσιν
ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβλεῖ, παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας·
καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Ἐν-
ταῦθι καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ
στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκους ἀπο-
πέμψῃ πρὶς ἑκατόν δὲ εἰχε στράτευμα· καὶ Ξενίχ τῷ Ἀρκάδι, διὰ
αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγγέλλει λα-
βόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὅπότοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάτ-
τειν. 2. Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυ-
γάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποτχόμενος αὐτοῖς, εἰ κα-
λῶς καταπράξειεν ἐφ' ἀστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύτεσθαι πρὶν αὐ-
τοὺς καταγάγοι οἰκαδε. Οἱ δὲ ἥδεως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γάρ αὐτῷ.
καὶ λαβόντες τὰ διπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. 3. Ξενίχ μὲν δὴ τοὺς
ἐκ τῶν πόλεων λαθὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχι-
λίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χι-
λίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας
ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀγχιός ὀπλίτας ᔁχων ὡς πεντακοσίους,
Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελ-
ταστὰς ᔁχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ
Μίλητον στρατευομένων. 4. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.
Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ
ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέας ἢ ἐδύνατο
τάχιστα ἵππέας ᔁχων ὡς πεντακοσίους. 5. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ
ἥκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπρεσκευάζετο.

ε'. Πορεία ἀπὸ Σάρδεων εἰς Κελαινάς.

Κύρος δὲ ἔχων οὓς εἱρηκκ ώρματο ἀπὸ Σάρδεων καὶ ἐξελχύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς; τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὗρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐπτὰ ἑξεγμένη πλοίοις. 6. Τοῦτον διαβὰς ἐξελχύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας δικτὸν εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθι ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτά· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὄπλιτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιάνας καὶ Ὀλυνθίους. 7. Ἐντεῦθεν ἐξελχύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐπειταῦθι Κύρῳ βασίλειον ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἢ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἀσυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ἦτορ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασίλειών· ἥτε δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. 8. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλειον ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὸν ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ἥτε δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὔρος ἔστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. Ἐνταῦθι λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖ φαί Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσκει ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαὶ· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμός καλεῖται Μαρσύας. 9. Ἐνταῦθι Ξέρξης, δτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασίλειον καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθι ἔμεινεν Κύρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος [ὁ Λακεδαιμόνιος φυγάς] ἔχων ὄπλιτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρᾷκας δικτακοσίους καὶ τοῖστας Κρῆτας δικτακοσίους. Ἄμα δὲ καὶ Σάσις παρῆν ὁ Συρακούσιος ἔχων ὄπλιτας τρικοσίους καὶ + Σοφίνετος ὁ Ἀρκᾶς ἔχων ὄπλιτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθι Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὄπλιται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. 10. Ἐντεῦθεν ἐξελχύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθι ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Εενίας ὁ Ἀρκᾶς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἀθλὰ ἦταν

στλεγγίδες χρυσαῖς ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίῃ χώρᾳ. 11. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καύστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὡφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ιόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. Οἱ δὲ ἑλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γάρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.

ζ.' Παράταξις ἐν Τυριαείῳ.

12. Ἐνταῦθα [ἐκ Καύστρου πεδίου] ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Συενέσιος γυνή, τοῦ Κίλικων βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα [καὶ] φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. 13. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὄδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἴνῳ κεράστας αὐτήν. 14. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὗτῇ βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι ἔξετασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. 15. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἑλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἔκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἑκίνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. 16. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἵλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελκύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρματαξῆς. Εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶς καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κυνηγίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. 17. Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ δηλα καὶ ἐπιχωρῆσαι δλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγζε, προβαλλόμενοι τὰ δηλα ἐπῆσαν. Ἐκ δὲ

τούτου θάττον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18. Τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἦ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρματᾶξης καὶ οἱ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὕδατα ἔφυγον. Οἱ δὲ Ἑλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἥλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἴδοισα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κύρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἴδων. 19. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. Ἐνταῦθη ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσκει τοῖς Ἑλλησιν ὡς πολεμίαν οὖσαν. 20. Ἐντεῦθεν Κύρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν ταχίστην ὁδὸν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ [τοὺς] στρατιώτας οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν.

π. Ἀνάβασις στρατοῦ εἰς τὰ ὅρη τῆς Κιλικίας.

Κύρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι καὶ πέντε εἰς Θάσαν, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθη ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐνῷ Κύρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστὴν βασίλειον, καὶ ἔτερόν τινα τῷ ίδιῳ πάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιθουλεύειν αὐτῷ. Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν. 21. Ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτὸς δρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάκτων τὴν εἰσβολήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. Τῇ δ' ὑστεροίᾳ ἤκεν ἀγγελος λέγων ὅτι λελοιπὼς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπειὶ ἥσθετο. ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἦδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν εἴσω τῶν ὁρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἤκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταξιδῶν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. 22. Κύρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὅρη οὐδεὶς, κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηνὰς οὓς Κιλικες ἐφύλαττον. Ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινεν εἰς πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυροὺς καὶ κριθάρια φέρει. "Ορος δ' αὐτὸς περιέχει δύναμιν καὶ ὑψηλὸν πάντη ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν.

θ. Πορεία εἰς Ταρσούς.

23. Καταβὰς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἦλασε σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσι εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαιμόνα, ἐνθα ἦν τὰ Συεννέσιος βασίλεια [τοῦ Κιλικῶν βασιλέως]. διὰ μέσου δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὗρος δύο πλέθρων. 24. Ταύτην τὴν πόλιν ἔξελιπον οἱ ἑνοικοῦντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὀχυρὸν ἐπὶ τὰ ὅρη πλήν οἱ τὰ καπηλεῖς ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσσοῖς. 25. Ἐπύαξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε ἡμέρας εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν δρέων τῇ εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφρασαν ἀρπάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικῶν, οἱ δὲ ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἰτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἡσαν δ' οὖν οὕτοι ἐκατὸν ὅπλεται. 26. Οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἦκον, τὴν τε πόλιν [τοὺς Ταρσοὺς] διηρπάσαν, διὰ τὸν ὀλεθρὸν τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ δ' οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείτονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἵεναι ἡθελε, πρὶν ἡ γυνὴ αὐτὸν ἐπεισεις καὶ πίστεις ἔλαθε. 27. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιών, Κύρος δὲ ἐκείνῳ δῶρα δὲ νομίζεται παρὰ βασιλεῖς τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικήν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι διαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἢν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

ι'. "Αρνησίς πορείας κατὰ Βασιλέως.

III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφρασαν ἵεναι τοῦ πρόσωπον γάρ οὐδη ἐπὶ βασιλέως ἵεναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφρασαν. Πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβίάζετο ἵεναι· οἱ δὲ αὐτὸν τε ἔβαλλον τότε μὲν μικρὸν ἔξερψυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω

ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἔστως· οἱ δὲ ὄρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἰτα δὲ ἔλεξε τοιάδε.

τα'. Αόγοι Κλεάρχου πρὸς τοὺς στρατιώτας.

3. "Ανδρες στρατιώται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν· ἐμοὶ γάρ ξένος Κύρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος τὰ τε ἀλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἕδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἔδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων. 4. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὅν εὖ ἐπαθον ὑπ' ἔκεινου. 5. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι η̄ ὑμᾶς προδόντας τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι η̄ πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶμαι, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν δ', τι ἀν δέη πείσομαι. Καὶ οὕποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδόντας τοὺς Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην. 6. Ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἐψομαι καὶ δ', τι ἀν δέη πείσομαι. Νομίζω γάρ οὐδὲν ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἀν οἷμαι εἶναι τίμιος δπου ἀν φ., ὑμῶν δὲ ἔρημος ὁν οὐκ ἀν ικανὸς [οἷμαι] εἶναι οὔτ' ἀν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἀν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. Ως ἐμοῦ οὖν ιόντος δπη ἀν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. Ταῦτα εἶπεν.

7. Οἱ δὲ στρατιώται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ὄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες [ὅτι οὐ φάγη παρὰ βασιλέα παρεύεσθαι] ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Εενίου καὶ Ηπαίνοντος πλείους η̄ δισχίλιοι λαβόντες τὰ δπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον.

8. Κύρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· δὲ ιέναι μὲν οὐκ ήθελε, λάθρῳ δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον. [μετεπέμπεσθαι· δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ιέναι]. 9. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' ἔσωτον περιτίκης καὶ

τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε.

"Ανδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὗτος ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθ οὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μησθοδότης. 10. "Οτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἴδας· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἔθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυνόμενος ὅτι σύνοιδα ἐμχυτῷ πάντας ἐψευσμένος αὐτόν, ἐπειτα καὶ δεδιώκεις μὴ λαβών με δίκην ἐπιθῆσαι νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. 11. "Εμοὶ δὲν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδὲ ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι διτι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. Καὶ ἔως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι διπλασίας ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἰ τε ἡδη δοκεῖ ἀπιέναι, διπλασίας ἀσφαλέστατα ἀπιμεν, καὶ διπλασίας τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἀνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ιδιώτου δρελος οὐδέν. 12. "Ο δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν δξιος φίλος φίλος ή, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς φίλος ή πολέμιος ή, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἵππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες δόμοιώς δρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμεν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. "Ωστε ὥρα λέγειν διτι τις γιγνώσκει ἀριστον εἶναι. 13. Ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

16'. Συμβούλιον καὶ ἀπόφασις τῶν σταδιωτῶν Ἐλλήνων.

"Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέζοντες ἀεγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύοντες οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἀνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. 14. Εἰς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἐλλάδα στρατηγοὺς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοραῖσθαι—ἡ δ' ἀγορὰ ἣν ἐν τῷ Βαρθαρικῷ στρατεύματι—καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνας αἰτεῖν Κύρον δστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. "Ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνας διδῷ, συντάπτεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψκι δὲ καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, διπλασίας μὴ τε Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, Ψηφιστούμηται από τοῦ Ιονίου ποταμοῦ ξερόν μεταπλατύνοντες.

Οὕτος μὲν τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον.

15. ‘Ως μὲν στρατηγίσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γάρ ἐνορῶ δι’ ἀ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε πείσομαι οὐδὲνατὸν μάλιστα, οὐα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἀρχεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων.

16. Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ ὡς εὐήθες εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου φέλυμανό- μεθα τὴν πρᾶξιν. Εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ὃν ἀν Κῦρος δῷ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα οὐδὲν κελεύειν Κύρου προκαταλαθεῖν; 17. Ἐγὼ γάρ ὀκνοίην μὲν ἀν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἀ οὐδὲν δοίη, μὴ οὐδὲ ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβούμην δ’ ἀν τῷ ἡγεμόνι φέλυμαν δοίη ἐπεσθαι, μὴ οὐδὲ ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται ἔξελθεῖν· βουλούμην δ’ ἀν ἀκοντος ἀπιών Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν ἔστιν· ἀλλ’ ἐγώ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι. 18. Δοκεῖ δέ μοι ἀνδρας ἐλθόντας πρὸς Κύρον οἵτινες ἐπιτήδειοι σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἔκεινον τί βούλεται οὐδὲν χρῆσθαι· καὶ ἐάν μὲν η πρᾶξις η παραπλησία οἴσ- περ καὶ πρόσθεν ἐχρῆτο τοῖς ξένοις, ἐπεσθαι καὶ οὐδὲς καὶ μὴ κα- κίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων. 19. Εάν δὲ μείζων η πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνηται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνοτέρα, ἀξιοῦν η πείσαντα οὐδὲς ἀγειν η πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφίεναι· οὕτω γάρ καὶ ἐπόμενοι ἀν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἀπίστημεν· διτι δ’ ἀν πρὸς ταῦτα λέγη ἀπαγ- γεῖλαι δεῦρο· οὐδὲς δ’ ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι.

ιγ’. Οἱ Ἑλληνες δέχονται νὰ πορευθῶσι κατὰ τοῦ
βασιλέως.

20. “Εδοξε ταῦτα, καὶ ἀνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. ‘Ο δ’ ἀπεκρίνατο ὅτι ἀ- κούοι· Ἀθροκόμαν ἐχθρὸν ἀνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέ- χοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· καὶ μὲν η ἔκει, τὴν δίκην ἔφη χρήσειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ην δὲ φύγη, οὐδεῖς ἔκει πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. 21. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἱρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψίᾳ μὲν ην ὅτι ἀγοι πρὸς βασιλέα, δμως δὲ ἐδόκει ἐπεσθαι· προσκιτοῦσι δὲ μισθόν·

ο δὲ Κύρος ὑπισχνεῖται ἡμιδλιον πᾶσι δώσειν οὗ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρίχημιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθι ἦκουσεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ φανερῷ.

ιδ. Αἱ πύλαι τῆς Συρίας.

IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἡν τὸ εὔρος τρίχη πλέθρω. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἡν τὸ εὔρος στάδιον. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἰστούς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. 2. Ἐνταῦθι ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Ηελοποννήσου νῆσες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθηγόρχης Λακεδαιμόνιος. Ἡγεῖτο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐρέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρκες Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν, αἵς ἐποιιόρκει Μίλητον [ὅτε Τισσαφέρνει φίλη ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν]. 3. Παρὴν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετάπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἐπτακοσίους ἔχων ὄπλιτας, ὃν ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. Αἱ δὲ νῆσες ὥρμουν παρὰ τὴν Κύρου σκηνήν. Ἐνταῦθι καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόρμη μισθοφόροι Ἑλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρον τετρακόσιοι ὄπλιται καὶ συεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα. 4. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. Ἡσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας Συέννεσις εἰλεῖ καὶ Κιλίκων φυλακή, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ φυλάττειν. Διὰ μέσου δὲ ἦτορ τούτων ποταμὸς Κάρσος ὄνομα, εὔρος πλέθρου. Ἀπαν δὲ τὸ μέσον των τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν, οὐκ ἡν βίᾳ· ἡν γὰρ οὐ πάροδος στενὴ καὶ τὸ τείχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεν δ' ἦσαν πέτραι ἡλίθιατοι ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεσαν πύλαι. 5. Ταῦτης ἐνεκ τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς μετεπέμψκτο, ὅπως ὄπλιτας ἀποιειθάσειεν εἶσω καὶ ἔξω τῶν πυλῶν βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, ὅπερ φέστο ποιήσειν ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόρμην, ἔχοντα πολὺ στράτευμα. Ἀβροκόρμης δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπει ηκουσε Κύρον ἐκ Κιλικίας ὄντα, ἀναστρέψκτος ἐκ Φαινί-

κης παρὰ βασιλέα ἀπήλαυνεν, ἔχων, ὃς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιῶν.

ιε'. Φυγὴ Ξενίου καὶ Πασίωνος.

6. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνεις διὰ Συρίας σταθμὸν ἐνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυρίνδον, πόλιν οἰκουμένην ὡπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θελάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὅρμουν αὐτόθι ὀλκάδες πολλαῖς. Ἐνταῦθι ἔμειναν ἡμέρας ἑπτά. 7. Καὶ Ξενίς; δ' Ἀρχᾶς [στρατηγὸς] καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς πλοῖον καὶ τὰ πλείστου ἔξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἴς Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. Ἐπεὶ δ' ἦταν ἀρχνεῦς, διηγήθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρεις καὶ οἱ μὲν ηγέοντο ὡς δειλοὺς, ὅντες αὐτοὺς ληφθῆναι, οἱ δ' φέτειρον εἰς ἀλώσιοντο. 8. Κῦρος δὲ συγκεκλέσας τοὺς στρατηγούς, εἶπεν, Ἀπολελοίπασιν ἡμῖς Ξενίας καὶ Πασίων. Ἄλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἰδίχ γὰρ ὅπη οἰχονται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γάρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδὲ ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἔγὼ ἔως μὲν ἂν παρῇ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βούληται, συλλαβόντων καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. Ἄλλαζόντων, εἰδότες δὲτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμῖς ή ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. Καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρονιμεναι· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, ἀλλ' ἀπολήψονται τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ ἕμε ἀρετῆς. 9. Καὶ δὲ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἑλληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἥδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

ιε'. Πορεία διὰ Συρίας καὶ διάβασις Εὐφοράτου.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὃντα τὸ εὔρος πλέθρου, πλήρη δὲ ἰχθύων μεγάλων καὶ πράξεων, οὓς οἱ Σύριοι θεούς; ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. Αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς ἐσκήνουν Παρυτάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομέναι. 10. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμοῦ,

οῦ τὸ εὑρος πλέθρου. Ἐνταῦθα ἦν τὰ Βελέσυος βασίλεια τοῦ Συρίας ἀρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα δοσαὶ φύουσι. Κύρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν.

11. Ἐντεῦθεν ἐξελκύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὅντα τὸ εὑρος τεττάρων σταδίων καὶ πόλις αὐτόθι ὡκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαιμών Θάψακος ὄνομα. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. Καὶ Κύρος μεταπεμψάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν δτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαθυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν ἐπεσθαι. 12. Οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιώται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ιέναι, ἐάν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῷ, ὥσπερ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβᾶσι [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου], καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ιόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κύρου. 13. Ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον· ὃ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὴν εἰς Βαθυλῶνα ἤκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῇ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. Τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπείσθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιώται, πότερον ἔψονται Κύρῳ η̄ οὔ, συγέλεξε τὸ αὐτοῦ στράτευμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. 14. "Ἄνδρες, ἐάν μοι πεισθῆτε, οὕτε κινδυνεύσαντες οὕτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. Τὶ οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἐπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι δ, τι οἱ ἄλλοι Ἑλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. 15. "Εν μὲν γάρ ψηφίσωνται ἐπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἀρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἰσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποφηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἀπιμεν τὸν ἀπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὡς [μόνοις πειθομένοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὕτινος ἂν δέησθε οἴδα δτι ὡς φίλοι τεύξεσθε Κύρου. 16. Ἀκούπαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ σθετο διαβεβηκότας, ἥσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλαῦην εἶπεν, Ἐγὼ μέν, ὡς ἀνδρες, ηδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· δπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἔμε-

ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, η̄ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. 17. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλαις δύτες κύχοντο αὐτὸν εύτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ δῷροι ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. Ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἀλλο στράτευμα αὐτῷ ἐπαν. Καὶ τῶν διαθαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἔβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ]. 18. Οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαθατὸς γένοιτο πεζῇ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοῖοις, & τότε Ἀθροκόμας προὶών κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαθῇ. Ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς βασιλεύσοντι. 19. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς ἐνένεα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. Ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μεσταὶ σίτου καὶ οἴνου. Ἐνταῦθι ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

ιζ'. Ἐξέλαισις Κύρου δι' Ἀραβίας.

Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδίον ἐπαν ὄμαλες ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πληῆρες· εἰ δέ τι καὶ ἀλλο ἐνηνήσιλης ἡ καλάμου, ἐπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα. 2. Δένδρον δ' οὐδὲν ἐνηνήσιλη, θηρία δὲ παντοῖα, πλεῖστοι ὅνοι ἀγριοι, πολλαὶ δὲ στρουθοὶ καὶ μεγάλαι· ἐνηνήσιαν δὲ καὶ ωτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵππεῖς ἐνίστε ἐδίωκον. Καὶ οἱ μὲν ὅνοι, ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἐστασαν· πολὺ γάρ τῶν ἵππων ἔτρεχον θᾶττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι, ταῦτὸν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἵππεῖς θηρῷ φεν διαδεχόμενοι. Τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ. 3. Στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἐλαβεῖν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν ἵππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γάρ ἀπέσπα φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξι αἱρουσσα, ὥσπερ ἴστι φριχωμένη. Τὰς δὲ ωτίδας ἀν τις ταχὺ ἀνιστῇ ἐστι λαμβάνειν· πέτονται γάρ βραχὺ ὥσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγγορεύουσι. Τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἦδιστα ἦν. 4. Πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῖνται ἐπὶ τὸν Μάσκαν ποταμόν, τὸ εὔρος πλεθριαῖον. Ἐνταῦθι ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιερρεῖτο δ' αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Μάσκα κύκλῳ. Ἐνταῦθι ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

5. Ἐντεῦθεν ἔξελκύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρισκείδεκα παρασάγγας ἐνεγήκοντα τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικεῖται ἐπὶ Πόλες· ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λοιμοῦ· οὐ γάρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλοι οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἡνὶ ἀπατεῖ καὶ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὅντες ἀλέτες παρὰ τὸν ποταμὸν δρύτοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἥγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγορᾶζοντες σῖτον ἔζων. 6. Τὸ δὲ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδίᾳ ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβερικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων ἡ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. Ὁ δὲ σίγλος δύναται ἐπτὸ δέσιολον; καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικός· ἡ δὲ καπίθη δύο χοίνικας Ἀττικὰς ἔχωρει. Κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο. 7. Ἡν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν οὓς πάνυ μακροὺς ἦλασυνεν, ὅπότε ἡ πρὸς ὄδωρο βούλοιτο διατελέσαι ἡ πρὸς χιλόν. Καὶ δὴ ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φκνέντος ταῖς ἀμάξιαις δυσπορεύουσαν ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Ηγρητα λαβόντας τοῦ βαρβερικοῦ στρατοῦ συνεκβιβάζειν τὰς ἀμάξιας. 8. Ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίας ποιεῖν, ὅπερ ὅργῃ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρητίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξιας· Ἐνθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. Ρίψουντες γάρ τοὺς πορφυροῦς κάνδης δπου ἔτυχεν ἐκαττος ἐστηκώς, οὗντο ὅσπερ ἀν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μέλικα κατὰ πρανοῦς γηλόφου, ἔχοντες τούς τε πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀλεξυρίδης, ἐνιοι δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλικ περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θήττον ἡ ὥς τις ἀν φετο μετεώρους ἔξεκόμισκν τὰς ἀμάξιας. 9 Τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὃς σπεύδων πᾶσαν τὴν ὄδὸν καὶ οὐ διατρίβων, δπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνεκκα ἡ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, δσφ μὲν θήττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι, δσφ δὲ σχολαίτερον, τοσούτῳ πλέον συναγείρεσθαι βασιλεῖ στράτευμα. Καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἡ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ιτχυρὰ οὔτε, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὄδῶν καὶ τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἰς τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο.

ιπ'. Λόγος Κύρου πρὸς Ἑλληνας καὶ ὑποδχέδεις.

VII. Ἐντεῦθεν ἔξελκύνει διὰ τῆς Βκευλωνίας στεκθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ στεκθμῷ Κύρος ἔξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐι, τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γάρ εἰ; τὴν ἐπιοῦσαν ἕω θῆσιν βασιλέων σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεσθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θετταλὸν] τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἔχυτοι διέταξε. 2. Μετὰ δὲ τὴν ἔξέτασιν ἀμα τῇ ἐπιούσῃ ἥμέρᾳ ἤκοντες αὐτόμοιοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπῆγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέστας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων συνεθοιλεύετο τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θρηνῶν τοιάδε. 3. Ὡν ἄνδρες Ἑλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς ἀγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείτους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαθον. Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἔξιοι τῇ ἐλευθερίᾳς ή; κέκτησθε καὶ ής ὑμᾶς ἐγώ εὐδαιμονίζω. Εὗ γάρ ἵστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἔλοιμην ἀντὶ δύο ἔχω πάντων καὶ ἀλλων πολλαπλασίων. 4. Ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. Τὸ μὲν γάρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγὴ πολλῇ ἐπίκατιν ἀν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἀλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἶους ήμεν γνώτεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων]. Καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν αἰεκδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοις ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἴμαι ποιήτειν τὰ περὶ ἐμοὶ ἔλεσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι.

5. Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρὼν φυγάς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε, Καὶ μήν, ὃ Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπιτχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἀν δὲ εὖ γενηταί τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ' εἰ μεμνῆστε τε καὶ βούλωσι δύνασθαι ἀποδοῦναι ὅσα ὑπιτχνεῖ.

6. Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος, Ἄλλ' ἔστι μὲν ήμεν, ω ἄνδρες, ἡ ἀρχὴν πατρῷκ πρὸς μὲν μεσημβρίκιν μέχρι οὖ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἀνθρώποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὖ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. 7. Ἡν δ' ήμετες νικήσωμεν, ήμᾶς δεῖ τοὺς ήμετέρους φίλους τούτων

έγκρατεῖς ποιῆσαι. "Ωστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω δέ, τι δῶ
έκάστῳ τῶν φίλων, οὐν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ίκανοὺς οἵς δῶ.
Τυμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἔκάστῳ χρυσοῦν δῶσω. 8.
Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοῖς τε ἡσαν πόλιν προθυμότεροι καὶ τοῖς
ἄλλοις ἐξῆγγελλον. Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσται, ἐὰν κρατή-
σωσιν. Οἱ δὲ ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. 9. Παρε-
κελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες δσοιπερ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ᾽
δῆπισθεν ἔσυτῶν τάττεσθαι. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὅδε
πως ἤρετο τὸν Κύρον. Οὗτοι γάρ σοι μαχεῖσθαι, δὲ Κύρε, τὸν ἀδελφόν;
Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἔστι παῖς,
ἔμος δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι.

ιθ'. Ἀπαρίθμησις τοῦ στρατοῦ.

10. Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἑξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλ-
λήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεν-
τακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα
δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἶκοσι. 11. Τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἰναὶ ἑ-
κατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. "Αλλοι
δὲ ἡσαν ἑξακισχίλιοι ἵππεῖς, δὲν Ἀρταγέρσης ἥρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ
αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν. 12. Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος
ἡσαν ἄρχοντες [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριάκοντα μυ-
ριάδων ἔκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωθρύας, Ἀρβάκης. Τούτων
δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπα-
νηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης
ἡμέρας πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. 13. Ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς
Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες [ἐκ τῶν πολεμίων] παρὰ μεγάλου βασιλέως
πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οἱ ὑστερον ἐλήφθησαν τῶν πο-
λεμίων ταῦτα ἤγγελλον.

κ'. Ἡ περὶ Κούναξα μάχη, τελευτὴν Κύρου νικῶντος.

VIII. Καὶ ἦδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ
στραθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἥνικα Πατηγύας ἀνήρ Πέρσης τῶν
ἀμφὶ Κύρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἴδρουντι τῷ
ἱππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἵς ἐνετύγχανεν ἐβάσα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἐλ-

ληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. "Ενθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο. 2. Αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ "Ελληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι. 3. Κῦρος τε καταπηδήσας ἥπο τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἔξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑσυτοῦ τάξιν ἔκαστον. 4. "Ενθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἔχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ [καὶ τὸ στράτευμα] τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ 'Ελληνικοῦ. 5. Τοῦ δὲ βαρβάρικοῦ ἵππεις μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους περὰ Κλέαρχον ἔτησκεν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ 'Ελληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ 'Αρικῆς τε ὁ Κύρου σπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβάρικόν. 6. Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεις τούτου ὅσον ἔξακόσιοι (κατὰ τὸ μέσον), ὥπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου. Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν]. 7. Οἱ δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κύρου] εἶχον καὶ προμετωπίδικαν καὶ πρόστερνίδιαν εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεις 'Ελληνικάς. 8. Καὶ ἦδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὕπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἦνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὃσπερ νεφέλη λευκή. χρόνῳ δὲ συχνῷ ὃστερον ὃσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. "Οτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἥστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. 9. Καὶ ἦσαν ἵππεις μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἔχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἔχόμενοι δὲ ὄπλιται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεις, ἄλλοι τοξόται. Πάντοτε δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλασίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἔκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο. 10. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συγγόνῳ ἀπ' ἄλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρεπανακά ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. "Η δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν 'Ελλήνων ἐλῶντας καὶ διακόψοντα. 11. Οἱ μέντοι Κῦρος εἶπεν δτι καλέσας παρεκελεύετο τοῖς "Ελλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέγεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγὴ ἄλλας Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ οὐσιγῇ ἐν ἵσφι καὶ βραδέως προσῆσαν. 12. Καὶ ἐν τούτῳ οὐ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγροτι τῷ ἔρμηντι καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἔδιξε ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, διτὶ ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· καὶ τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' οὐτὶν πεποίηται. 13. Ορῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὅντα τοῦ [Ἐλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλέα—τοσοῦτον γάρ πλήθει περιηγηθεὶς βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑκατοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ή—ἄλλ' οὐκαστιθεὶς ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθείν ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο διτὶ αὐτῷ μέλοι δπως καλῶς ἔχοι. 14. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καὶρῷ τὸ μὲν βραχικὸν στράτευμα ὄμαλῶς προήσει, τὸ δὲ Ἐλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στράτευματι κατεθεῖτο ἑκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. 15. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἐλληνικοῦ Ξειροφῶν 'Αθηναῖος, πελάτας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι, δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἑκέλευε πᾶσιν διτὶ καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. 16. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἴντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἴη. 'Ο δὲ [Κλέαρχος] εἶπεν διτὶ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ δις ἔθαύμασσε τίς παραγγέλλει καὶ ἤρετο διτὶ εἴη τὸ σύνθημα. 'Ο δ' ἀπεκρίνατο Ζεὺς σωτῆρ καὶ νίκη. 17. 'Ο δὲ Κῦρος ἀκούσας, 'Ἄλλὰ δέχομαι τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπῆλθεν· καὶ οὐκέτι τρία ἡ τέτταρα στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων ἡνίκα ἐπαιάνιζον τε οἱ Ἐλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι λέναι τοῖς πολεμίοις. 18. 'Ως δὲ πορευομένων ἐξεκύμαντε τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ οὐμα ἐφθέγξαντο πάντες οἵον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι καὶ πάντες δὲ ἔθεον. (Λέγουσι δέ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδέσπησαν φόδον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις]. 19. Πρὸν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βραχῖοι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθι δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἐλληνες, ἔδισσων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξεις ἐπεσθαι. 20. Τὰ δὲ ἔρματα ἐφέροντο τὰ μὲν διτὶ αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἐλλήνων κενὰ ἡνίσχων. Οἱ δ' ἐπει προέδοιεν, διέσταντο· ἔστι δ' διτις καὶ κατελήθη ὥσπερ ἐν ἵππο δρόμῳ ἐκπλαγείσης θαρρεῖσθαι τούτου τοῦ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ταν, οὐδ'

ἄλλοις δὲ τῶν Ἐλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. 21. Κύρος δὲ ὁρῶν τοὺς Ἐλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἦδη ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδὲ ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἔσυτῷ ἔξακοσίων ἵππεων τάξιν ἐπεμελεῖτο διτοι πινάκει βασιλεύς. Καὶ γὰρ ἦδει αὐτὸν διτοι μέσον ἔχοις τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. 22. Καὶ πάντες δοῖς τῶν βαρβάρων ἀρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἢ ἢ λιγὸς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἰ τι παραγγεῖλαι χρήσοιεν, ἡμίσει ἢν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. 23. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς δύμας ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμπροσθει, ἐπέκυμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν. 24. Ἐνθα δὴ Κύρος δείσας μὴ δύπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἐλληνικὸν ἐλαύνει ἀντίος καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἔξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἔξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἔσυτοῦ χειρὶ Ἀρταχέροντος τὸν ἀρχοντα κατέτεντα αὐτῶν. 25. Ὡς δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἔξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν δρμήσαντες, πλὴν πάνυ δλίγοις ἀμφ' αὐτὸν κατελείθυσαν, σχεδὸν οἱ ὄμοιτράπεζοι καλούμενοι. 26. Σὺν τούτοις δὲ ὥν καθερῷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος καὶ εὐθὺς οὐκ ἡνέσχετο, ἀλλὰ εἰπὼν Τὸν ἀνδρα δρῶ, οὗτο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ Ιατρός, καὶ λασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. 27. Παίονται δὲ αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν δρυθαλμὸν βιαίως καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἐκατέρους, δύσσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέως ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· πκρὸς ἐκεῖνῳ γὰρ ἦν Κύρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ δικῶ οἱ ἀριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἐκεινο τὸν ἐπ' αὐτῷ. 28. Ἀρταπάτης δοῖ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηνηπτούχων [Θεράπων] λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἰδε Κύρου, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἴππου περιπεσεῖν αὐτῷ. 29. Καὶ οἱ μέν φασι βασιλέως κελεῦσται τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δὲ φέρει καὶ ψέλια καὶ τάλλα ωσπερ οἱ ἀριστοι Περσῶν ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὔνοιάν τε καὶ πιστότητα. 30. Μέγα δὲ τεκμήριον καὶ

τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν δρθῶς ἐδύνατο τοὺς πιστοὺς καὶ εὔνους καὶ βεδαίους. 31. Ἀποθνήσκοντος γάρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι [ὑπὲρ Κύρου] πλὴν Ἀριαίου. οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἱππικοῦ ἥρων· ὃς δὲ ἤσθετο Κύρου πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὐ γένετο.

κα'. Ἡ περὶ Κούναξα μάχη Ἐλλήνων καὶ Βασιλέως. X. Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιά· Βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὺν αὐτῷ] διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν στραθμὸν ἔνθεν ὄρμηντο· τέτταρες δὲ ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. 2. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἀλλὰ πολλὰ διαπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. 3. Ἡ δὲ Μιλησία [ἥν νεωτέρα ἡ] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέων ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἐλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ τὰλλα ὄπόσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἀνθρώπους ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. 5. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἐλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὡς πάντα νικῶντες], οἱ δὲ ἀρπάζοντες ὡς ἥδη πάντα νικῶντες. 5. Ἐπειδὲ ἤσθετο οἱ μὲν Ἐλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δὲ αὖ ἥκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἐλληνες νικῶντες τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἰχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἔχυτοις καὶ συντάττεται, ὃ δὲ Κλέαρχος ἐδουλεύετο Πρόξενον καλέσκει, πλησιαίτατος γάρ ἦν, εἰ πέμποιεν τινας ἡ πάντες ἰσειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήζοντες. 6. Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιὼν πάλιν ὡς ἐδόκει ὅπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἐλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, οἱ δὲ [βασιλεὺς] ταύτῃ μὲν οὐκ ἥγεν, ἢ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ [κατὰ τοὺς Ἐλληνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. 7. Ο γάρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ

ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἐλληνας πελτα-
στάς διελαύνων δὲ κατέκκενε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἐλληνες ἔ-
παιον καὶ ἡκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθέντος δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν
πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. 8. Ο δ' οὖν Τισσαφέρνης
ώς μετον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέψει, εἰς δὲ τὸ στρα-
τόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἐλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ
ἔμοις δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. 9. Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ
εὐώνυμον τῶν Ἐλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἐλληνες μὴ προσάγοιεν
πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν·
καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν
ποτκυμόν. 10. Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἔδουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρα-
κειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὥσπερ
τὸ πρῶτον μαχούμενος συνήσει. Ως δὲ εἶδον οἱ Ἐλληνες ἐγγύς τε ὄντας
καὶ παρατεταγμένους, αὐθίς παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμό-
τερον ἢ τὸ πρόσθεν. 11. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἔδεχοντο, ἀλλὰ ἐκ
πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπειδίωκον μέχρι κώμης τινός·
ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἐλληνες· 12. ὑπὲρ γάρ τῆς κώμης γήλοφας
ἥν, ἐφ' οὖν ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππε-
ων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. Καὶ τὸ
βασίλειον σημεῖον ὅρῳ ἔφεραν ἀτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτη [ἐπὶ
ξύλου] ἀνατεταμένον. 13. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἐλληνες,
λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἵππες· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' ἀλλοι
ἀλλοθεν· ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἵππεων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπε-
χώρησαν. 14. Ο οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ'
αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἀλλον
ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστιν ἀπαγ-
γεῖται. 15. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ίδὼν ἀπαγγέλλει ὅτι φεύγουσιν
ἄντες κράτος. Σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα ἦν καὶ ἥλιος ἔδύετο. 16. Ἐνταῦ-
θα δ' ἔστησαν οἱ Ἐλληνες καὶ θέμενοι τὰ δύλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἀμφ
μὲν ἔθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φάίνοιτο οὐδ' ἀλλος ἀπ' αὐτοῦ
οὐδεὶς παρείη· οὐ γάρ ἥδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἴκαζον ἢ διώ-
κοντα οὐχεσθαι ἢ καταληψάμενόν τι προεληλακέναι· 17. καὶ αὐτοὶ
ἔδουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἀγοιντο ἢ ἀπί-
οιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. "Εδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται
ἄμφι δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο

τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἀλλών χρημάτων τοῦ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ὁμάδας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἶνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, οἵας εἴ ποι σφρόδρᾳ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεικ, διαδοίη τοῖς Ἑλλησιν — ἡσαν δὲ αὗται τετρακόσιαι [ώς ἐλέγοντο] ἔμαχοι — καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. 19. Ὡστε ἀδειπνοὶ ἡσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἡσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γάρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. Ταῦτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένετο.

Β'. ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

(Βιβλ. Β').

α'. Ἀπορία Ἐλλήνων.

2. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθεύμαζον δτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα δτι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φάνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασμένοις ἢ εἰχον καὶ ἐξοπλισμένοις προτέναι εἰς τὸ πρόσθιν ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. 3. Ἡδη δὲ ἐν δρμῇ ὅντω ἀμα ἡλίῳ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἀρχῶν, γεγονὼς ἀπὸ Δημοφάτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταχμῷ. Οὗτοι ἔλεγον δτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὸ τῶν ἄλλων βαρβάρων δθεν τῇ προτεροτίᾳ ὥρμηντο, καὶ λέγοι δτι ταύτη μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῦντες αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φάνη ἐπὶ Ἰωνίας, δθενπερ ἦλθε. 4. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἐλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν. Ἀλλ' ὥφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπει δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ δτι ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλέα καὶ ὡς ὅρχτε οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἥλθετε, ἐπορευόμεθα ἀν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰ τὸν θρόνον τὸν βασίλειον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γάρ μάχηρ νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἔστι. 5. Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνας τὸν Θετταλόν· καὶ γάρ αὐτὸς Μένων ἔβούλετο· ἦν γάρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. 6. Οἱ μὲν ὄφοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο στον δπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους. ξύλοις Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ ἔχρωντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὐ νὶ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἡνάγκαζον οἱ Ἑλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγαντίαις πολλαῖ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὖσαι· οἵ περ χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Β'. Εὔτολμία Ἐλλήνων.

7. Καὶ ἡδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέροντος κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλιῖνος εἰς Ἑλλην, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὧν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γάρ προτεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὅπλομαχίαν. 8. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀρχοντας λέγουσιν ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἑλληνας, ἐπινικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπεὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἐν τι δύνωνται ἀγαθόν. 9. Ταῦτα μὲν εἴπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἑλληνες βαρέως μὲν ἡκουσαν, ὅμως δὲ Κλέορχος τοτοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόνται ἀλλ', ἔρη, ὑμεῖς μέν, ὃ ἂνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι καλλιστόν τε καὶ ἀριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ήζω. Ἐκέλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἵδοι τὰ ιερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γάρ θυρίενος. 10. Ἔνθι δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρχᾶς πρεσβύτατος ὧν ὅτι πρόσθεν ἐν ἀποθάνοντεν ἦταν ὅπλα παραδοτεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θαβαῖος, Ἄλλ' ἐγώ, ἔρη, ὃ Φαλιῖνε, θαυμάζω πότερος ὡς κρατῶν, τί δειτ αὐτὸν αἰτεῖται τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γάρ ὡς κρατῶν, τί δειτ αὐτὸν αἰτεῖται καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; Εἰ δὲ πείσας βουλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. 11. Ηρὸς ταῦτα Φαλιῖνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γάρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὅμης ἔχυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέση τῇ ἔχυτοῦ γάρ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλαθίος ἀνθρώπων ἐφ' ὅμης δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδὲ εἰ παρέχοι ὅμην δύνκισθε ἐν ἀποκτεῖναι. 12. Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν, Ὡ Φαλιῖγε, νῦν, ὡς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Ὁπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰδέμεθα ἐν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἐν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ

ἥμιν ὄντας ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα.

13. Ἐκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἐλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔσικας, ὃ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτος· ἵσθι μέντοι ἀνόητος ὅν, εἰ οἷς τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἀντῆς βασιλέως δυνάμεως. 14. Ἀλλοις δέ τινας ἔρχασαν λέγειν ὑπομικλακιζομένους ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἀν πολλοῦ ἀξίοις γένοντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἀλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἰτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψουντ' ἀν αὐτῷ.

15. Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἤκε, καὶ ἥρωτην εἰ ἥδη ἀποκεκριμένοις εἰεν. Φαλίνος δὲ ὑπολιθῶν εἶπεν, Οὗτοι μέν, ὃ Κλέαρχε, ἄλλος ἀλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. 16. Ο δ' εἶπεν, Ἐγώ σε, ὃ Φαλίνε, ἀσμενὸς ἐώρακκ, οἵματι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σύ τε γάρ "Ἐλληνην εἰ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες δσους σὺ ὅρχις· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγματι συμβουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὅν λέγεις. 17. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅτι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἰναι, καὶ δ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἐπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, δτι Φαλίνος ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύστων τοὺς "Ἐλληνας τὰ δπλα παραδοῦνται συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἰσθι δὲ δτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἢ ἀν συμβουλεύσῃς.

18. Ο δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦνται τὰ δπλα, δπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἰεν οἱ "Ἐλληνες. Φαλίνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, 19. Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μίχ τις ὑμῖν ἔστι σωθῆναι πολεμοῦντες βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόνται τὰ δπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἔστιν ἐπὶ πολὺς ἀκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν δπη δυνατόν. 20. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἐλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγειλλε τάδε δτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν δέοις βασιλεῖ φίλους εἰναι, πλείονος ἢν ἀξίοις εἰναι φίλοις ἔχοντες τὰ δπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοις πολεμεῖν, ἀμεινον ἀν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ δπλα ἢ ἄλλω παραδόντες. 21. Ο δὲ Φαλίνος εἶπε, Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἔκελευσε βασιλεὺς δτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπουδαῖ εἶησαν, προτοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου

πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὅντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. 22. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, Ἐπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ ἀπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλινός. Ἐπεκρίνατο Κλέαρχος. Ἡν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι, πόλεμος. 23. Ο δέ πάλιν ἡρώτησε, Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταῦτα πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι, πόλεμος. Ο, τι δὲ ποιήσοις οὐ διεσήμηνε.

γ'. Κῆρυκες περὶ σπονδῶν παρὰ Βασιλέως.

III. Ο δὲ δὴ ἔγραψε ὅτι βασιλεὺς ἔξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἡν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἀμσ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπειρψε περὶ σπονδῶν! 2. Οἱ δ' ἔπει ἡλθον πρὸς τοὺς προφύλακκας, ἔζητον τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακκες, Κλέαρχος τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλακξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἀχρι ἀν σχολάσῃ. 3. Ἐπει δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔγειν ὄρθεσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς δὲ τῶν ὅπλων μηδένας καταφανῇ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἀλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἐφράσεν.

4. Ἐπει δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί βαύλοιντο. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἡκοιεν ἀνδρες οἵτινες ίκανοι ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἐλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἐλλήνων βασιλεῖ. 5. Ο δὲ ἀπεκρίνατο, Ἐπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρᾶτον ἄριστον γὰρ οὐκ ἐστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἐλλησι μὴ πορίσας ἄριστον.

6. Ταῦτα ἀκεύσαντες οἱ ἀγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἦκον ταχύ· φ καὶ δῆλον ἡν ὅτι ἔγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις φ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν ἔλεγον δὲ ὅτι εἰκότα δοκεῖν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἡκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες οἱ χύτους, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἀξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. 7. Ο δὲ ἡρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ιοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ἢ καὶ τοῖς ἀλλοις ἔσοιντο σπονδαί. Οἱ δέ, Ἀπασιν, ἐφράσαν, μέχρι ἀν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῆ. 8. Ἐπει δὲ ταῦτα εἴπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει τὰς σπον-

δάς ποιεῖσθαι [ταχύ τε] καὶ καθ' ἡτογίκην ἐλθεῖν τ εέπι τὰ ἐπιτήδεια
καὶ λαβεῖν. 9. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν οὐκοῦν ταῦτα· οὐ
μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω ἔτε' ἀν δικήσωσιν οἱ ἀγ-
γελοι μὴ ἀποδέξῃ ἡμῖν τὰς σπουδὰς ποιήσασθαι· οἷμαί γε μέντοι,
ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέτεσθαι.
Ἐπει δὲ ἐδόκει καὶ ρός εἰναι, καὶ πήγε ἀλλεν δτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡ-
γεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ πιτήδεια.

δ'. Προμήθειαι ἐπιτηδείων.

10. Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπου-
δὰς ποιητάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὥπισθο-
φυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον τάρροις καὶ αὐλῶσιν ὑδατος πλήρεσιν ὡς
μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἀνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο ἐκ τῶν φοινίκων
οὓς εὑρίσκον ἐκπεπτωκότας, τοὺς δὲ καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς
τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν
ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων. Ὅστε
πᾶσιν αἰσχύνην εἶναι μὴ οὐ συσπουδάζειν. 12. Καὶ ἐτάχθησαν πρὸς
αὐτὸς οἱ [εἰς] τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπει δὲ καὶ Κλέαρχον ἐώρων
σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 13. Πολὺ δὲ μῆλ-
λον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων αὐτὸς τὸ πλήρεις εἶναι τὰς
τάφρους ὑδατος· οὐ γάρ ἦν ὕρξ οἷς τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ' ἵνα ἡδη
πολλὰ προφαίνοιτο τοῖς "Ἐλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείκν, τούτου ἔνεκκ
βασιλέα ύπωπτευεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὑδωρ ἀφεικέναι. 14. Πορεύ-
μενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ
ἐπιτήδεια. Ἐνην δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὅξος ἐψητὸν
ἀπὸ τῶν αὐτῶν. 15. Αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἵας μὲν ἐν
τοῖς "Ἐλλησιν ἔστιν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπό-
ταις ἀποκείμεναι ἡσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέ-
θους, ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δέ τινας ἤηραίνοντες
τραγήματα ἀπετίθεσαν. Καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μέν, κεφαλαλγές
δέ. 16. Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ
στρατιώται καὶ οἱ πολλοὶ ἔθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ἴδιότητα
τῆς ἡδονῆς. Ἡν δὲ σφύδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. Ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν
ἔξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος δόλος αὐτοίνετο.

ε'. Σπονδαὶ Ἐλλήνων καὶ Βασιλέως.

17. Ἐνταῦθα ἔμειναν ὥμερας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἔκειτισσαφέρηντος καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἴ ποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρηντος δι' ἐρμηνέως τοιχόε.

18. Ἐγώ, ω̄ ἀνδρες Ἐλληνες, γείτων οἰκῷ τῇ Ἐλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἰδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὔρημα ἐποιησάμην εἴ πως δύναμίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἐλλάδα. Οἷμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὕτε πρὸς ὑμῶν οὕτε πρὸς τῆς πάσσης Ἐλλάδος. 19. Ταῦτα δὲ γνοὺς ἡτούμην βασιλέως, λέγων αὐτῷ δὲτι δικαίως ἀν μοι χριζοίτο, δτι αὐτῷ Κύρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἕγγειλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἐλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασκ καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ [ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς παροῖσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵτεροι αὐτῷ εἰσι πιστότατοι]. 20. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύεσθαι· ἔρεσθαι δέ με ὑμᾶς ἔκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐπτράτεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὑπρεκτότερον ἦ ἐξντι δύναμι καὶ ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι.

21. Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἐλληνες ἔβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὕτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὕτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέως, ἀλλὰ πολλὰς προφέσεις Κύρος εὗρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἰσθι, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάξῃ καὶ ὑμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. 22. Ἐπεὶ μέντοι ἥδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἥτινθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθιν χρόνῳ παρέγοντες ὑμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. 23. Ἐπεὶ δὲ Κύρος τέθνηκεν, οὕτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὕτ' εστιν δτοι ἔνεκκο βουλούμεθα ἢν τὴν βασιλέως γέραν κκώς ποιεῖν, οὐδὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἢν ἐθέλοιμεν, πορευούμεθα δ' ἐν οἰκαδε, εἰ τις ὑμᾶς μὴ λυπαίη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐάν μέντοι τις ὑμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐκ ἀπτησόμεθα εὖ ποιοῦντες.

24. Ο μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρηντος Ταῦτα, ἔφη, ἔγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πᾶλιν τὰ παρ' ἔκείνου· μέχρι δ' ἂν

έγω ήκω αἱ σπονδαὶ μενόντων ἀγορὰν δὲ ὑμεῖς παρέζομεν. 25. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἡκεν· ὥσθ'οι Ἑλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἡκων ἔλεγεν δτι διαπεπραγμένος ἡκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἑλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἔαυτὸν στρατευσαμένους. 26. Τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ὑμῶν ἡ μὴν φιλίαν παρέζειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἡ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἔκτης χώρας ἔχσομεν τὰ ἐπιτήδεια. 27. Υμᾶς δὲ αὖ ὑμῖν δεήσει ὀμόσαι ἡ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῆτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὅπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ὧνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια. 28. Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὕμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαθον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἀπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι ἢ δέομαι, ἄξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξιων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιών ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχήν.

τ'. Σφαγὴ στρατηγῶν Ἑλλήνων.

24. Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ὑμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ὑμᾶς ἄξιοι εἰσὶ τὰ ἔσχατα παθεῖν; 25. Καὶ ἔγω μέν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθε μοι οἷς τε στρατηγοῖς καὶ οἷς λοχαγοῖς ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφραντῇ, λέξω τοὺς πρός ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιθουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾳ. 26. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω δθεν ἔγω περὶ σοῦ ἀκούω. 27. Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δῆλος τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἀ ἔλεγεν ἔκεινος ἀπῆγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ιέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἔκελευσε, καὶ οἱ ἂν ἔλεγχθῶτε διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. 18. Υπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λαθρὸς συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' Αριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιθου-

λεύοντας, ὅπως τὸ στράτευμα ἥπαν πρὸς αὐτὸν λαβῶν φίλος ἡ Τισσαφέρονται. 19. Ἐθούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἥπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἔκποδὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἰναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ιέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μῆδὲ πιστεύειν Τισσαφέρονται. 30. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἵσχυρῶς κατέτεινεν, ἕστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγούς ιέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὧς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

31. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέροντος, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἶσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρχάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. 32. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελκυθέντο καὶ οἱ ἔξω κατεκύπησκεν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βροχάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ὅτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. 33. Οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἱππασίαν ἐθιζύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὅρθιντες καὶ δι, τι ἐποίουν ἡμφεγγόσουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς γερσὶν ἔχων καὶ εἰπε πάντα τὰ γεγενημένα. 34. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα τίσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 35. Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριατίος δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθραδάτης οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέροντας ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὅρθιν καὶ γιγνώσκειν συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. 36. Οὕτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. 37. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλακτόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοραίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος. 38. Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἰπεν Ἀριατίος τάδε. Κλέαρχος μέν, ὡς ἀνδρες Ἑλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὅμας δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαίτει· ἀκυτοῦ γάρ εἰναι φησίν, ἐπείπερ Κύρου.

ῆσαν τοῦ ἔκεινου δούλου. 39. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἐλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· Ὡ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριατεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἡτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνετε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες διμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνῃ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τούς τε ἀνδρας αὐτοὺς οἵ; ὥμνυτε ἀπολωλέκκτε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐρ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; 40. Ο δὲ Ἀριατος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὁρόντῃ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. Ἐπὶ τούτοις Εενοφῶν τάχε εἶπε. 41. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς δρκους ἔλευτας σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπίπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ὑμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψκτε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ δτι φίλοι γε ὅντες ἀμφοτέροις πειράστονται καὶ ὡμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι. 42. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VI. Οι μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήγθησαν ὡς βασιλέως καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησκν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος διμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρων αὐτοῦ ἔχόντων δόξας γενέσθαι: ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσγάγτως. 2. Καὶ γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Δακεδαίμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, ἀναπείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θρᾷκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἐλληνας καὶ δικηροῦχοις ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν ἐφόρων ἔξεπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου καὶ Περίνθου Θρᾳξίν. 3. Ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες πως οἱ ἐφόροι ήδη ἔξω ὅντος ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἔξι Ισθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πειθεται, ἀλλ' ὣχετο πλέων εἰς Ἐλλήσποντον. 4. Ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπειθῶν. Ἡδη δὲ φυγὰς ὧν ἔρχεται πρὸς Κύρον, καὶ ὅποιοις μὲν λόγοις ἐπεισε Κύρον ἀλληγέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κύρος μυρίους δικρεικούς. 5. ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ ῥῷθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν γρηγάτων συλλέξας στράτευμα ἐπολέμει τοῖς Θρᾳξίν, καὶ μάχῃ τε ἐνίκητε καὶ ἡπὶ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κύρος ἐδεκάθη τοῦ στρατεύματος τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἔκεινῳ αὖ πολεμήσων. 6. Ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἰναι, δτις ἔξὸν μὲν εἰρήνην

χειν ἔνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης αἱρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ὁρθυμεῖν οὐλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως ιρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν.

Ἴκανός μὲν γὰρ ὃς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ἡνὶ δπως ἔχοι ή στρατιώτῳ τὰ ἐπιτήδεια καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ίκανός δὲ καὶ ἐμποιηταὶ τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἴη Κλεόρχω. 9. Τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὅρην στυγνὸς ἦν καὶ τῇ φωνῇ τραχύς, ἵκόλαζέ τε ἴσχυρῶς, καὶ ὅργῃ ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' θε. 10. Καὶ γνώμη δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖτο ὅρελος εἶναι, ἄλλας καὶ λέγειν αὐτὸν ἔρχοσκν ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἀρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ιέναι πρὸς τοὺς πολεμίους. 11. Ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς; ἥθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἥροῦντο οἱ στρατιώται· καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις ἔρχασκν φάίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἔρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον, οὐκέτι χαλεπὸν ἔφειντο. 12. Οτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο καὶ ἔξειν πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπίεναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ὡμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιώται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. 13. Καὶ γὰρ οὗν φιλίκη μὲν καὶ εὐνοίζη ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν· οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι· ἢ ὑπὸ τοῦ δεισθαι· ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκη κατεχόμενοι παρείησκν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις ἐχρῆτο. 14. Ἐπειδὲ ἀρξιντο νικᾶν σὺν κυτῷ τοὺς πολεμίους, ἥδη μεγάλως ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τό τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θερροχλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους ἐποίει. Τοιοῦτος μὲν δὴ ἀρχῶν ἦν· ἀρχεῖσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλιστα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ήν δὲ οτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

Γ'. ΞΕΝΟΦΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ.

(Βιβλ. Γ').

α'. Ἀθυμία Ἐθνῶν.

2. Ἐπειδὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι· ήταν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσκν, ἐν πολλῇ δὴ

ἀπορίας ἡσαν οἱ Ἑλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἡσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαις ἡσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέζειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἡ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδου ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδε όδοι, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἡσαν οὐδὲ ἵππεά οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὑδήλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἀν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἀν λειφθείη· ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ διπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ διπού ἐτύγχανεν ἔκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, πατέρων, οὓς οὕποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

β'. Πρόξενος μεταπέμπεται Ξενοφῶντα.

4. "Ὕπε τοις ἐν τῇ στρατιᾳ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, δι οὔτε στρατηγός οὔτε λοχαγός οὔτε στρατιώτης ὃν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὃν ἀρχαῖος· ὑπισχυεῖτο δὲ οὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἔχοντῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. 5. 'Ο μέντοι Ξενοφῶν ἀναγγοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ ταῖς Ἀθήναις συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. 6. 'Ελθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλων τίνι ἀν θεῶν θύμων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἀρισταῖς ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἦν ἐπινοεῖ καὶ κολῷς πράξας σωθείη. Καὶ ἀγεῖτεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. 7. 'Ἐπει δὲ πάλιν ἤλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. 'Ο δ' ἀκούσας ἤτιπτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἤρωτα πότερον λῶν εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἡ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἵτεον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο διπως ἀν κάλλιστα πορεύειν. 'Ἐπει μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν οὐσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. 'Ο μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἥδη ὅρμαν τὴν ἀνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. 9. Προθυμουμένου δὲ

τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπροσθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι
ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο
δὲ ὁ στόλος εἰναι εἰς Πισίδιας. 10. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως
ἔξαπατηθείς—οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γάρ ἥδει τὴν ἐπὶ βασιλέως ὄρμὴν
οὐδὲ ἀλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κι-
λικίαν ἦλθον, σφές πᾶσιν ἥδη ἐδόκει εἰναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βα-
σιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὄδὸν καὶ ἀκοντες δόμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην
ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὃν εἰς καὶ Ξενοφῶν ἔν.

γ'. "Οναρ Ξενοφῶντος.

11. Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἀλλοις καὶ οὐκ ἐ-
δύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὅπου λαχών εἰδεν ὄνχαρ. Ἐδοξεν αὐτῷ
βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρόφυν οἰκίαν, καὶ ἐκ
τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. 12. Περίφροδος δὲ εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ
ὄνχαρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγνθόν, δτι ἐν πόνοις ὁ καὶ κινδύνοις φῶς μέγας
ἐκ Διὸς ιδεῖν ἐδοξε. τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, δτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως
τὸ ὄνχαρ ἐδόκει αὐτῷ εἰναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ
δύνατο ἐκ τῆς γώρας ἔξελθεῖν τῇ; βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν
ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν. 13. Οποῖόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιούτον ὄνχαρ
ιδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄνχαρ. Γίγνεται γάρ
τάσε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· τί¹
κατακείμαται; ἢ δὲ νῦν προθαίνει· ἀμμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολε-
μίους ἤξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάν-
τα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας
ὑδρίζομένους ἀποθανεῖν; 14. Οπως δὲ χρυσούμεθα οὐδεὶς πκρασκευ-
άζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἔξὸν ἡσυχίαν ἔ-
γειν. Ἔγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα
πρόξειν; ποίαν δὲ ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γάρ ἔγωγ²
ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις.

δ'. Ξενοφῶντος Λόγος πρὸς Λοχαγοὺς Προξένου.

15. Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λο-
χαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν,

Ἐγώ, ὃ ἄνδρες λοχαγοί, οὗτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἷμαι
οὐδὲ ὑμεῖς, οὗτε κατακείσθαι ἔτι, ὅρων ἐν οἷοις ἐσμέν. 16. Οἱ μὲν

γάρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἔξεφην πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δὲ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. 17. Καὶ μὴ εἰ ὑφῆσόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἱόμεθα πείσεσθαι ὃς καὶ τοῦ διοριστήρου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἥδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἵς κηδεμών μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεῦσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἱόμεθα παθεῖν; 18. Ταρ' οὐκ ἀν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσι ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. 19. Ἐγὼ μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἡσαν οὕποτε ἐπικυρῶν ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, δικιθεώμενος αὐτῶν ὅστι μὲν γάρ ταν καὶ οἷαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἀφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ. 20. τὰ δὲ αὖ τῷ στρατιωτῶν ὄπότε ἐνθυμούμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸν ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δὲ ὠνησόμεθα ἥδειν ἔτι ὀλίγουν ἔχοντας, ἀλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους δρουν ἥδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοδούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον. 21. Ἐπεὶ μέντοι ἐκείνοις ἐλυστα τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕδρις καὶ ἡ ἡμετέρη ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γάρ ἥδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἀθλα ὄπότεροι ἡ ἡμῶν ἀνδρες ἀμείνονες ὅστιν, ἀγωνιούθεται δὲ οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται. 22. Οὗτοι μὲν γάρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὄρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῷ θεῶν δρουν ὅστε ἔξεινάκι μοι δοκεῖ λέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. 23. "Ετι δὲ ἔχομεν σώματα ἵκανώτερα τούτων καὶ ψυχὴ καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὴ σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἀνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θυητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὕσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν. 24. Ἀλλ' ἔσως γάρ καὶ ἀλλοι ταῦτά ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμε ἀλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρξαμεν τοῦ ἔξορμησαι καὶ τοὺς ἀλλους ἐπὶ τὴν ἀρτήν· φάνητι τῶν λοχαγῶν ἀριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. 25. Καγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἔξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βού-

λομαῖ, εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετε αὐτὸν με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζοματε τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

ε'. Λόγοι διαφόρων.

26. 'Ο μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν Βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δὲ εἶπεν ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοις ἀλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἡ Βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἄμα ἥρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. 'Ο μέντοι Εενεφῶν μεταξὺ ὑπολαβών ἔλεξεν ὡδε.

27. 'Ω θαυμασιώτατε ἀνθρώπε, σύγε οὐδὲ δρῶν γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. 'Ἐν ταῦτῷ γε μέντοι ἥσθια τούτοις ὅτε βασιλεύεις, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, καταφρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόντι τὰ δπλα. 27. 'Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἔξοπλισάμενοι ἐθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἴτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; 29. 'Ἐπεὶ δὲ αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἀνευ δπλων ἥλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἔκεινοι πατόμενοι, κεντούμενοι, ὑδρίζομενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλισταί οἱ μακρινοὶ ἔρῶντες τούτου; ἀ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φήσ, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ιόντας; 30. 'Ἐμοί, δὲ ἀνδρες, δοκεῖ τὸν ἀνθρώπων τοῦτον μήτε προσίσθαι εἰς ταῦτὸν ἥμεν αὐτοῖς ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκεύη ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. Οὕτος γάρ καὶ τὴν πατρίδα κατασχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἐλλάδα, ὅτι Ἐλληνῶν τοιοῦτος ἔστιν. 31. 'Εντεῦθεν ὑπολαβών Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, 'Αλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἐλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδὸν ἀμφότερα τὰ ὅτα τετρυπημένον. Καὶ εἶγεν οὕτως.

σ'. Σύνοδος λοχαγῶν καὶ στρατηγῶν καὶ ἐκλογὴ στρατηγῶν.

32. Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασκεν οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ιόντες δπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἴη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, δπόθεν δὲ οἶχοιτο τὸν ὑποστράτηγον, δπου δὲ αὖ λοχαγὸς σῶς εἴη τὸν λοχαγόν. 33. 'Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν δπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ

τοὺς ἑκατόν. 34. "Οτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι τῆςαν νύκτες. Ἐντκῦθα Ἱερώνυμος Ἡλεῖος πρεσβύτατος ὃν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἔρχετο λέγειν ὅδε. Ἡμῖν, ὡς ἀιδοες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρᾶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, δπως βουλευσαίμεθα εἰ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ', ἔρη, καὶ σύ, ὡς Εενοφῶν, ἂπερ καὶ πρὸς ὑμᾶς. 35. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Εενοφῶν.

"Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα δτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ὑμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον δτι ἐπιβούλευσιν, ὡς ἦν δύνανται ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε οἵμαι πάντα ποιητέα ως μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἔκεινοι ἐφ' ἡμῖν. 36. Εὗ τοίνυν ἐπίσταθε δτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὅντες δσοι νῦν συνεληλύθατε μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γάρ στρατιῶται οὔτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς δρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρατκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλήτε, εὖ ἔστε δτι ἔψυνται ὑμῖν καὶ πειράσονται αἰμεῖσθαι. 37. Ἰσως δέ τοι καὶ δίκαιον ἔστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὅμεις γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ δτι εἰρήνη ἦν ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἔστιν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προθουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. 38. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἴμαι ἀν ὑμᾶς μέγχ ωρελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε δπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ως τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν· ἀνευ γάρ ἀρχόντων οὐδὲν ἀν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ως μὲν συνελόντει εἰπεῖν οὐδακμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γάρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, η δὲ ἀταξία πολλοὺς ἥδη ἀπολώλεκεν....

45. Ο μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίστοφος, Ἀλλὰ πρόσθιν μέν, ὡς Εενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον δσον ἥκουσον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπανῶ σε ἐφ' οἵ λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἀν δτι πλείστους εἶναι τοιούτους· καὶνὸν γάρ ἀν εἶη τὸ ἀγαθόν. 45. Καὶ νῦν, ἔρη, μὴ μέλλωμεν, ὡς ἀνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἥδη κίρειπθε οἱ δεόμενοι ἀρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἥκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἀγετε.

ἔπειτ' ἔκει συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. 47. Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἥρεθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξενθικλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μενωνος Φιλήσιος Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

ζ'. Δημηγορίαι στρατηγῶν.

II. Ἐπει δὲ ἥρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέρφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἥκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπει δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιώται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσορος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἐλέξεν ὥδε. 2. "Ἄνδρες στρατιώται, χαλεπὰ μὲν τὰ περόντα, ὅπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερούμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριατῶν οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· 3. "Ομως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως ἦν μὲν δυνώμεθα καλῶς νικῶντες σωζόμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἷμαι γάρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷς τοὺς ἔχθρους οἱ θεοὶ ποιήσειαν. 4. Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὁρχομένιος ἀνέστη καὶ ἐλέξεν ὥδε. 'Ἄλλ' ὅρπτε μέν, ὡς ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιορκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὅρπτε δὲ τὴν Τισταρέργους ἀπιστίαν, δστις λέγων ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἀν ποιήσατο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὀμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἔξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δίκη ξένιον ἥδεσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὅμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἔξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. 5. Ἀριατὸς δέ, ὃν ἡμεῖς ἡθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἔδωκαμεν καὶ ἐλάδομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὕτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κύρου τεθνηκότας αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἔχθιστους ἀποστὰς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. 6. Ἄλλα τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὄρῶντας μήποτε ἔξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἀν δυνώμεθα κράτετα τοῦτο δ, τι ἀν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

7. Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον ὡς
ἔδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον
κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευτὴν δέοι, δρθῶς ἔχειν τῶν καλ-
λίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ
λόγου δὲ ἥρχετο ὅδε. 8. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀ-
πιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. Εἰ μὲν
οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ιέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν
ἀθυμίαν ἔχειν, ὅρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἵ διὰ πίστεως αὐτοῖς
ἑαυτούς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς
ὅπλοις ὡν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ
παντὸς πολέμου αὐτοῖς ιέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλαῖς ἡμῖν καὶ καλαῖς
ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. 9. Τοῦτο δὲ λέγοντες αὐτοῦ πτάργυται τις
ἀκούσκητες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνηπαν τὸν θεόν,
καὶ δὲ Ξενοφῶν εἰπε, Δοκεῖ μοι, ὃ άνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν
λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ
θύσειν σωτηρία ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνε-
πεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ διφ-
δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Καὶ ἀνέτειναν ἀπαντες. Ἐκ
τούτου ηὔξαντο καὶ ἐπαιάνισκαν. Ἐπει τὸ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν,
ἥρχετο πάλιν ὅδε. 10. Ἐτύγχανον λέγων δτι πολλαῖς καὶ καλαῖς ἐλ-
πίδες ἡμῖν εἰεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γάρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς
τῶν θεῶν ὄρκους, οἵ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδᾶς
παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. Οὕτω δὲ ἔχόντων εἰκός τοῖς μὲν πολε-
μίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ίκανοί εἰσι
καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς καλὸν ἐν δεινοῖς
ῶσι σώζειν εὐπετῶς, δταν βούλωνται. 11. Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω
γάρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, οἵνα εἰδῆτε
ῶς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ
πάνυ δεινῶν οἵ ἀγαθοί. Ἐλθόντων μὲν γάρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς
παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀ-
θηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. 12. Καὶ εὐζάμενοι τῇ Ἀρτέ-
μιδὶ ὄπόσους κατακάνοιει τῶν πολεμίων τοσκύτας χιμαίρας κατα-
θύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ίκανὰς εὑρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνι-
αυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. 13. Ἐπειτα δτε
Ἑρέης ὅστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἥλθεν ἐπὶ τὴν

Ἐλλάδας, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὡν ἔστι μὲν τεχμήρια ὄρην τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἀνθρώπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε· τοιούτων μέν ἔστε προγόνων.

π'. Ἐπίθεσις Μιθραδάτου.

III. Τούτων λεγθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες κατέκαν τὰς ἀμάξιας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου μὲν δέοιτο τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἀλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. Ταῦτα ποιήσαντες ἡριστοποιοῦντο. Ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθραδάτης σύν ἵππεσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς εἰς ἐπήκοον λέγει ὡδε. 2. Ἐγώ, ὁ ἀνδρες Ἐλληνες, καὶ Κύρω πιστός ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὔγους· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμὶ σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων. Εἰ οὖν ὁρψην ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, ἐλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θεραποντας πάντας ἔχων. Λέξατε οὖν πρός με τί ἐν νῷ ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὔνουν καὶ βουλομένον κοινῇ σύν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. 3. Βουλευομένοις τοῖς στρατηγοῖς ἐδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χειρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μέν τις ἐξ ἡμῶν ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνάμεθα ἀσινέστατα· ἦν δέ τις ἡμᾶς τῇς ὁδοῦ ἀποκωλύη, διαπολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν δυνάμεθα κράτιστα. 4. Ἐκ τούτου ἐπειράτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὡς ἀπορον εἴη βασιλέως ἀκοντος σωθῆναι. Ἐνθη δὴ ἐγιγνώσκετο δτι ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέροντος τις οἰκείων παρηκολουθήκει πίστεως ἔνεκχ. 5. Καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἰεν· διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἔνα γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὥχετο ἀπίων νυκτὸς σύν ἀνθρώποις ὡς εἶκοσι.

6. Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζηπάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὅχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. Οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης, ἱππέας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τυχότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους μάλισταφροὺς καὶ εὐζώνους. 7. Καὶ προσήγει μὲν ὡς φίλος ὣν πρὸς τοὺς Ἐλληνας· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, ἐξαπίνης οἱ μὲν

αὐτῶν ἐτόξευον καὶ ἵππεῖς καὶ πεζοῖ, οἱ δὲ ἐσφενδόνων καὶ ἐτίτρωσκον. Οἱ δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἔπατχον μὲν κακῶς, ἀντεποίουν δ' οὐδέν· οἵ τε γάρ Κρῆτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἄμα ψιλοὶ ὅντες εἶσα τῶν ὄπλων κατεκέκλειντο, οἵ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἥκοντιζον ἢ ὡς ἔξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. 8. Ἐκ τούτου Ξενοφῶντι ἐδόκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν ὄπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἵ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθοφύλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν πολεμίων. 9. Οὕτε γάρ ἵππεῖς ἤσκν τοῖς Ἑλλησιν οὔτε οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γάρ οὐχ οἰόν τε ἣν ἀπὸ τοῦ ἀλλού στρατεύματος διώκειν. 10. Οἱ δὲ βάρβαροι ἵππεῖς καὶ φεύγοντες ἄμα ἐτίτρωσκον εἰς τοῦπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὅπόσον δὲ διώξειαν οἱ Ἑλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους ἔδει. 11. Ὡστε τῆς ἡμέρας δλης διηλθον οὐ πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας. Ἔνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. Καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντας ἤτιῶντο δτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φέλαχγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλάπτειν.

12. Ἀκούστις δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν δτι δρθῶς αἰτιώντο καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ἡναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἑώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν δυναμένους. 13. Ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς μὲν γάρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεγωροῦμεν δὲ πάνυ χαλεπῶς. 14. Τοῖς οὖν θεοῖς χάρις δτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἥλθον, ὥστε βλάψκι μὲν μηδεγάλα, δηλῶσαι δὲ ὃν δεόμεθα. 15. Νῦν γάρ οἱ μὲν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν δσον οὔτε οἱ Κρῆτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἔξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἰόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδὲ εἰ ταχὺς εἴη, πεζὸς πεζὸν ἀν διώκων καταλαμβάνοντος ἐκ τόξου ῥύματος. 16. Ἡμεῖς οὖν εἰ μέλλοιμεν τούτους εἴργειν ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἵππεων. Ἀκούώ δὲ εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ὁρδίους, ὃν τοὺς πολλούς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρειται παῦτα Περσικὸν Επανδρεῖον τηγόνη Πολιτικὴ ξεκείναι γάρ

διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδόναν ἐπὶ βραχὺ ἔξικνοῦνται, οἱ δὲ ὢρδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίστανται χρῆσθαι. 18. "Ὕν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἔθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν, καὶ τῷ σφενδόναν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔθέλοντι ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν εὑρίσκωμεν, ἵσως τινὲς φανοῦνται ίχανοι ἡμᾶς ὠφελεῖν. 19. Ὁρῶ δὲ ἵππους ὅντας ἐν τῷ στρατεύματι, τοὺς μὲν τινας παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλεάρχου καταλελειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους σκευοφοροῦντας. "Ἄν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες σκευοφόρος μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους εἰς ἵππας κατασκευάσωμεν, ἵσως καὶ οὗτοί τι τοὺς φεύγοντας ἀνιάσουσιν. 20. "Ἐδοξε καὶ ταῦτα. Καὶ ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδόνηται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἵππεῖς ἐλοχιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου Ἀθηναῖος.

Δ'. ΕΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΑΡΜΕΝΙΑΝ.
(Βιβλ. Δ').

IV. Ἐπει δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἀπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μείον ἦ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἥσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. 2. Εἰς δὲ ἣν ἀφίκοντο κώμην μεγάλη τε ἣν καὶ βασίλειον εἶχε τῷ σκτράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπιτίσαν· ἐπιτήδεια δ' ἣν δαψιλῆ. 3. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόν ποταμόν. Οὕτος δ' ἣν καλὸς μέν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἥσαν. 4. Ο δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἑπτέραν. "Ὕπαρχος δ' ἣν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὡπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. 5. Οὕτος προσήλασεν ἵππας ἔχων, καὶ προπέμψκες ἐρμηνέα εἶπεν δτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἀρχουσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἐδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκουον ἡρώτων τί θέλοι. 6. Ο δὲ εἶπεν δτι σπείσασθαι

βούλοιτο ἐφ' ὃ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἐλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους
κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰ πιτήδεια δέσιντο. Ἐδοξε ταῦτα
τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

α'. Πορεία χαλεπή.

7. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου παρασάγγας
πεντεκαίδεκα καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν
ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους καὶ ἀφίκοντο εἰς Βασίλεια καὶ κώμας πέριξ
πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. 8. Στρατοπεδευομένων δ'
αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἔθεν ἐδόξε διασκηνῆ-
σαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας οὐ γάρ ἐώρων
πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος.
9. Ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσῳ ἐστὶν ἀγαθό, ιερεῖα, σῖτον,
οἶνος παλαιοὺς εὔώδεις, σταφίδις, ὅσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ
ἀποσκεδανυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον δτὶ κατίδοιεν
νύκτωρ πολλὰ πυρὸ φάγοντα. 10. Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ
ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συνάγειν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦ-
θεν συνῆλθον· καὶ γάρ ἐδόκει διαιθρίαζειν. 11. Νυκτερευόντων δ'
αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἀπλετος, ὥστε ἀποκρύψῃ καὶ τὰ
ὅπλα καὶ τοὺς αὐθῷράποις κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδι-
σεν ἡ χιών· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γάρ ἀλεει-
νὸν ἦν ἡ χιών ἐπιπεπτωκυῖα δτῷ μὴ παραρρείν. 12. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν
ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ἕύλα, ταχ' ἀναστὰς τις ἄλλος ἐκεί-
νου ἀφελόμενος ἐσχίζειν. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ
ἔκκονται ἔχριοντο. 13. Πολὺ ἐνταῦθα εὑρίσκετο χοῦμα, ὃ ἐχρῶντο ἀντ'
ἔλαῖου, σύειον καὶ στοάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ
τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὑρίσκετο.

β'. Πορεία διὰ χιόνος καὶ κακουχίαι.

V. Τῇ δὲ οὐστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύναιντο τάχιστα
πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά.
Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχον-
τες πολλούς· καὶ αὐθῷμερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἥκτον ἐφ' ὃ ἔμελλεν
ἐποτίθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαντο. 2. Ἐντεῦθεν δ' ἐπο-
ρεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν

Εύφραξτην ποταμόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὄμφακόν 'Ελέγοντο δ' οὐδὲ αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι. 3. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ ἀνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπειτα παντάπασιν ἀποκάλυψαν πάντα καὶ πήγυν τοὺς ἀνθρώπους. 4. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖται τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἡν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὅργυια· ὅστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. 5. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκταν πῦρ κάσοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ δψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἤκοντες καὶ πῦρ κάσοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὁψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἄλλο [τι] εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. 6. Ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις ὥν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάστο, διατηκομένης τῆς χιόνος βρύσῃ ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος. 7. Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἥμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Εενοφῶν δ' διπισθιοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἤγνοιε διτι τὸ πάθος εἴη.

8. Ἐπειδὴ δὲ εἶπε τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων δτι σαφῶς βουλιμιῶσι καν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιών περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ πού τι ὅρῳ βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοὺς βουλιμιῶσιν. 9. Ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῇ κρήνῃ γυναῖκας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. 10. Αὔταις ἥρωτῶν αὐτοὺς τίνες εἰσεν. Ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσιστὶ δτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν στράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο δτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει δσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ δψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις.

11. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ δσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἀσιτοι καὶ ἀνευ πυρός καὶ ἐνταῦθα τίνες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. 12. Ἐφείποντο δὲ

τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ήρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὄφθαλμούς οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. 13. Ἡν δὲ τοῖς μὲν ὄφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῦτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκταν ὑπολύοιτο. 14. Ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἴμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγυνυντο· καὶ γάρ ἡταν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βιῶν. 15. Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ιδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέντε αὐτόθι τὴν χιόνα εἶκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινὰ ἢ πλησίον ἣν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ.

Ἐνταῦθι ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφεσκαν πορεύεσθαι. 16.

Οἱ δὲ Ξενοφῶν ἔχων | τοὺς | ὀπισθοφύλακας ὡς ἥσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἔχαλέπαινεν. Οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γάρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι. 17. Ἐνταῦθι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσκι, εἴ τις δύναιτο, μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἥδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ ὅν εἰχον διαφερόμενοι. 18. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες [ἄτε ὑγιαίνοντες] ἐξηναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρχτα ἔκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἤκαν ἔχοτο; κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο. 19. Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἥξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δὲ ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. 20. Οἱ δὲ παριών καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἵσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλῦον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. 21. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ηὐλίσθησκαν αὐτοῦ ἄγεν πυρὸς καὶ

άδειπνοι, φυλακὰς οἵας ἐδύναντο καταστησάμενοι. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡ-
μέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτά-
τους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεναι. 22. Ἐν δὲ τούτῳ
Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τε-
λευταῖοι. Οἱ δὲ ἀσμενοις ιδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις πα-
ρέδοπαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν
εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἥσαν πρὸς τὴν κώμην, ἔνθα Χειρίσοφος ηύ-
λιζετο. 23. Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας
ἀστραλέες εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν·
οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχύντες ἀς ἑώρων κώμας ἐπορεύοντο ἔκαστοι τοὺς
έαυτῶν ἔχοντες.

γ'. "Αφιξις εἰς κώμας πλήρεις τῶν ἐπιτηδείων.

24. "Ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λογαργὸς ἐκέλευσεν ἀφιένατ-
έαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θεων ἐπὶ τὴν κώμην ἦν εἰλήχει
Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κω-
μάρχην, καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἐπτακαίδεκα...
25. Αἱ δὲ οἰκίαι ἥσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω
δ' εὔρεται· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις δρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι
κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἥσαν αἴγες, οἰες, βόες,
ὅρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῷ ἔνδον ἐτρέφον-
το. 26. Ἡσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὅσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν
κρατήρσιν. Ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἴσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέ-
κειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους, γάνατα οὐκ ἔχοντες. 27. Τούτους
ἔδει ὅπότε τις διψών λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἀκρατος.
ἦν, εἰ μή τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἥδη συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

28. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἀρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον
ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων ὅτι οὔτε τῶν τέκνων
στερῆσαι τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων
ἀπίστιν, ἦν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φάνηται ἔστ'
Διν ἐν ἄλλῳ ἔθνει γένενται. 29. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φι-
λοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν
οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις
πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέ-
κνα αὐτοῦ ὄμοιού ἐν δρθαλμοῖς. 30. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν

λαβόν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· δπου δὲ παρίσι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους· καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραβεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· 31. οὐκ ἦν δ' δπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεικ, ἔριφεικ, χοίρεια, μόσχεια, δρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς δὲ κριθίνοις. 32. Ὁ πότε δέ τις φιλοφρονούμενός τῷ βούλοιτο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥφοῦντα πίνειν ὕσπερ βοῦν. Καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν διτι βούλοιτο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, δπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἵδοι, πρὸς ἔχυτὸν ἀεὶ ἐλάμβανεν. 33. Ἐπεὶ δ' ἡλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκείνους σκηνοῦντας ἐστερχνωμένους τοῦ ἔηροῦ γιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους πατέρας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς παῖσιν ἐδείκνυσκεν ὕσπερ ἐνεοῖς διτι δέοι ποιεῖν.

34. Ἐπεὶ δ' ἄλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσίζοντος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ δὲ ἔλεγεν διτι Ἀρμενία. Καὶ πάλιν ἡρώτων τίνι οἱ ἵπποι τρέφοιντο. Ὁ δὲ ἔλεγεν διτι βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἰναὶ Χάλιβας, καὶ τὴν ὅδὸν ἔφραζεν ἐνη. 35. Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὠφετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἔχυτοι οἰκέτας, καὶ ἵππον διν εἰλήφει παλαίτερον δίδωσι· τῷ κωμάρχῃ ἀναθρέψκεται καταθύσσει, διτι ἡκουεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου, δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γάρ οὐ πό τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν [καὶ λογχαγῶν] ἔδωκεν ἐκάστηφ πώλον. 36. Ἡσαν δὲ οἱ ταύτη ἵπποι μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολύ. Ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία περιειλεῖν, διταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ὅνευ γάρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς γαστρός.

δ'. Βοὴ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ.

19. Ἐνταῦθεν διῆλθον σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἡ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. Ἐκ ταύτης [τῆς χώρας] δ ἄρχων τοῖς Ἐλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, διπας διὰ τῆς ἔχυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς 20. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει διτι ἀξεῖ αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον διθεν ὅψονται θάλατταν·

εἰ δὲ μη, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ήγουμενὸς ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν [έαυτοῦ] πολεμίκην, παρεκελεύετο αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἔνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. 21. Καὶ ἀφικενοῦνται ἐπὶ τὸ ὅρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ὄνομα δὲ τῷ ὅρει ἦν Θήγη. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὅρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. 22. Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ δρισθοφύλακες, φήμησαν ἔμπροσθεν ἀλλούς ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἴποντο γάρ ὅπεισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ δρισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινας καὶ ἐζώγρησκαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαθον δασειῶν βιῶν ὡμοθόεις ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. 23. Ἐπειδὴ δὲ βοὴ ἡ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἄλι οἱ πιστεῖς θεοῖς δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βιῶντας καὶ πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοὴ δισφ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάτες ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἵππες; ἀναλαβὼν παρεβοήθει. 24. Καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βιώντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων.

"Ενθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθιοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια
ἥλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. 25. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον,
ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δα-
κρύοντες. Καὶ ἐξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέ-
ρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. 26. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν
δερμάτων πλῆθος ωμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα,
καὶ ὁ τίγεμων αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκε-
λεύετο. 27. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἑλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα
δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν
καὶ δαρεικούς δέκα· γῆτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε
πολλούς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς οὗ σκηνή-
σουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγέ-
νετο, ὥχετο [τῆς νυκτὸς] ἀπιών.

ποεία διὰ Μακρών.

VIII. Εντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἑλληνες διὰ Μακρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγχες δέκα. Τῇ πρώτῃ δὲ ήμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὥριζε τὴν τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηνῶν. 2. Εἶχον δ' ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτερον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλ-

λον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβιλλεν ὁ ὄρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. Ἡν δὲ οὗτος δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὖ, πυκνοῖς δέ. Ταῦτ' ἐπει προσ-
ῆλθον οἱ Ἑλληνες ἑκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα
ἐξελθεῖν. 3. Οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρος καὶ λόγχας καὶ τριχίνους
χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ
ἄλληλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἔρριπτον· ἔξικνοῦντο
γὰρ οὐ οὔδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

4. Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνὴρ Ἀθή-
νης φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκοι τὴν φωνὴν τῶν
ἀνθρώπων. Καὶ οἴμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μή
τι κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. 5. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη,
ἄλλα διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. Οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαν-
τος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχα-
ται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. 6. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο "Οτι
καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. Λέγειν ἔκελευον οἱ στρα-
τηγοὶ ὅτι οὐ κκωδὶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερ-
χόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφέσθαι. 7.
Ἡρώτων ἔκεινοι εἰ δοῖεν ἢν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ' ἔφασκν καὶ
δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. Ἐντεῦθεν διδόσσιν οἱ Μάκρωνες βαρβάρι-
κὴν λόγγην τοῖς Ἑλλησιν, οἱ δὲ Ἑλληνες ἔκεινοις Ἑλληνικὴν ταῦτα
γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

8. Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον
τὴν τε ὄδὸν ὡδοποίουν ὡς διαβιῶντες ἐν μέσοις ἀναμεμιγμένοι τοῖς
Ἑλλησι, καὶ ἀγορὰν οἷαν ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τοι-
σὶν ἡμέραις ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων δρια κατέστησαν τοὺς Ἑλληνας...

σ'. Ἀφιξίς εἰς Τραπεζοῦντα.

22. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασχύγγας ἐπτά,
καὶ ἥλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμέ-
νην ἐν τῷ Εὔζείνῳ πόντῳ Σινωπέων ἀποικίᾳ ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ.
Ἐνταῦθα ἐμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων
κώμαις. 23. Κάντεῦθεν ὄρμώμενοι ἐλήγουντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ
παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλ-
ληνας καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἀλφιτα καὶ οἶνον. 24. Συνδιεπράτ-
τοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἱ-

κούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἥλθον βόες. 25. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν εὔξαντο παρεσκευάζοντο. ἥλθον δ' αὐτοῖς ίκανοι βόες ἀποθήσαι τῷ Διὶ σωτῆρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ὑγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἢ εὔξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὅρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. Εἶλοντο δὲ Δραχόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε πατέρας ὃν οἴκοθεν, πατέρας ἀκανθών ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατησαι. 26. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δραχοντίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευσον ὃπου τὸν δρόμον πεποιηκώς εἴη. Ὁ δὲ δεῖξας οὕπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον Οὔτος δὲ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὃπου ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνάστονται παλαίσιεν ἐν σκληρῷ καὶ δεσποτῶν; Ὁ δὲ εἶπε, Μελλόν τι ἀνιστεῖται ὁ καταπεσών. 27. Ἕγωνίζοντο δὲ πατέρες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι δόλιχον δὲ Κορῆτες πλείους ἢ ἔξηκοντας ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παχυκράτιον ** καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γάρ κατέβησαν καὶ ἀτεθεωμενῶν τῶν ἑταίρων πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. 28. Ἐθεον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ὑποστρέψαντας πάλιν ἀνω πρὸς τὸν βωμὸν ἀγειν. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκκλινδόυντο· ἀνω δὲ πρὸς τὸ ισχυρῶς ὅρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

ζ'. "Αφιξις εἰς Κερασοῦντα.

(Βιβλ. Ε').

III. Ἐπειδὴ δὲ οὗτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ίκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίχσαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντας ἔτη καὶ πατέρας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖται· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. 2. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. 3. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐπέτασις σὺν τοῖς δύο πλοιοῖς ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο διτά- Ψηφιστοί ήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κισχίλιοι καὶ ἔξακόσιοι. Οὕτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

π'. Διανομὴ λαφύρων καὶ Εενοφῶντος ἀνάθημα.

4. Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ "Απόλλωνι ἔξειλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ" Ἀρτέμιδι, διέλαθον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἐκαστος φυλάκτειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαθε. 5. Εενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὰ Προξένου ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ζένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. 6. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπήγει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ Μεγαθύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ίέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἢν μὲν αὐτὸς σωθῇ, αὐτῷ ἀποδίδουνται· ἢν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅτι εἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ. 7. Ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Εενοφῶν, κατοικοῦντος ἦδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντος παρὰ τὴν Ὄλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάθυζος εἰς Ὄλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Εενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. 8. "Ἐτυχε δὲ διαρρέον διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεών Σελινοῦς ποταμὸς παραρρέει. Καὶ ἵχθυες τε ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόργχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θηραὶ πάντων ὅπόσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία. 9. Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἡεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὥρατα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἀνδρες καὶ γυναικες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἀλφίτα, ἀρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. 10. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἱ τε Εενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἀλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἀνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. 11. "Ἐστι δὲ ἡ χώρα ἡ ἐκ Λακεδαιμονίου εἰς Ὄλυμπίαν παρεύονται ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὄλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. "Ἐνι δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ Ψηφιστοὶ θήρηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ λειμών καὶ ὅρη δένδρων μεστά, ἵκανὰ σῦς καὶ αἴγας καὶ βοῦς
τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ιόντων ὑποζύ-
γικα εὐωχεῖσθαι. 12. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἀλσος ἡμέρων δένδρων
φυτεύθη ὅσα ἔστι τρωκτὰ ὄρατα. 'Ο δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ
ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔστιν ὡς κυπαρίστινον χρυσῷ
διητι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. 13. Καὶ στήλῃ ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα
ἔχουσα. Ιεοδὸς ὁ χορὸς τῆς Ἀρτέμιδος. Τὸν ἔχοντα καὶ
καρπούμενον τὴν μὲν δεκάτην καταθύειν ἐκάστου ἔ-
τους. Ἐκ δὲ τοῦ περιττοῦ τὸν ναὸν ἐπισκευάζειν. "Αν-
δέ τις μὴ ποιῇ ταῦτα τῇ θεῷ μελήσει.

ΤΕΛΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5.000

